

De weg van de wereldrevolutie in de XXIe eeuw Bij de tachtigste verjaardag van de Oktoberrevolutie

Ludo Martens

Marxistische Studies Nr. 39, 1997

Tachtig jaar geleden, op 25 oktober 1917 ontketenden Lenin en de bolsjewistische partij de volksopstand in Sint-Petersburg.

Dat was het begin van de Russische socialistische revolutie die de hele wereld grondig veranderde en het begin van een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van de mensheid.

De kracht van de Oktoberrevolutie gaf aanleiding tot een vooruitgang van de proletarische revolutionaire beweging tot aan de dood van Stalin in 1953.

Sindsdien heeft het revisionisme dat begon met Chroesjtsjov, de Oktoberrevolutie verraden en alle essentiële principes van die revolutie verworpen. Vijfendertig jaar revisionisme hebben geleid tot het herstel van het kapitalisme in zijn brutaalste vorm in de Sovjet-Unie en de socialistische landen in Oost-Europa en tot een tijdelijke achteruitgang van de proletarische revolutie in de hele wereld.

De twintigste eeuw is de eeuw geweest van de algemene repetitie voor de socialistische wereldrevolutie.

Op de drempel van het jaar 2000 kunnen alle antikapitalistische krachten, door alle positieve en negatieve ervaringen, een grondiger kennis hebben van de historische juistheid van de principes van de Oktoberrevolutie.

In de eerste helft van de twintigste eeuw heeft de trouw aan de marxistisch-leninistische principes geleid tot overwinningen voor de revolutionaire krachten in de hele wereld. In de tweede helft van deze eeuw heeft de vernietiging van de revolutionaire krachten door het revisionisme geleid tot bittere nederlagen op wereldvlak.

De communisten zijn ervan overtuigd dat de eenentwintigste eeuw de eeuw zal zijn van de overwinning van de principes van de Oktoberrevolutie en van het marxisme-leninisme overal ter wereld.

Sinds het begin van deze eeuw zijn er twee grote problemen in de wereld: de bevrijding van de arbeid door de socialistische revolutie en de nationale bevrijding door de anti-imperialistische en democratische revolutie als voorbereiding op de socialistische revolutie. Die problemen zijn eveneens aan de orde in de volgende eeuw. Alleen zijn die problemen nog veel intenser en omvangrijker. De werkers in de meest afgelegen hoeken van de wereld zullen meegetrokken worden in één enkele revolutionaire golf.

Aan het begin van de eenentwintigste eeuw beschikt de arbeidersklasse over een onmetelijk rijke ervaring, in vergelijking met het op wereldschaal nog embryonale proletariaat in 1900.

Vandaag in 1997 de Oktoberrevolutie herdenken, betekent de integrale leer van het leninisme verdedigen. Het betekent tegelijk strijd voeren tegen het revisionisme van Chroesjtsjov.

Chroesjtsjov was de vertegenwoordiger van een kleinburgerlijke lijn die in de bolsjewistische partij sinds de Oktoberrevolutie bestond. Die lijn verdedigde de belangen van de burgerij, de kleinburgerij en de bureaucratische elementen binnen het sovjetapparaat. In de geschiedenis van de bolsjewistische partij werd die lijn vertegenwoordigd door Kamenev en Zinovjev, door Trotski, door Boecharin en Rykov. Onder Lenin en Stalin werd die kleinburgerlijke lijn systematisch bekritiseerd en bekampt en is het socialisme van overwinning naar overwinning gegaan. Na de dood van Stalin heeft de mensjewistische lijn via Chroesjtsjov de macht gegrepen.

Chroesjtsjov heeft de ideeën van Kautsky en de mensjewieken, waartegen Lenin hardnekkig gevochten had, opgelegd aan de communistische partij van de Sovjet-Unie.

De analyse die Lenin van de ideeën van Kautsky maakte, is vandaag brandend actueel. Die analyse is woord na woord toepasbaar op het moderne revisionisme. "Met behulp van klaarblijkelijke sofismen snijdt men uit het marxisme zijn levende, revolutionaire geest; men aanvaardt alles in het marxisme, behalve zijn revolutionaire strijdmiddelen, de propaganda en voorbereiding daarvan, de opvoeding van de massa's juist in deze richting... De arbeidersklasse kan haar revolutionair werelddoel niet verwezenlijken, zonder meedogenloos strijd te voeren tegen dit renegatendom, tegen deze karakterloosheid, tegen deze kruiperige houding tegenover het opportunisme, tegen deze weergaloze vervlakking van het marxisme."¹

De verwerping van alle fundamentele principes van het leninisme en de invoering van de mensjewistische ideeën gebeurde onder het bedrieglijk ordewoord: "De fouten van Stalin bekritisieren, terugkeren naar Lenin."

Stalin heeft de principes van het leninisme integraal toegepast. Daardoor haalde hij de haat van alle reactionairen over zich. Het wordt hoe langer hoe duidelijker dat al de aanvallen tegen Stalin, van Chroesjtsjov tot Gorbatsjov, alleen maar tot doel hadden om de fundamentele principes van Lenin aan te vallen. Het is niet moeilijk om vast te stellen dat de aanvallen van Chroesjtsjov tegen Stalin niet geleid hebben tot een terugkeer naar Lenin, maar naar Kautsky.

Zonder Stalin zou de Oktoberrevolutie ongetwijfeld ook een glorieus periode geweest zijn. Maar de impact ervan zou heel lokaal geweest zijn en van korte duur, zonder grote gevolgen op de wereldgeschiedenis. Stalin heeft de principes die Lenin uitgewerkt had in de praktijk gebracht. Stalin heeft de Oktoberrevolutie omgevormd tot een materiële kracht die een enorme invloed had op heel de wereld.

Toen Stalin aan het einde van 1922 aan de leiding kwam van de bolsjewistische partij, lag het land in puin. Er was geen enkele garantie dat het experiment zou slagen. Indien de lijnen van Trotski, Zinovjev, Kamenev of Boecharin de bovenhand gehaald hadden in de loop van de jaren twintig, dan zou dat geleid hebben tot de val van de dictatuur van het proletariaat. De principes van de Oktoberrevolutie zouden niet langer in de praktijk gebracht zijn in de Sovjet-Unie. Die principes zouden zonder Stalin geen blijvende internationale uitstraling gehad hebben.

Vijfendertig jaar politieke praktijk van Chroesjtsjov, Brezjnev en Gorbatsjov hebben bewezen dat de revisionisten de "fouten van Stalin" helemaal niet verbeterd hebben, of dat ze evenmin "het leninisme op een creatieve manier ontwikkeld hebben door het aan te passen aan de nieuwe internationale omstandigheden", zoals zij zo demagogisch beweerden.

Vanaf het XXe Congres van 1956 vinden we in alle fundamentele documenten van de CPSU een herzien en vervalst 'leninisme'.

Zonder een systematische kritiek op al deze revisionistische stellingen, is het onmogelijk om opnieuw tot de integrale doctrine van het authentiek leninisme te komen.

We moeten alle belangrijke werken van Lenin opnieuw bestuderen om in staat te zijn de bedrieglijke redeneringen van Chroesjtsjov, Brezjnev en Gorbatsjov te weerleggen.

Maar sinds de zogezegde 'terugkeer naar Lenin' van Chroesjtsjov worden in vele communistische partijen de werken van Lenin hoe langer hoe minder gelezen, begrepen en toegepast.

Bij verschillende marxistisch-leninistische partijen die zich tegen het revisionisme gekeerd hebben, stellen we trouwens een zelfde evolutie vast. De eerste generatie kaders had een tamelijk systematische kennis van het leninisme. Maar de volgende generatie heeft weinig inspanningen geleverd om het geheel van de leer van Lenin te verwerven, laat staan om die leer toe te passen in de praktische strijd van vandaag. Die zwakte stellen we ook vast binnen de Partij van de Arbeid van België.

Het is vandaag dan ook belangrijk om de fundamentele stellingen van Lenin over de staat, de democratie, het parlementarisme, het imperialisme, de proletarische revolutie en de dictatuur van het proletariaat te systematiseren. Dat gebeurt in dit rapport. Het is de beste methode om de brandende actualiteit van de principes van de Oktoberrevolutie aan te tonen.

Aan het einde van de periode van Brezjnev en onder Gorbatsjov had het grootste deel van het apparaat van de communistische partij reeds de standpunten van de internationale grote burgerij ingenomen.

Er had zich een brede sector "schaduwkapitalisme" ontwikkeld met steun van de revisionistische krachten. Die "illegale" kapitalistische sector heeft bondgenootschappen gesloten met de hoge bureaucratie die de productiemiddelen hoe langer hoe meer behandelde als haar privé-eigendom. Het revisionisme maakte zijn vernietigingswerk van de economische, politieke, ideologische en morele fundamentele van het socialisme af. De nieuwe grote burgerij was voor zichzelf een klasse geworden, bewust van haar leidende rol in de maatschappij en bereid om haar openlijke dictatuur te vestigen. Op het 28e Congres heeft Gorbatsjov openlijk het integrale herstel van het kapitalisme in de Sovjet-Unie aangekondigd.

In de eindstrijd om de laatste overblijfselen van het socialistisch systeem in de Sovjet-Unie op te ruimen, ontstond er op wereldvlak een eenheidsfront tussen alle anticommunistische krachten.

De Oktoberrevolutie heeft de eerste helft van onze eeuw getekend. Alle authentieke revolutionaire en socialistische krachten schaarden zich rond haar vlag. Maar ook de contrarevolutie van 1989-1990, het eindpunt van de ontaarding die in 1956 gestart was, is eveneens een belangrijke gebeurtenis in de wereldgeschiedenis.

Op het moment dat er zich belangrijke internationale historische gebeurtenissen voordoen, tonen de verschillende politieke krachten hun ware natuur. Tijdens de contrarevolutie van 1989-1990 hebben het revisionisme, de sociaal-democratie, het trotskisme, het anarchisme en het ecologisme hun burgerlijk en anticommunistisch karakter getoond. Al die ideologische stromingen hebben zich in één contrarevolutionair front verenigd om het integrale herstel van het wilde kapitalisme in Oost-Europa en in de Sovjet-Unie te verwezenlijken. Zij deden dat vanzelfsprekend "in naam van de vrijheid, de democratie en de mensenrechten", in naam van "het socialisme met een menselijk gezicht" en in naam van "het democratisch socialisme". Al die ideologieën komen voort uit het kleinburgerlijk, burgerlijk of reactionair "socialisme" waar Marx en Lenin in hun tijd al strijd tegen voerden.

Het herstel van het integraal kapitalisme in de Sovjet-Unie en in Oost-Europa in de jaren 1989-1990 werd onmiddellijk in de hele wereld gevolgd door een reactionaire golf en door een onvoorstelbare toename van de imperialistische agressiviteit en barbaarsheid.

Vandaag is de ware aard van het kapitalisme en het imperialisme overduidelijk. De volksmassa's gaan gebukt onder het brute geweld van het fascisme, het reactionair nationalisme, het tribalisme, het religieus fundamentalisme, de imperialistische agressie en het staatsterrorisme. Die wrange werkelijkheid bewijst dat de stellingen van Lenin over het kapitalisme en het imperialisme nog steeds geldig blijven. Die realiteit toont ook aan dat die ideeën vandaag zelfs pertinentier zijn dan in het begin van deze eeuw.

Het geweld waarmee de werkers en de onderdrukte volkeren vandaag geconfronteerd worden, bewijst dat de weg van de grote Oktoberrevolutie de enige weg is om komaf te maken met het barbaars kapitalisme en imperialisme.

Hoofdstuk 1

Staat en revolutie

I. De klassennatuur van de burgerlijke staat

De staat van het kapitaal

Bij de uitwerking van het wetenschappelijk socialisme hebben Marx en Engels twee fundamentele problemen behandeld: de eigendom van de productiemiddelen en het karakter van de staat. In de tijd van Marx gingen de reformisten ermee akkoord dat de productiemiddelen in laatste instantie eigendom moesten zijn van de collectiviteit. Maar die collectiviteit werd voor hen vertegenwoordigd door de staat. Met de verschijning van Karl Marx werd het vraagstuk van de staat het meest omstreden vraagstuk. De burgerlijke staat kan allerlei vormen aannemen, van de monarchie tot de republiek, van de reactionaire politiestaat tot de democratische staat.

Volgens Marx en Lenin is de democratische republiek de meest progressieve staatsvorm binnen het burgerlijk systeem. Maar die republiek wordt fundamenteel gekenmerkt door de almacht van het kapitaal, van de rijkdom.

Lenin, die Engels aanhaalt, zegt: "In de democratische republiek... 'oefent de rijkdom zijn macht indirect, maar des te zekerder uit'...(.) Enerzijds in de vorm van 'rechtstreekse corruptie van de ambtenaren', en anderzijds in de vorm van 'een verbond tussen de regering en de beurs'."2 En Lenin besluit: "De almacht van de 'rijkdom' is in de democratische republiek veiliger, omdat hij niet afhankelijk is van een slechte politieke vorm van het kapitalisme. De democratische republiek is de best denkbare vorm van het kapitalisme en daarom grondvest het kapitaal, nadat het die vorm heeft aangenomen, zijn macht zo veilig en zeker dat geen enkele wisseling, noch van personen, noch van instellingen, noch van partijen van de burgerlijke democratische republiek deze macht kan schokken."3

Marx en Lenin stellen dat de staat nooit "boven het strijdgewoel" staat, dat hij nooit boven de klassen staat.

Integendeel. Zolang de maatschappij verdeeld is in sociale klassen met fundamenteel tegengestelde belangen, is elke staat een instrument waardoor de ene klasse de andere overheerst en onderdrukt. Het is een instrument dat de almacht van een klasse wettigt, in dit geval de almacht van de burgerij. Het is tegelijk een instrument dat aan de klassen die door de burgerij onderdrukt worden, bepaalde middelen om zich te verzetten, ontzegt en verbiedt.

Lenin: "Volgens Marx is de staat een orgaan van de klassenheerschappij, een orgaan ter onderdrukking van de ene klasse door de andere, een schepping van de 'orde' die deze onderdrukking bevestigt en bestendigt door het klassenconflict af te zwakken. Volgens de opvatting van de kleinburgerlijke politici betekent de orde juist de verzoening van de klassen en niet de onderdrukking van de ene klasse door de andere. Het conflict afzwakken, betekent verzoenen en niet dat het de onderdrukte klassen onmogelijk wordt gemaakt bepaalde middelen en methoden van de strijd ter omverwerping van de onderdrukkers te gebruiken."4

De perfectionering van de militaire en bureaucratische machine

De staat, dat is het leger en de bureaucratie

Volgens Marx en Lenin zijn de repressiekrachten en de bureaucratie de twee belangrijkste instellingen van de burgerlijke staat. Vooral de hoogste lagen van de bureaucratie, die nauw verbonden zijn met de grote burgerij en dezelfde levensstijl hebben.

Lenin: "Het meest wordt deze staatsmachinerie gekenmerkt door twee instellingen: een leger van ambtenaren en het staande leger. In de werken van Marx en Engels is er herhaaldelijk sprake van hoe deze instellingen door duizenden draden juist met de bourgeoisie verbonden zijn."5 Lenin citeert Marx in De achttiende Brumaire van Louis Bonaparte: "Deze uitvoerende macht met haar geweldige bureaucratische en militaire organisatie... met een leger van ambtenaren van een half miljoen man, naast een leger van nog een half miljoen... is ontstaan... tijdens het verval van het feodalisme dat het hielp verhaasten."6

In de marxistische opvatting wordt de centrale kern van de staatsmacht gevormd door het leger en de repressiekrachten.

"Het leger is immers het meest versteende onderdrukkingsinstrument van de oude orde, het sterkste bolwerk van de burgerlijke discipline, de steun van de kapitalistische overheersing, van het behoud van, en de opvoeding tot slaafse onderdanigheid en onderworpenheid aan het kapitaal."7

"In alle burgerlijke republieken, zelfs in de meest democratische, is de politie (samen met het staande leger) het belangrijkste instrument om de massa's te onderdrukken. De politie geeft de 'gewone mensen' ervan langs. Diezelfde politie is heel gedienschtig voor de kapitalisten, die zich van die inschikkelijkheid verzekeren door de politie eenvoudigweg om te kopen. De politie is afgesneden van het volk. Zij vormen een beroepsklasse die getraind is om hard op te treden tegen de armen. Zij worden relatief goed betaald en genieten een aantal privileges van de 'macht' (zonder nog te spreken over de 'geoorloofde inkomsten'). In alle democratische republieken waar de burgerij aan de macht is, is de politie ongetwijfeld een instrument van de burgerij."8

Een repressieapparaat dat voortdurend versterkt en geperfectioneerd wordt

De burgerlijke staatsmachine is door de uitbuitende klassen ontworpen om hun heerschappij te dienen. Die machine is tijdens de verschillende crisissen en revoluties in de kapitalistische landen verder versterkt en geperfectioneerd.

Lenin: "Door alle burgerlijke revoluties gaat de ontwikkeling, vervolmaking en versterking van dit ambtenaren- en militaire apparaat voort."9 "Maar hoe meer er in het ambtenarenapparaat van deze 'herverdelingen' van posten onder de verschillende burgerlijke en kleinburgerlijke partijen plaats hebben, des te scherper worden de onderdrukte klassen (met het proletariaat voorop) zich bewust van hun onverzoenlijke vijandschap tegenover de hele burgerlijke maatschappij. Daaruit ontstaat voor alle burgerlijke partijen, zelfs voor de meest democratische en 'revolutionair-democratische', de noodzaak de onderdrukkingmaatregelen tegen het revolutionaire proletariaat te verscherpen en het onderdrukkingapparaat, dat wil zeggen deze zelfde staatsmachinerie, te versterken. Een dergelijke ontwikkeling dwingt de revolutie 'al haar vernietigingskrachten te concentreren' tegen de staatsmacht. De belangrijkste taak is niet het verbeteren van de staatsmachinerie, maar het vernietigen, het verbrijzelen ervan."10

Sinds de Eerste Wereldoorlog zitten de sociaal-democratische partijen in de burgerlijke regeringen. Daardoor heeft de bureaucratie van die socialistische partijen een groot aandeel verworven in het bureaucratisch apparaat. Die partijen hebben de opeenvolgende versterkingen van het anti-volkse repressieapparaat daadwerkelijk ondersteund.

De zogezegde 'revolutionaire democraten' van de socialistische partij zijn in vele gevallen de vaandeldragers geworden van de burgerlijke repressie. Paul-Henri Spaak was oorspronkelijk voorstander van de "dictatuur van het proletariaat". Hij werd een van de geestelijke vaders van de NAVO, en werd er zelfs secretaris-generaal van. André Cools zat in de leiding van de grote revolutionaire staking van 1960-61. Korte tijd later steunde hij alle repressieve maatregelen die de burgerij na die staking trof. Vandembroucke is een ex-trotskistische leider die het bracht tot sociaal-democratisch minister. In die functie steunde hij de Belgische deelname aan de agressieoorlog tegen Irak. Hij steunde de

uitbreiding van het actieterrein van de NAVO. En hij was solidair met zijn vriend Tobback toen die de rijkswacht versterkte.

Marx: "We moeten de burgerlijke staat breken"

Lenin formuleerde de fundamentele stelling van de marxistische leer over de staat als volgt: de oude staatsmachine moet vernietigd worden.

Lenin: "Alle vroegere revoluties hebben de staatsmachinerie vervolmaakt, maar men moet haar stukslaan, verbrijzelen. Deze conclusie is het voornaamste, de grondslag van de leer van het marxisme over de staat."¹¹ "Van belang is slechts de vraag of de oude staatsmachine (die met duizenden draden verbonden is met de bourgeoisie en geheel doortrokken is van conservatisme) behouden blijft of dat zij vernietigd en door een nieuwe vervangen wordt. De revolutie mag niet daarin bestaan dat de nieuwe klasse met behulp van de oude staatsmachine beveelt en regeert, maar dat zij deze machine breekt en met behulp van een nieuwe machine beveelt en regeert. Deze grondgedachte van het marxisme moffelt Kautsky weg."¹²

Lenin trekt daaruit een conclusie die diametraal tegenover de stelling van de revisionisten staat. "Kautsky stelt: 'Nooit ofte nimmer echter kan dit (de overwinning van het proletariaat op een vijandige regering) tot een vernietiging van de staatsmacht leiden, maar altijd slechts tot een verschuiving van de machtsverhoudingen binnen de staatsmacht... En het doel van onze politieke strijd blijft daarbij hetzelfde als het tot nu toe was: verovering van de staatsmacht door het behalen van de meerderheid in het parlement en het verheffen van het parlement tot meester van de regering'. Dit is reeds je reinste en banaalste opportunisme, het metterdaad prijsgeven van de revolutie bij gelijktijdige aanvaarding van de revolutie met de mond... Maar wij zullen met deze verraders van het socialisme breken en voor de vernietiging van de gehele oude staatsmachinerie strijden, opdat het gewapende proletariaat zelf de regering wordt... En het gehele klassenbewuste proletariaat zal aan onze zijde staan in de strijd, niet voor een 'verschuiving van de machtsverhoudingen', maar voor het omverwerpen van de bourgeoisie, voor het vernietigen van het burgerlijke parlementarisme, voor de democratische republiek... de republiek van de sovjets van arbeiders- en soldatenafgevaardigden, voor de revolutionaire dictatuur van het proletariaat."¹³

Het is duidelijk dat de conclusies van Lenin integraal van toepassing zijn op diegenen die de politiek van Chroesjtsjov volgden of nog steeds volgen.

Het revisionisme en de burgerlijke staat

Sinds Chroesjtsjov verwerpen de revisionisten de marxistische stelling over de staat en de revolutie.

Hun opvatting over de staat komt overeen met die van Kautsky en Vandervelde: de staat is een "neutraal" instrument dat boven de klassen staat en dat de arbeidersklasse met een parlementaire meerderheid kan veroveren.

Chroesjtsjov stelde: "De verovering van een stevige parlementaire meerderheid zal de omstandigheden scheppen voor radicale maatschappelijke veranderingen. Natuurlijk zal het enorme leger- en politieapparaat zich serieus verzetten. De overgang naar het socialisme zal gepaard gaan met een verscherpte revolutionaire klassenstrijd."¹⁴ Er is

helemaal geen sprake van het burgerlijk staatsapparaat te breken en te vervangen door een revolutionair apparaat dat voortkomt uit de klassenstrijd. Het fundamentele van de leer van Marx over de staat wordt weggemoffeld in de misleidende zinswending "radicale maatschappelijke veranderingen door de klassenstrijd".

Het handboek *De internationale revolutionaire beweging van de arbeidersklasse*, dat onder redactie van Boris Ponomarev uitgegeven werd in 1964 en herdrukt in 1967, toont duidelijk de continuïteit van de revisionistische ideeën onder Chroesjtsjov en Brezjnev aan. Het boek gaat over de opbouw van het socialisme en de klassenstrijd onder het kapitalisme, over de strijd tegen het imperialisme van de onderdrukte volkeren en over de strijd voor de vrede. In een ogenschijnlijk 'leninistische' woordenvloed geeft het boek een volledig en samenhangend revisionistisch en contrarevolutionair programma op die vier domeinen.

In het hoofdstuk dat handelt over "De arbeidersbeweging in de hoog ontwikkelde kapitalistische landen" staat geen woord over de staat als instrument van de dictatuur van de burgerij. Je moet het maar doen: 502 pagina's schrijven over de "socialistische revolutie" zonder met één woord te reppen over de natuur van de huidige staat!

Er wordt geen woord gezegd over de functie van het burgerlijk leger als kern van de dictatuur van de burgerij. Een leger dat opgeleid is om de krachten die de burgerlijke economische en politieke orde bedreigen, militair te bekampen. We vernemen alleen dat "een breed antimonopolistisch front in staat is om de burgerij te beteugelen, om haar te beletten om haar gewelddadige politiek tegenover de werkers ten uitvoer te brengen."15

De weinige verwijzingen naar de staat stellen die staat altijd voor als een neutraal instrument dat we van de controle van de monopolies kunnen "losrukken". "Tijdens het (antifascistisch) verzet heeft de arbeidersklasse gevochten voor werkelijk democratische structuren, waardoor de werkers aan het staatsbestuur konden deelnemen. Zij hebben gevochten om de macht van de monopolies te beperken en voor progressieve veranderingen op het economisch en politiek vlak."16 Er wordt nergens voorgesteld om de fascistische staatsmacht te breken en te vervangen door een nieuwe staat, die opgebouwd wordt tijdens de omverwerping van het fascisme door de gewapende volksstrijd.

Wat verder: "De revolutionairen... zien in de weg van de vreedzame overgang naar het socialisme de uitdrukking van de volgehouden strijd van de brede volksmassa's om steeds nieuwe economische en politieke rechten te veroveren, om geleidelijk aan de monopolies uit de leiding van de maatschappij te verdrijven en uiteindelijk de werkende klassen aan de macht te brengen."17 Hier wordt de staat voorgesteld als "de leiding van de maatschappij", waar men "de monopolies geleidelijk kan uit verdrijven" om ze dan te vervangen door "de macht van de werkende klassen".

II. De burgerlijke democratie

Hoe stelt zich het vraagstuk van de democratie?

De meest weerzinwekkende misdaden, in naam van de democratie...

Op het moment dat de Sovjet-Unie ineenstortte, werd de klassenbetekenis van "de democratie" in het algemeen, "die boven de klassen staat", overduidelijk.

De contrarevolutie in Oost-Europa en in de Sovjet-Unie gebeurde onder de leuze: "Vrijheid en democratie". De industriële productie daalde met 50%, 'in naam van de democratie'. Meer dan 4000 maffiaorganisaties zwaaien de plak, 'in naam van de democratie'. Al het spaargeld van de gepensioneerden ging door een inflatie van 3000% de lucht in, 'in naam van de democratie'. In Azerbeidzjan, Armenië, Georgië, Tsjetsjenië en Tadzjikistan braken er reactionaire burgeroorlogen los, 'in naam van de democratie'. Op drie jaar tijd meer dan 1.700.000 doden boven op het gewone sterftecijfer, 'in naam van de democratie'.

Na de ineenstorting van de USSR veranderde de World Anti-Communist League, die de belangrijkste fascistische en extreem rechtse organisaties verenigt, haar naam in "Wereldliga voor de Vrijheid en de Democratie"! Dat zegt genoeg.

Boris Jeltsin, de hersteller van het wilde kapitalisme in Rusland, mocht het Russisch parlement door zijn tanks laten kapot schieten. Hij bouwde een regime uit met steun van de maffia en de imperialistische grootmachten. Hij vervalste de verkiezingen. Maar de burgerlijke pers blijft volhouden dat "de democratie vooruit gaat in Rusland".

In Afrika begon "de wind van de democratie" te waaien in 1990, tijdens de top van La Baule, op initiatief van Mitterrand. Sindsdien is de situatie van de volksmassa's grondig verslechterd en volgde de ene imperialistische inmenging na de andere. Tijdens de top van Chaillot, in november 1991, stelde Habyarimana dat "de versterking van de pluralistische democratie in Rwanda sinds de top van La Baule snel vooruitgaat." Twee jaar later was Habyarimana, 'in naam van de democratie', klaar met de voorbereiding van de volkerenmoord...

Democratie voor welke klasse?

Wanneer de reformisten het hebben over de democratie, dan "vergeten" ze het meest elementaire principe van het marxisme, namelijk de klassenanalyse. In een maatschappij die gebaseerd is op het privé-bezit van de productiemiddelen, vormen de burgerij en de arbeidersklasse twee klassen met diametraal tegengestelde belangen. Welk soort democratie kan er in die omstandigheden bestaan?

Lenin: "Voor een liberaal is het natuurlijk, van de 'democratie' in het algemeen te spreken. Maar een marxist zal nooit vergeten er aan toe te voegen: 'Voor welke klasse?'"¹⁸ "Men mag niet spreken van 'zuivere democratie', zolang er verschillende klassen bestaan. Men kan alleen spreken van klassendemocratie."¹⁹

"Democratie voor een uiterst geringe minderheid, democratie voor de rijken, dat is de democratie van de kapitalistische maatschappij."²⁰

Waar is "de" democratie wanneer een aantal uitbuiters beslissen om "hun" fabriek te sluiten en duizenden arbeiders op de straat te gooien, in naam van het recht op het bezit van de productiemiddelen?

Waar is "de" democratie wanneer de rijkswacht gewelddadig optreedt om de strijd van de afgedankte arbeiders voor het behoud van hun job te breken, in naam van de bescherming van de "privé-eigendom" van de patroon.

Om de belangen van de grote burgerij te beschermen, is onze "democratie" op elk moment bereid om haar repressiekrachten in te zetten tegen arbeiders, jongeren of immigranten. De "democratie" kan op elk moment partijen en kranten verbieden, de uitzonderingstoestand uitroepen, om de bestaande burgerlijke orde te beschermen.

Zijn pers en parlement instrumenten van de democratie?

De "persvrijheid"

De "persvrijheid" is één van de beste voorbeelden van wat de burgerlijke democratie werkelijk betekent.

Iedereen is "vrij" om een krant te publiceren. Maar hij moet dan wel over minstens honderd miljoen BF beschikken.

De "persvrijheid" onder het kapitalisme betekent voornamelijk de vrijheid om het kapitalisme te bewieroken en te rechtvaardigen, en de vrijheid om de antikapitalistische strijd te belasteren, te kleineren en zwart te maken.

Op 2 februari 1997 ging er in België één van de meest gedenkwaardige arbeidersbetogingen van de laatste vijftig jaar door in Clabecq. Het was een betoging van de arbeidersklasse tegen het patronaat, voor radicale eisen. De burgerlijke pers was onder de indruk van het enorme succes. Die pers viel de betoging eerst 'op zachte manier' aan. De betogers waren "kalm en waardig, er gebeurde geen enkel incident,... de burgers zijn wakker geworden." (Le Soir) "De kleuren van de verontwaardiging van de burgers", titelde Vers l'Avenir. "De verontwaardiging van de burgers breidt uit", bevestigde La Libre Belgique. Volgens La Dernière Heure "werden de burgers wakker". Kortom, de burgerlijke pers ontkent dat de onderdrukte klassen op straat komen tegen de uitbuiters. Het contrarevolutionaire begrip "de burgers" wordt bovengehaald om te suggereren dat alle burgers, patrouns, bankiers en hoge kaders evenveel bekommerd zijn om de werkgelegenheid als de bedreigde arbeiders.

Een week later, na een aantal schandalige manoeuvres om het staalbedrijf Forges de Clabecq te liquideren, geven een aantal arbeiders een paar welverdiende vuistslagen aan de curator. Onmiddellijk gaat de "vrije" pers wild te keer. Voor die pers is het geweld niet het kapitalisme dat 2000 arbeiders op straat gooit, dat 2000 families in de ellende stort, dat mensen tot zelfmoord drijft, dat anderen naar de drugs en de criminaliteit drijft. Het geweld, dat zijn de wanhopige arbeiders die hun vuist hebben durven opheffen tegen hun uitbouter. L'Echo, de beurskrant, schrijft: "Tegen de directie en de ingenieurs is er altijd al terreur geweest." "Het is net het omgekeerde van democratie: het totalitarisme." "Dat zijn praktijken die achter extreem linkse woorden, praktijken verbergen van extreem rechts". Le Soir beschuldigt D'Orazio, de hoofddelegee van Clabecq, ervan de wil van de 50.000 betogers "misleid en gemanipuleerd" te hebben: "Roberto D'Orazio, de 'rode paus' van de Forges, gaat te ver. Hij heeft de enorme solidariteit van de burgers misbruikt om zijn eigen extreme belangen te dienen."

Lenin: "De 'persvrijheid' is ook een van de voornaamste leuzen van de 'zuivere democratie'... Maar de arbeiders weten dat deze vrijheid bedrog is zolang de beste drukkerijen en de grootste voorraden aan papier zich in handen van de kapitalisten bevinden en zolang de macht van het kapitaal over de pers blijft bestaan... De vrijheid voor de rijken om de pers om te kopen, de vrijheid om de rijkdom te gebruiken voor het

fabriceren en vervalsen van de zogenaamde openbare mening, wordt door de kapitalisten persvrijheid genoemd."21

"Het algemeen stemrecht, dat is de dictatuur van de burgerij"

Wat is de verhouding tussen democratie en verkiezingen? De burgerij beweert dat vrije verkiezingen het fundament zijn van het democratisch proces. Wat is het leninistisch standpunt daarover?

Zelfs in een democratische republiek is de staat hoofdzakelijk een machine om de werkende klassen te onderdrukken. De dictatuur in stand houden: dat is de voornaamste functie van de staat. De burgerij organiseert bepaalde vormen van democratie met het expliciete doel om de massa's met de dictatuur van het kapitaal te verzoenen, om hen de onvermijdelijkheid en de gegrondheid van de overheersing door het kapitaal te doen aanvaarden.

In een burgerlijk systeem zijn verkiezingen slechts een grootse manipulatie van de publieke opinie. Zij dienen om de illusie te scheppen dat de regeringspolitiek (die rechtstreeks door het grootkapitaal bepaald wordt) uitgaat van de wil van het volk. De feiten van de laatste jaren bewijzen die stelling maar al te vaak. Felipe Gonzalez won de eerste verkiezingen in Spanje met de belofte dat Spanje buiten de NAVO zou blijven. Toen hij dank zij zijn demagogische beloftes verkozen was, werd Spanje lid van de NAVO! De Belgische sociaal-democraten voerden campagne met de belofte de openbare sector te "redden". Toen ze in de regering kwamen, voerden ze een privatiseringsprogramma door waar zelfs de meest avontuurlijke liberalen niet van durfden dromen! Via manipulatie en propaganda slaagt de burgerij er iedere keer in om elke nieuwe regering voor te stellen als de uiting van de volkswil, zoals hij tot uitdrukking is gekomen tijdens de verkiezingen! Daarna voert die regering de politiek die de grote burgerij nodig acht.

Lenin stelt terecht: "Algemeen stemrecht, dat is de dictatuur van de burgerij." Inderdaad, onder de heerschappij van de burgerij, zijn bijna alle media in handen van het grootkapitaal. Heel de staatsmachine wordt door de grote burgerij en de burgerlijke partijen gecontroleerd. De staat en de monopolies financieren de campagnes van de burgerlijke partijen met vele honderden miljoenen. Onder die omstandigheden zijn verkiezingen inderdaad maar een middel om de dictatuur van de burgerij te bestendigen.

Om de burgerlijke democratie op te smukken, beweren de sociaal-democraten en de revisionisten dat het algemeen stemrecht "een grote verworvenheid is van de arbeidersbeweging". De manier waarop het algemeen stemrecht in België tot stand gekomen is, weerlegt die fabel. De leiding van de Belgische Werkliedenpartij schoof die eis naar voren om de noodzaak van de socialistische revolutie en de dictatuur van het proletariaat weg te moffelen. De BWP vocht voor het algemeen stemrecht met het uitdrukkelijke doel om de arbeiders in de richting van het reformisme en de klassencollaboratie te duwen. Het algemeen stemrecht werd trouwens slechts toegekend, toen de BWP de garantie gegeven had dat ze alles zou doen om de bestaande orde te verdedigen en dat ze een loyale beheerder van de burgerlijke maatschappij zou zijn. Inderdaad, zoals Lenin zei: in een kapitalistische maatschappij is het algemeen stemrecht de dictatuur van de burgerij.

Lenin zei het als volgt: "Jullie mogen niet vergeten dat de staat in de meest democratische republiek... niets anders is dan een machinerie voor het onderdrukken van de ene klasse door de andere. De bourgeoisie moet noodgedwongen huichelen en de (burgerlijke) democratische republiek, die in werkelijkheid een dictatuur van de bourgeoisie is, een dictatuur van de uitbuiters over de werkende massa's, laten doorgaan voor een 'volksmacht' of voor democratie in het algemeen of voor zuivere democratie."

"Democratische republiek, nationale vergadering, algemene verkiezingen, enz., betekenen in werkelijkheid dictatuur van de bourgeoisie. Om de arbeid te bevrijden van het juk van het kapitaal bestaat er geen andere weg dan die van het vervangen van deze dictatuur door de dictatuur van het proletariaat. Alleen de dictatuur van het proletariaat kan de mensheid bevrijden van het juk van het kapitaal, van leugen en bedrog, van de huichelarij van de burgerlijke democratie, deze democratie voor de rijken; alleen zij kan een democratie voor de armen tot stand brengen."²²

Verdedigt de democratie de minderheden?

De burgerij beweert dat haar "democratisch" systeem de mogelijkheid schept om de minderheden te verdedigen. In feite spant de burgerij zich in om de "minderheden" onder controle van een of andere burgerlijke partij te brengen om zo de strijdwil van die minderheid te breken en ze te "integreren" binnen de bestaande orde.

Lenin: "In de burgerlijke democratie kent de overheersende partij de bescherming van de minderheid alleen toe aan de andere burgerlijke partij, terwijl het proletariaat bij iedere ernstige belangrijke fundamentele kwestie, bij wijze van 'beschermd minderheid' niets anders ontvangt dan de staat van beleg en pogroms. Hoe meer de democratie ontwikkeld is, des te dichter staan wij in geval van diepgaande en voor de bourgeoisie gevaarlijke conflicten bij pogroms en bij de burgeroorlog."²³

In de Verenigde Staten zijn er een aantal burgerlijke politiekers die zich specialiseren in "de bescherming van de zwarte minderheid". Maar de politie specialiseert zich in moordende razzia's in de armste zwarte wijken. De politie van Los Angeles heeft een lange voorgeschiedenis van racistisch geweld. De nacht dat ze Rodney King aftuigden, was er een getuige die alles vastlegde op video. Ondanks dat bewijsmateriaal werden de flikken vrijgesproken. Daarop volgde een opstand van de meerderheid van de arme bevolking van Los Angeles. Die revolte werd door het Amerikaans leger en de politie onderdrukt.

De burgerlijke democratie tegen de werkers

De democratie sluit de armen uit

In een kapitalistische maatschappij is de "democratie" gemaakt op maat van de rijken. Voor de armen zijn er duizenden hindernissen, beperkingen en moeilijkheden die hen beletten om gebruik te maken van de weinige rechten die ze op papier hebben.

Lenin legde uit wat "democratie" voor de werkers onder het kapitalisme betekent. "De burgerlijke democratie... blijft altijd... eng, beperkt, leugenachtig, huichelachtig, een paradijs voor de rijken, een valstrik en een leugen voor de uitgebuiten, voor de armen."²⁴ "Onder het kapitalisme is de democratie beperkt, ingesnoerd, besnoeid en verminkt door de algemene loonslavernij, de nood en de ellende van de massa's."²⁵ "Bekijkt men het

mechanisme van de kapitalistische democratie van naderbij, dan ontdekt men overal... beperking en nog eens beperking van de democratie. Deze beperkingen, uitzonderingen, uitsluitingen en belemmeringen voor de armen lijken van geringe betekenis... maar alle tezamen genomen sluiten deze beperkingen de armen uit van de politiek en van het actief deelnemen aan de democratie."26

Wetten en juristen in dienst van het kapitaal

Onder de "democratie" heeft de burgerij honderden wetten en besluiten aangenomen die de kapitalistische uitbuiting en willekeur beschermen. Honderden wetten en reglementen die de werkers bestelen, discrimineren en te neer drukken.

Maar het is voor de burgerij niet genoeg dat de wetten door haar en voor haar gemaakt zijn. Onder de "democratie" kunnen diegenen die geld hebben, juristen en specialisten aanwerven om de wetten en reglementen die de kapitalistische willekeur soms hinderen, wettelijk te "omzeilen".

Onder de burgerlijke "democratie" is het politieapparaat en het juridisch apparaat nauw verbonden met de grote burgerij. Die twee apparaten "helpen" de rijken om hun problemen te "arrangeren". Ten opzichte van de armen worden de wetten zonder mededogen toegepast.

Lenin: "Wanneer de door-en-door burgerlijke en voor het merendeel reactionaire juristen in de kapitalistische landen eeuwen of tientallen jaren nodig hadden om regels uit te werken... om honderden wetboeken en wetsverklaringen te schrijven, met geen ander doel dan de arbeiders te onderdrukken, de armen aan handen en voeten te binden, de eenvoudige werkers allerlei hinderpalen op te werpen, dan zien de burgerlijke liberalen en de heer Kautsky daarin geen schijn van 'willekeur'! Daar is 'orde' en 'wettelijkheid'! Daar is alles overdacht en geformuleerd om de armen des te beter te kunnen verdrukken. Daar zijn duizenden burgerlijke advocaten en ambtenaren... die de wetten zo weten uit te leggen, dat het de arbeiders en de gewone boeren nooit lukt door de prikkeldraadversperring van deze wetten te breken. Is dat soms geen 'willekeur' van de burgerij, de dictatuur van de hebzuchtige en lage uitbuiters, die het volk het bloed aftappen? - Wel neen! - Dat is 'zuiver democratie", die iedere dag nog zuiverder wordt."27

Burgerlijke democratie en antivolkse terreur

In Turkije worden net zoals in Colombia en Peru verkiezingen gehouden. Parlementen worden verkozen, de democratie heerst er. Maar het leger en de "zelfverdedigingsbendes" die door de machthebbers georganiseerd worden, terroriseren de bevolking, vermoorden tienduizenden syndicalisten, boeren en revolutionairen.

Lenin: "Er is niet één staat, ook niet de meest democratische, die in zijn grondwet niet een of andere achterdeur of beperkingen heeft, die aan de burgerij de mogelijkheid verzekeren, het leger tegen de arbeiders te mobiliseren, de staat van beleg af te kondigen enz., 'voor het geval dat de orde wordt verstoord', d.w.z. voor het geval, dat de uitgebuite klasse ook maar de geringste poging waagt om haar slavenstoestand te 'overtreden' en niet langer als slaven te handelen."28

Streven naar een volksdemocratie en naar de revolutie

De werkers willen een democratie die hen dient

Vandaag hebben de werkers een zeker niveau van onderwijs. De grote burgerij is dan ook verplicht om de democratie aan te voeren om haar heerschappij te rechtvaardigen. Zij creëert een "democratische meerderheid" via propaganda, indoctrinatie en brainwashing, maar ook langs intimidatie en repressie.

Toch leeft er onder de werkende massa's een reëel verlangen naar echte democratie. "Bij iedere stap stoten de onderdrukte massa's in de democratische-burgerlijke staat op hemeltergende tegenstellingen tussen de formele gelijkheid, die de 'democratie' van de kapitalisten verkondigt, en de duizenden feitelijke beperkingen en moeilijkheden, die van het proletariaat loonslaven maken."²⁹

Hoe moeten we omgaan met die tegenstelling tussen de formele, valse democratie 'in woorden', en het streven van de werkers naar een democratie "voor hen"?

Het democratisch streven van het proletariaat en de werkers verwezenlijken, dat is net het tegenovergestelde van de "democratische" verlakkerij van de tirannen, de grote ondernemers en hun politiciers. De strijd voor de verwezenlijking van het democratisch streven van de werkers is dan ook een fundamenteel aspect van de strijd voor de socialistische revolutie.

Lenin: "De democratie, met de denkbaar grootste volledigheid en consequentie ten uitvoer gelegd, wordt van burgerlijke democratie, proletarische democratie."³⁰ Het democratisch streven van de werkers, dat uitgedrukt wordt in het kader van een burgerlijke democratie, maar dat verder gaat op een radicaler manier, wordt proletarische democratie door de omverwerping van het burgerlijk systeem. Of zoals Lenin het zei: "Het ontwikkelen van de democratie tot het einde... is een van de taken van de strijd voor de sociale revolutie."³¹

Er is duidelijk sprake van een breuk. De kwantiteit vormt zich om in kwaliteit. De democratische rechten die verworven werden onder het burgerlijk systeem, vormen zich door de socialistische revolutie om tot proletarische democratie.

Maar al tachtig jaar houden de sociaal-democraten en de revisionisten het omgekeerde vol. De systematische uitbreiding van "de" democratie in het burgerlijk systeem brengt ons steeds dichterbij het socialisme en zal uiteindelijk op vreedzame wijze overgaan naar het socialisme. Voor hen is het verschil tussen burgerlijke democratie en proletarische democratie louter een kwestie van kwantiteit. De burgerlijke democratie kan vreedzaam overgaan naar proletarische democratie zonder de kwalitatieve breuk die de socialistische revolutie is.

Lenin weerlegde hen met de volgende woorden: "De kautskisten van alle naties, kruipen voor de bourgeoisie op hun knieën, voegen zich naar het burgerlijk parlement, verzwijgen het burgerlijk karakter van de huidige democratie en eisen niets anders dan dat deze uitgebreid en tot het einde ontwikkeld wordt."³²

In het historisch tijdperk van de monopolies en het imperialisme ontaardt de burgerlijke democratie steeds meer. De reactie triomfeert over de hele lijn, de democratische rechten van de werkers worden hoe langer hoe meer beperkt... Die aanvallen zijn vandaag

voornamelijk het werk van diezelfde sociaal-democratie, die beweerde dat de "voortdurende uitbreiding" van de burgerlijke democratie naar het socialisme zou leiden!

Het is de moeite om even stil te staan bij de woorden van Lenin. "Het monopoliekapitalisme, de politieke bovenbouw die de nieuwe economie omkadert... is het keerpunt van de democratie naar de politieke reactie."³³ "Op politiek gebied is imperialisme zonder meer streven naar geweld en reactie."³⁴

Bevestigen de belangrijkste gebeurtenissen van de laatste tijd die stelling niet overtuigend? De barbaarse oorlog tegen Irak, het embargo dat "vreedzaam" een miljoen Iraakse baby's, kinderen en bejaarden doodt (met de actieve medewerking van de sociaal-democraten en de politieke steun van de revisionist Gorbatsjov!); de genocide in Rwanda, waar een miljoen democratische Tutsi en Hutu vermoord werden (met de actieve medewerking van het Franse leger van de sociaal-democraat Mitterrand!); de antisyndicale wetten in Engeland; de corruptieschandalen van de christen-democratische en sociaal-democratische partijen in België en Italië...

Lenin weerlegt schitterend deze opportunisten van het slag van Chroesjtsjov, Marchais, Carillo, Berlinguer. "Maar van deze kapitalistische democratie... gaat de ontwikkeling niet eenvoudig, gladjes en langs rechte lijn 'naar steeds grotere democratie', zoals liberale professoren en kleinburgerlijke opportunisten het graag voorstellen. Neen. De verdere ontwikkeling... gaat via de dictatuur van het proletariaat."³⁵

De democratie onder het socialisme

Hoe stelt zich dan het probleem van de democratie onder het socialisme? Het socialisme is helemaal niet "de echte democratie voor allen", zoals de volgelingen van Kautsky en Chroesjtsjov ons voorhouden.

De kapitalisten genieten volledig van de burgerlijke democratie. Voor hen betekent het socialisme voornamelijk het einde van de democratie, het einde van de vrijheid om uit te buiten, het einde van de vrijheid om fortuinen op te stapelen via legale en illegale methodes, het einde van de vrijheid om de media op te kopen en de publieke opinie te "maken", het einde van de vrijheid om het onderwijs naar hun belangen te organiseren...

Voor de werkers betekent het socialisme niet de uitbreiding van de oude burgerlijke democratie, maar de vorming van nieuwe vormen van democratie die de werkers de mogelijkheid biedt om werkelijk deel te nemen aan het politiek en economisch besluitvormingsproces.

Lenin: "De dictatuur van het proletariaat kan echter niet eenvoudig alleen een uitbreiding van de democratie tot resultaat hebben. Tegelijk met de reusachtige uitbreiding van de democratie die voor het eerst een democratie voor de armen, een democratie voor het volk en niet alleen een democratie voor de welgestelden wordt, brengt de dictatuur van het proletariaat een reeks van vrijheidsbeperkingen voor de onderdrukkers, de uitbuiters en de kapitalisten. Dezen moeten wij onder de duim houden om de mensheid van de loonslavernij te bevrijden. Hun verzet moet met geweld gebroken worden. En het is duidelijk dat waar onderdrukking is, waar geweld is, geen vrijheid, geen democratie bestaat."³⁶

De revisionisten en de burgerlijke democratie

Chroesjtsjov en de revisionisten ontkennen het klassenkarakter van de staat. Zij weigeren ook te erkennen dat elk soort democratie een klassenkarakter heeft. Zij houden vast aan de woorden van Kautsky over "de zuivere democratie" en "de authentieke democratie" of "de waarachtige democratie".

Ponomarev stelt: "Het concept van de authentieke democratie als macht van het volk, in dienst van het volk, wordt uiteengezet in de programma's van de communistische partijen van Italië, Frankrijk, Engeland, België, Finland en de Verenigde Staten."³⁷

De revisionisten ontkennen het klassenkarakter van de democratie. Zij maken gebruik van hoogdravende woorden: "uit het enge kader van de burgerlijke democratie breken", "progressieve overgang" en de democratie "verrijken". Op die manier willen zij het reformistisch standpunt dat een uitbreiding van "de" democratie (onder de dictatuur van de burgerij!) rechtstreeks naar het socialisme leidt, ingang doen vinden.

Ponomarev: "Door uit het enge kader van de burgerlijk democratische vormen te breken, door de democratie te verrijken met een nieuwe inhoud, door ze progressief om te vormen tot een middel waardoor het volk steeds meer de echte macht in handen krijgt en door de macht van de monopolies steeds meer te beperken en tenslotte te liquideren, kunnen de werkers de basis leggen van een echte democratie, die verder naar het socialisme zal evolueren."³⁸

Die ronkende en holle woorden komen rechtstreeks uit de mond van de sociaal-democraten Kautsky en Vandervelde. Ze dienen alleen maar om de fundamentele kwesties te omzeilen. Over het vraagstuk van de staat: Is de staat een instrument van de dictatuur van het kapitaal of is het een neutrale instelling waar "het volk" steeds meer "echte macht" kan uitoefenen en de macht van het kapitaal kan "beperken" en daarna "liquideren"? Vervolgens over het vraagstuk van de dictatuur van de burgerij en de verschillende "democratische" vormen die deze dictatuur kan aannemen. Deze formulering omzeilt ook de kwestie van de socialistische revolutie en uiteindelijk ook die van de dictatuur van het proletariaat, de enige werkelijke garantie op democratie voor de werkers.

Thorez gebruikte dezelfde holle woorden om de problemen van de socialistische revolutie en de dictatuur van het proletariaat weg te moffelen. Ponomarev citeert Thorez: "Maurice Thorez zei: 'Vandaag is er geen lange historische periode meer tussen de democratische omvorming en de socialistische omvorming... De democratie, in voortdurende ontwikkeling, mondt uit in het socialisme'."³⁹ Dank zij de stelling van de "voortdurende ontwikkeling" moffelt Thorez de breuk van de socialistische revolutie weg. Die breuk scheidt twee werelden: die van de dictatuur van de burgerij en die van de dictatuur van het proletariaat.

II. De burgerlijke democratie

De stellingen over de neutrale staat, "boven de klassen" en over de "zuivere democratie" liggen aan de basis van de reformistische strategie van de overgang naar het socialisme met een parlementaire meerderheid.

Lenin heeft fel uitgehaald naar de sociaal-democratische onzin die Kautsky en Vandervelde uitkraamden.

De ware aard van het parlement

Het parlement, een dekmantel voor de repressiekrachten

Lenin heeft duidelijk de klassennatuur van het burgerlijke parlementarisme aangetoond. Het is een orgaan van de vijandelijke klasse. Het is een machine om de werkers te onderdrukken. Het is een decoratieve instelling waar de werkelijke beslissingen niet genomen worden. Het is een dekmantel voor de ordestrijdkrachten, voor hun spionageactiviteiten, voor de repressie en indien nodig voor massale slachtingen.

Lenin: "De arbeiders weten en voelen... dat het burgerlijke parlement een aan hun belangen vreemde instelling is, een werktuig ter onderdrukking van de proletariërs door de bourgeoisie, de instelling van een vijandelijke klasse, van een minderheid van uitbuiters."40

Het burgerlijk parlement maakt integraal deel uit van het burgerlijk staatsapparaat. De repressiekrachten en de antivolkse bureaucratie vormen er de kern van. Het parlement is vooral een dekmantel die de ware burgerlijke machtscentra verbergt. Het is een windmolen die 'democratische' illusies zaait. Het parlement dient om de repressie 'democratisch' te rechtvaardigen, wanneer de echte machtscentra van het kapitalisme beslissen om de volksbewegingen te onderdrukken.

Lenin: "Het burgerlijke parlement, ook het meest democratische in de meest democratische republiek, waarin de eigendom van de kapitalisten en hun macht gehandhaafd blijven, is een apparaat voor de onderdrukking van miljoenen werkende mensen door kleine groepjes uitbuiters... Zich vandaag, nu de wereldgeschiedenis het stukslaan van dit hele stelsel, de overgang van het kapitalisme naar het socialisme op de agenda heeft geplaatst, zich vandaag evenwel tevreden stellen met het burgerlijke parlementarisme... haar als 'democratie' als zodanig voorstellen, haar burgerlijke karakter verhullen en vergeten dat het algemene kiesrecht een werktuig van de burgerlijke staat blijft zolang de eigendom van de kapitalisten bestaat, dat betekent het proletariaat op een schandelijke wijze verraden."41

Die woorden van Lenin zijn integraal van toepassing op de aanhangers van Chroesjtsjov die "zich tevreden stellen met het burgerlijk parlementarisme, haar burgerlijk karakter verhullen en het proletariaat op een schandelijke wijze verraden."

Het kapitaal controleert en houdt toezicht op het parlement

Het standpunt over de parlementaire overgang naar het socialisme is des te belachelijker omdat het parlement in de kapitalistische maatschappij helemaal niet het machtscentrum vormt.

Iedereen weet dat de belangrijke politieke, economische en militaire beslissingen ergens anders genomen worden: in de kleine kringen van de grote burgerij, in de kringen van de Wereldbank, van de OESO, de gespecialiseerde studiediensten van de generale staf van de rijkswacht en het leger, de NAVO, in het Verbond van de Ondernemingen... Die beslissingen worden dan aan het parlement voorgelegd, dat buigt en "ja" knikt.

De laatste jaren is in België de begroting voor het secundair onderwijs sterk verminderd. De toegang tot de universiteit is veel moeilijker geworden. Wie heeft die beslissingen

geformuleerd en genomen? Zijn het de betrokken massa's leerlingen, professoren en werkers? Helemaal niet, zij hadden niets te zeggen. Waren het de parlementsleden? Helemaal niet. De studiediensten van het patronaat en specialisten van de hoge staatsbureaucratie hebben die anti-volkse plannen uitgewerkt. Daarna heeft de leidende klik van de burgerlijke partijen die plannen aan het parlement voorgelegd en aan "hun" parlementsleden bevolen om ze goed te keuren!

Lenin: "Onder de burgerlijke democratie neemt het burgerlijk parlement nooit belangrijke beslissingen: die worden genomen door de beurs en de banken."⁴² "De eigenlijke 'staatszaken' worden achter de coulissen afgedaan door departementen, kanselarijen en staven. In de parlementen wordt slechts gekletst, speciaal met het doel het 'eenvoudige volk' te bedriegen."⁴³ "In de kapitalistische maatschappij... worden de belangrijkste beslissingen genomen door een handvol kapitalisten die niet alleen de massa's bedriegen, maar dikwijls ook het parlement. Er is geen enkel parlement ter wereld dat ooit één ernstig woord over oorlog en vrede gezegd heeft! In de kapitalistische maatschappij worden de belangrijkste beslissingen over het economisch leven van de werkers... door de kapitalisten genomen. Zij heersen als een echte heer, als God als het ware!"⁴⁴

De zin van de verkiezingen in een burgerlijk systeem

"Zijn" burgerlijke partij kiezen

Het burgerlijk parlementarisme is louter een instrument in dienst van de dictatuur van de burgerij. Maar wat is dan de werkelijke betekenis van de verkiezingen in een burgerlijk systeem?

De burgerlijke en kleinburgerlijke partijen beschikken over gigantische middelen. Zij kunnen rekenen op de sympathie van de grote kapitalisten die de media bezitten. Op die manier dienen de verkiezingen er enkel voor dat de massa's mogen kiezen welk burgerlijk element ze naar het parlement sturen om er 'in naam van het volk' de burgerlijke orde te verdedigen. Of de parlementaire meerderheid nu samengesteld is uit liberalen, sociaal-democraten, nationalisten, christen-democraten, ecologisten of fascisten, allen verdedigen zij de basisprincipes van het kapitalistisch systeem en de belangen van de grote burgerij. Lenin formuleerde het zo: "Een keer in de zoveel jaren beslissen welk lid van de heersende klasse het volk in het parlement onder de duim zal houden en onderdrukken: daarin bestaat het wezen van het burgerlijk parlement."⁴⁵

Een indirecte weerspiegeling van de rijpheid van de werkers

Anderzijds kunnen de verkiezingen ook aangeven in welke mate de werkers zich beginnen af te keren van het kapitalistisch systeem.

Lenin citeert Engels: "Het algemeen kiesrecht is de graadmeter van de rijpheid van de arbeidersklasse. Meer kan en zal het in de huidige staat nooit zijn."⁴⁶

Zelfs indien de meerderheid van de bevolking revolutionairen kiest, dan drukt die stemming slechts de revolutionaire gevoelens van de massa uit. Die stemming toont aan dat de geesten rijp zijn voor de revolutie. Maar die revolutie moet hoe dan ook gevoerd worden, de vijand moet met revolutionaire middelen overwonnen worden. Lenin: "Het algemeen stemrecht is een graadmeter voor de rijpheid van de verschillende klassen om hun respectieve taken te begrijpen. Het toont aan in welke mate de verschillende klassen

bereid zijn hun taken op te nemen. De uitvoering van die taken gebeurt niet door de stemming, maar door alle vormen van klassenstrijd, met inbegrip van de burgeroorlog."47

De communistische deelname aan verkiezingen

Waarom nemen de communisten dan deel aan het parlement?

Zij doen dat nooit om illusies te zaaien over een zogezegde parlementaire overgang naar het socialisme. Zij nemen zitting in het parlement om aan de werkers te tonen dat zij op zekere dag het parlement moeten ontbinden (een parlement dat slechts een instrument is van de burgerlijke dictatuur) en dat ze het moeten vervangen door revolutionaire organen van de werkende massa's.

Lenin: "Deelnemen aan de parlementsverkiezingen en aan de strijd om de parlementstribune is voor de partij van het revolutionaire proletariaat een absolute plicht, juist om de achtergebleven lagen van haar klasse op te voeden, juist om de onontwikkelde, te neer gedrukte, onwetende massa op het platteland wakker te schudden en bewust te maken. Zolang u niet sterk genoeg bent om het burgerlijk parlement en alle overige reactionaire instellingen uiteen te jagen, bent u verplicht, juist binnen deze instellingen te werken, omdat zich daar nog arbeiders bevinden die door de geestelijkheid en door het leven in de afgeslotenheid der provinciestedjes dom gehouden zijn."48

Hoe kan de meerderheid werkelijk beslissen?

De wil van de meerderheid van het volk: wat betekent dat? Hoe kan die wil tot uitdrukking worden gebracht?

Kunnen de fundamentele kwesties, diegene die over dood en leven van het kapitalistisch systeem beslissen, genomen worden in een stemming, meerderheid tegen minderheid, in het parlement? Kan er over de kwestie van de dictatuur van de burgerij of de dictatuur van de werkers beslist worden door een meerderheidsstemming in het parlement?

Lenin: "De kleinburgerlijke socialistische dromen er nog van dat men het socialisme door overreding zal kunnen invoeren. De meerderheid van het volk zal overtuigd worden, en als het overtuigd is, zal de minderheid gehoorzamen, de meerderheid zal stemmen en het socialisme zal worden ingevoerd. Neen, zo gelukkig is de wereld niet ingericht. De uitbuiters, de beesten van landheren, de kapitalistische klasse is voor overreding niet vatbaar. De socialistische revolutie bekrachtigt datgene wat allen hebben gezien: de grootst mogelijke tegenstand van de uitbuiters. Hoe sterker de druk van de onderdrukte klassen, hoe dichter zij de mogelijkheid naderen om elke onderdrukking, elke uitbuiting af te schaffen, des te woedender wordt het verzet van de uitbuiters."49 "De kleinburgerlijke democraten hebben de klassenstrijd vervangen door dromen over klassenharmonie. Zij stellen zich de socialistische omwenteling niet voor als het ten val brengen van de heerschappij van de uitbuitende klasse, maar als de vreedzame onderwerping van de minderheid aan de zich van haar taken bewust geworden meerderheid. Deze kleinburgerlijke utopie, die onafscheidelijk verbonden is met de erkenning van een boven de klassen staande staat, heeft in de praktijk geleid tot verraad."50

Om het socialisme te vestigen, moet de heerschappij van de burgerlijke klasse omvergeworpen worden. Het onvermijdelijk verzet, het hardnekkig en verbeterend verzet

van de uitbuiters moet gebroken worden. Die kwesties worden opgelost door een felle klassenstrijd en niet door een eenvoudige stemming in het parlement.

Zelfs in het zeldzame geval dat de meerderheid van een parlement zich zou uitspreken voor de overgang naar het socialisme of voor consequente antikapitalistische maatregelen, dan nog lost de stemming op zich het probleem van de uitvoering van die maatregelen helemaal niet op. De overwinning van de antikapitalistische krachten kan enkel verzekerd worden door de klassenstrijd, door de meerderheid te verwerven in de revolutionaire strijd en door de overheersende klasse met geweld omver te werpen.

Lenin: "Het proletariaat kan slechts overwinnen wanneer het de meerderheid van de bevolking achter zich heeft. Maar dat is niet hetzelfde als een meerderheid behalen bij de verkiezingen. Onder de heerschappij van de burgerij die twee gelijkstellen, getuigt van weinig inzicht. Ofwel wil men de arbeiders eenvoudigweg bedriegen. Om de meerderheid van de bevolking achter zich te krijgen, moet het proletariaat eerst de burgerij omverwerpen en zich meester maken van de staatsmacht. Daarna moet het de Sovjetmacht instellen, nadat het het oude staatsapparaat tot op de grond afgebroken heeft. Op die manier ondermijnt het de heerschappij, het prestige en de invloed die de burgerij en de kleinburgerlijke verzoeners op de niet-proletarische massa's hebben. Daarna moet het proletariaat de invloed die de burgerij en de kleinburgerlijke verzoeners over de meerderheid van de niet-proletarische massa's heeft verder vernietigen, door op een revolutionaire manier hun economische noden op kosten van de uitbuiters te voldoen."⁵¹

De revisionisten en het burgerlijk parlementarisme

Alle stellingen van Lenin over het burgerlijk parlementarisme werden door Chroesjtsjov van de kaart geveegd.

Lof van het burgerlijk parlementarisme

Boris Ponomarev schrijft: "De communistische partijen in de kapitalistische landen hebben altijd gesteld dat het mogelijk is om het parlementair systeem te gebruiken... nadat de werkende klassen aan de macht gekomen zijn. Zo schrijft de Franse Communistische Partij in de stellingen van haar XIVE Congres (1956): 'Het Franse volk is gehecht aan de parlementaire instellingen die tot stand kwamen door de strijd in het verleden en die na het gevecht voor de nationale onafhankelijkheid in 1944 opnieuw werden ingesteld. Het is dan ook meer dan waarschijnlijk dat het volk zich zal inspannen om die instellingen te gebruiken bij de verandering van het maatschappelijk systeem'."⁵² "De communisten bestuderen... de mogelijkheid om de burgerlijke instellingen te gebruiken. Maar zij stellen ook het beperkt en inconsequent karakter van de burgerlijke democratie aan de kaak. Zij doen dat zonder de gevoelens van de massa's die aan de traditionele democratische instellingen gehecht zijn, te kwetsen. Die instellingen zijn in feite het resultaat van de strijd van verschillende generaties van de arbeidersklasse."⁵³

Het loont de moeite die twee stellingen van Ponomarev eens nader te bekijken. Het is fout om de parlementaire instellingen voor te stellen als "het resultaat van de strijd van de arbeidersklasse" om het te doen voorkomen dat die instellingen dus de wil van de werkers kunnen uitdrukken. In werkelijkheid is het parlement een constructie van de grote burgerij om haar heerschappij over de maatschappij in stand te houden. De strijd van de arbeidersklasse op het einde van de vorige eeuw is door de reformistische leiders steeds

verdraaid en vervormd. Die strijd werd steeds gericht op de steun aan het burgerlijk politiek systeem. De reformistische leiders hebben zich volledig geïntegreerd in dat systeem, onder meer via hun deelname aan het burgerlijk parlement. Het algemeen stemrecht (met uitsluiting van de vrouwen) werd toegekend met als enige doel de revolutionaire beweging van de werkers te breken. De reformistische leiders gebruikten het algemeen stemrecht om de revolutie te bekampen.

Wanneer de aanhangers van Chroesjtsjov beweren dat men "de gevoelens van de massa's die aan het parlement gehecht zijn niet mag kwetsen", dan tonen zij duidelijk dat ze volledig gebroken hebben met het leninisme.

In 1917-1918 onderstreepte Lenin dat de kleinburgerij de grote burgerij dikwijls volgde, wegens haar gehechtheid aan het parlementarisme en het burgerlijk nationalisme. Hij noemde het parlementarisme "het hardnekkigste vooroordeel van de kleinburgerij."⁵⁴

De Russische kleinburgerij was "gehecht" aan de Wetgevende Vergadering die in november 1917, een paar weken na de Oktoberrevolutie verkozen was via algemeen stemrecht... Die Vergadering leverde een contrarevolutionaire meerderheid op. De weken na de verkiezingen breidde de revolutionaire beweging zich uit op het platteland. De Wetgevende Vergadering weigerde het socialistisch programma van de Oktoberrevolutie goed te keuren. De bolsjewieken waren gedwongen om die contrarevolutionaire Vergadering te ontbinden. Een deel van de kleinburgerij heeft dan de burgerij gesteund in de burgeroorlog tegen de bolsjewieken, omwille van hun stompzinnige parlementaristische vooroordelen. Het is onmogelijk om de socialistische revolutie door te voeren, om naar een kwalitatief hoger stadium van de democratie over te gaan, naar de macht van de sovjets, zonder de vooroordelen van een deel van de kleinburgerij dat gelooft in de eeuwige waarde van de burgerlijke democratie, te "kwetsen". Dat deel van de kleinburgerij moet eerst de voordelen van de socialistische macht ondervinden, willen ze hun vooroordelen opgeven.

"Terug" naar Lenin, om Lenin definitief te vermoorden

Chroesjtsjov "weerlegde de achterhaalde opvattingen" in verband met het parlementarisme als volgt.⁵⁵

Tijdens het XXe Congres in 1956 stelde Chroesjtsjov: "Het is de vraag of men de parlementaire weg kan gebruiken om naar het socialisme over te gaan... Lenin toonde ons een andere weg, namelijk de vorming van een sovjetrepubliek, als enige juiste weg in de toenmalige historische omstandigheden... Maar sindsdien hebben zich belangrijke historische veranderingen voorgedaan... De krachten van het socialisme en van de democratie zijn overal ter wereld enorm toegenomen. Het kapitalisme is fel verzwakt... De socialistische ideeën vinden overal ter wereld ingang bij de werkende bevolking. In de huidige omstandigheden heeft de arbeidersklasse in verschillende kapitalistische landen de mogelijkheid om een grote meerderheid van het volk onder haar leiding te verenigen en op die manier de belangrijkste productiemiddelen in handen te krijgen. De rechtse partijen... ontaarden steeds meer. Vanaf nu is de arbeidersklasse in staat om de reactionaire krachten te verslaan. Zij kan een stevige parlementaire meerderheid behalen. Zij kan dat parlement van orgaan van burgerlijke democratie omvormen tot een instrument van werkelijke volkswil. Zo kan die traditionele instelling... een orgaan van werkelijke democratie worden, democratie voor alle werkers."⁵⁶

De kracht van het socialisme verheerlijken om het socialisme te ondermijnen

Om zijn overgang naar het kautskisme en het burgerlijke parlementarisme te rechtvaardigen, beroept Chroesjtsjov zich op "belangrijke historische veranderingen". De renegaat Chroesjtsjov stelt dat de vorming van een sovjetrepubliek "de enige juiste weg was in de historische omstandigheden van 1917". Maar in 1956 is de situatie grondig veranderd! Waarom? Omdat de socialistische landen heel sterk geworden zijn, omdat het wereldkapitalisme ernstig verzwakt is, omdat "gans de werkende bevolking" naar het socialisme streeft. Die drie argumenten zijn fout.

Onder Stalin was het socialistisch kamp inderdaad sterk geworden. Voor de kapitalisten was dat een goede reden om zich nog hardnekkiger te keren tegen hun historische vijand. Lenin stelde dat de versterking van de Sovjet-Unie de haat van de reactionaire krachten verdubbelde.

De Sovjet-Unie heeft zich inderdaad voortdurend versterkt onder Stalin. Maar vanaf 1953 ondermijnde het opportunisme de partij en de staat van binnenuit. In 1956 kondigde Chroesjtsjov "de definitieve overwinning van het socialisme in de USSR" en het einde van de dictatuur van het proletariaat aan. Zo zette hij de deuren wijd open voor alle burgerlijke stromingen. Die aarzelden dan ook niet om de socialistische staat politiek te verzwakken en te ondermijnen.

De stelling "het kapitalisme is zwak geworden" komt helemaal niet overeen met de realiteit. Het kapitalisme zou zogezegd zo zwak en ontaard zijn dat het niet langer in staat is om zijn strijdkrachten en fascistische milities in te zetten in een burgeroorlog om de werkers in bedwang te houden. De renegaten stellen de situatie helemaal verkeerd voor. Zij maken helemaal geen materialistische en objectieve analyse van de situatie. Zij stellen de grote burgerij voor als een klasse die bijna geen middelen meer heeft om zich te verdedigen. Als een klasse die zich onvermijdelijk moet neerleggen bij de "onweerstaanbare" vooruitgang naar het socialisme! Die leugens en illusies dienen om een reformistische lijn te rechtvaardigen.

De stelling dat "gans de werkende bevolking naar het socialisme streeft" drukt eveneens de overstap van Chroesjtsjov naar het burgerlijk reformisme uit. In Het Communistisch Manifest weerlegden Marx en Engels het burgerlijk en kleinburgerlijk "socialisme" al. De stelling van Chroesjtsjov dat heel de werkende bevolking socialist wordt, steunt op de aanvaarding van het burgerlijk en het kleinburgerlijk socialisme als echte socialistische leer! Ponomarev komt daar openlijk voor uit: "Het is niet uitgesloten dat in talrijke landen, vooral daar waar een aantal oude tradities van parlementarisme en burgerlijke democratie bestaan en waar er sterke sociaal-democratische partijen en partijen zijn die vooral steunen op de middenlaag, de overgang naar het socialisme kan gebeuren via een coalitie van verschillende partijen met ideologische verschillen, maar die toch verenigd zijn rond een gezamenlijk doel: de opbouw van het socialisme."⁵⁷ De aanhangers van Chroesjtsjov stellen dus expliciet dat men het socialisme kan verwezenlijken, samen met burgerlijke partijen zoals de sociaal-democraten en met partijen van de middenklasse!

De revisionisten hebben de grote kracht die het socialisme onder Stalin verworven had, gebruikt om de illusie te zaaien dat het communisme vanaf nu vooruit zal gaan zonder bittere en hevige strijd te moeten voeren tegen het kapitalisme en het imperialisme.

Die hang naar passiviteit en rust ten overstaan van de klassenvijand is des te sterker geworden naarmate de bureaucraten zich verder van de werkende massa's verwijderden, zij meer privileges verkregen en zij zich verrijkten langs illegale weg. De nieuwe kapitalistische krachten konden zich vrij ontwikkelen tot aan de openlijke contrarevolutie van Gorbatsjov in 1990. Doordat zij het sovjet- en wereldproletariaat voor de gek hielden met hun "theorie" over het kapitalisme dat steeds zwakker werd en hun stelling dat "iedereen socialist wordt", hebben Chroesjtsjov en Brezjnejev het terrein vrijgemaakt voor de terugkeer van het kapitalisme en voor de teloorgang van alle socialistische verworvenheden.

"Stompzinnigheid en bedrog"

Chroesjtsjov stelt dat "het behalen van een stevige parlementaire meerderheid" voldoende is om "dat orgaan van burgerlijke democratie om te vormen tot een instrument van werkelijke volkswil."

Geen enkel parlement zal de burgerij ooit verhinderen om de werkers af te slachten indien zij een einde willen stellen aan het privé-bezit van de productiemiddelen. Alleen de militaire kracht van de onderdrukte klassen is daartoe in staat.

Lenin: "Het idee opperen dat de kapitalisten zich vreedzaam zullen onderwerpen aan de wil van de meerderheid van de uitgebuitenen en dat er een vreedzame, reformistische overgang naar het socialisme mogelijk is, getuigt niet alleen van een uiterst kleinburgerlijke stompzinnigheid. Het is eveneens de arbeiders duidelijk bedriegen,... hen de waarheid verbergen. De realiteit is, dat de burgerij, zelfs de meest democratische, niet achteruit gaat voor eender welke leugen, noch voor eender welke misdaad, noch voor een slachting van miljoenen arbeiders en boeren, om haar privé-bezit van de productiemiddelen te verdedigen."58

Hoofdstuk 2

Het imperialisme is de vooravond van de socialistische revolutie

I. De natuur van het imperialisme

Kapitalisme en monopoliekapitalisme

In 1916 maakte Lenin een analyse van de ontwikkeling van het kapitalisme sinds de dood van Marx en Engels.

Het "liberaal" kapitalisme heeft zich, door de wet van de concurrentie en de kapitaalsconcentratie die daaruit volgt, omgevormd tot monopoliekapitalisme. De bankmonopolies en de industriële monopolies zijn samengesmolten. Om maximale winsten te behalen, zijn zij begonnen kapitaal te exporteren. De grote imperialistische machten hebben de hele wereld onder elkaar verdeeld.

Dank zij de technologische evolutie is de ontwikkeling van de productiekrachten en de kapitaalsconcentratie sinds het begin van deze eeuw enorm vooruitgegaan.

Maar het monopoliekapitalisme vertoont niettemin ook een tendens om de technologische ontwikkeling af te remmen in bepaalde takken van de industrie. Dat is een

gevolg van de (tijdelijke) monopolies in bepaalde industrietakken. De beperking van de intellectuele en wetenschappelijke ontwikkeling van de volksmassa's en hun uitsluiting bij het nemen van economische beslissingen, vormen eveneens een rem op de ontwikkeling van de productiekrachten.

Staatsmonopoliekapitalisme en maximale uitbuiting

Lenin stelt dat door de heerschappij van de grote monopolies, die "fusioneren" met het burgerlijke staatsapparaat, alle economische, politieke en sociale tegenstellingen van het kapitalisme verscherpt worden.

Die tendens bestond al voor 1914, maar is tijdens de eerste imperialistische wereldoorlog sterk toegenomen.

Lenin toonde aan dat onder het imperialisme de dictatuur van de burgerij nog veel onbarmhartiger wordt: "Het monopoliekapitalisme vormt zich om tot staatsmonopoliekapitalisme... De privé-eigendom van de productiemiddelen blijft behouden. Daardoor veroorzaken die toenemende monopolisering en verstaatsing van de productie een steeds grotere uitbuiting van de werkende massa's, een toenemende onderdrukking. Het verzet tegen de uitbuiters wordt steeds moeilijker. De monopolisering en de verstaatsing versterken de reactie en het militair despotisme. Zij leiden onvermijdelijk ook naar een onvoorstelbare toename van de winsten van de grote kapitalisten ten koste van alle andere lagen van de bevolking."⁵⁹ "De monsterachtige knechting van de werkende massa's door de staat, die almaar nauwer met de almachtige kapitalisten versmelt, wordt steeds duidelijker."⁶⁰

Lenin stelde die tendens vast tijdens de Eerste Wereldoorlog. Tussen de twee Wereldoorlogen is die tendens nog verscherpt, wat geleid heeft tot de fascisering en het fascisme. Vandaag is die tendens op wereldvlak nog veel sterker.

Reactionaire binnenlandse en buitenlandse politiek

De toenemende onderdrukking en het militair despotisme zijn niet toevallig of tijdelijk. De omvorming van de economische basis van het kapitalisme heeft een aantal gevolgen op de politieke en ideologische bovenbouw. Met het economisch monopolie komt een politiek monopolie van de grote burgerij overeen, die haar wil met steeds reactionairdere methodes oplegt.

Lenin: "De politieke bovenbouw die overeenkomt met de nieuwe economie, het monopoliekapitalisme... vormt het keerpunt van de democratie naar de reactionaire politiek... Zowel in de binnenlandse als de buitenlandse politiek vertoont het imperialisme de tendens om de democratie te beknotten, om een reactionaire politiek te installeren."⁶¹

Op binnenlands vlak: "Politieke reactie over de gehele linie is een eigenschap van het imperialisme. Corruptie en omkoperij op reusachtige schaal."⁶² "In het imperialistisch stadium... wordt de druk van de weinige monopolisten op de overige bevolking honderdmaal zwaarder, hinderlijker, ondraaglijker."⁶³

Op het ogenblik dat de hele wereld verdeeld wordt, zijn geweld en oorlog de regel in de buitenlandse politiek van het imperialisme. "Het 'pacifistische' kapitalisme is vervangen door een niet-pacifistisch, oorlogszuchtig, catastrofaal imperialisme."⁶⁴

Monopoliekapitalisme en fascisering

Lenin beschrijft de fascisering als de fundamentele tendens van het monopoliekapitalisme en het imperialisme.

Het opkomend fascisme en uiteindelijk het openlijk fascisme zijn helemaal niet vreemd aan de burgerlijke democratie. Integendeel, zij zijn de uitdrukking van de onvermijdelijke ontaarding van de burgerlijke "democratie" in het tijdperk van het imperialisme.

Onder het monopoliekapitalisme en het imperialisme is de algemene tendens de beperking en de afschaffing van de democratische rechten van de volksmassa's. De volksmassa's worden uitgesloten van de besluitvorming over essentiële politieke en economische problemen.

Om haar dictatuur op te leggen, maakt het monopoliekapitalisme zowel gebruik van de fascisering en het fascisme als van demagogie en manipulatie van de volksmassa's. De verschillende burgerlijke partijen gebruiken die twee methodes naargelang de omstandigheden. De rechtse en fascistische partijen bevorderen de fascisering. Maar die partijen doen eveneens een beroep op sociale demagogie. De sociaal-democraten en reformisten leggen de politiek van het grootkapitaal vooral op via sociale demagogie. Maar zij spelen soms ook een beslissende rol in de fascisering van het burgerlijk systeem.

Lenin legt er de nadruk op dat het monopoliekapitalisme gekenmerkt wordt door een reactionaire politiek over heel de lijn, zowel op het vlak van binnenlandse als buitenlandse politiek. Zijn besluit is dat het imperialisme de vooravond is van de socialistische revolutie. Het kautskisme en het revisionisme beweren dat ze tegen de reactionaire politiek en het fascisme vechten door zich achter de "democratische" burgerij te scharen en haar leiding te aanvaarden. Dat is een reactionaire stelling: zij schept de illusie van een terugkeer naar het "democratisch" verleden van het pre-monopoliekapitalisme.

Om het proletariaat en de werkende massa's in bedwang te houden, gebruikt de burgerij afwisselend het fascisme en de "democratische" demagogie. In Chili werd de fascistische dictatuur van Pinochet vervangen door de "democratische" burgerij, waarin de christen-democraten en de sociaal-democraten een belangrijke rol spelen. Zij doen dat onder het waakzaam oog van ex-dictator Pinochet die nog altijd aan het hoofd van het leger staat!

In 1945 werd het fascisme in het westelijk gedeelte van Duitsland vervangen door de burgerlijke "democratie". De vroeger nazi's bleven aan het hoofd van het leger, de politiediensten, de veiligheidsdiensten, de industrie en de staatsorganen. De "grootste democratie ter wereld", de Verenigde Staten, zette haar deuren wijd open voor 10.000 Duitse, Oekraïense, Kroatische, Hongaarse... nazi's.⁶⁵

De socialistische revolutie moet niet alleen de fascistische vorm van de dictatuur van de burgerij uitschakelen, maar eveneens de "democratische" vorm.

II. Imperialisme, oorlog en revolutie

Imperialisme is oorlog

De monopolies en de imperialistische grootmachten verdelen de wereld niet onder mekaar uit 'slechte wil' of omdat ze een 'verkeerde' politiek volgen: zij doen dat uit noodzaak.

Om in de meedogenloze concurrentiestrijd overeind te blijven, moeten de monopolies maximale winsten maken. Daarvoor moeten zij op de meest winstgevende markten aanwezig zijn.

Lenin: "De kapitalisten verdelen de wereld... omdat de reeds bereikte graad van concentratie hen ertoe dwingt, terwille van de winst. Daarbij verdelen zij de wereld 'in evenredigheid met het kapitaal', 'met de macht'. Maar macht verandert naargelang de economische en politieke ontwikkeling."⁶⁶ "Onder het kapitalisme is de verdeling van invloedsferen, belangen, koloniën, enz. op een andere grondslag dan die van de sterkte der deelnemers, van hun algemeen-economische, financiële, militaire en andere sterkte, niet denkbaar. De krachtsverhoudingen tussen de deelnemers aan deze verdeling wijzigt zich echter ongelijkmatig, want een gelijkmatige ontwikkeling van de afzonderlijke... landen is onder het kapitalisme uitgesloten."⁶⁷

Zolang het imperialisme over de meeste landen heerst, zijn koloniale oorlogen, oorlogen tussen de verschillende imperialistische grootmachten en wereldoorlogen onvermijdelijk. "Het kapitalisme is reactionair geworden. Het heeft de productiekrachten zo ver ontwikkeld dat de mensheid ofwel overgaat naar het socialisme ofwel nog gedurende jaren en zelfs tientallen jaren, de gewapende strijd van de 'grootmachten' ondergaat, een strijd om het kapitalisme kunstmatig in leven te houden door middel van kolonies, monopolies, privileges en nationale onderdrukking van allerlei slag."⁶⁸

Imperialisme en wereldoorlogen

De Eerste Wereldoorlog was een gevolg van een onvermijdelijk geworden herverdeling van de wereld tussen de verschillende imperialistische grootmachten.

Vanaf het einde van de negentiende eeuw was de wereld verdeeld onder de koloniale machten. Engeland was de belangrijkste hegemonistische wereldmacht. Frankrijk, België, Nederland en Portugal hadden 'hun' deel van de kolonies.

Het Duits imperialisme kende pas vanaf het begin van de eeuw een snelle ontwikkeling. Duitsland bezat weinig kolonies en eiste een herverdeling. Er vormden zich twee imperialistische blokken: Engeland, Frankrijk, Rusland en België aan de ene kant, en Duitsland, het Oostenrijks-Hongaars keizerrijk en Turkije aan de andere kant. De Eerste Wereldoorlog was van beide kanten misdadig. Het doel was om de socialistische arbeidersbeweging in elk land te verslaan en nieuwe kolonies te veroveren.

Van bij het beging van de Eerste Wereldoorlog wees Lenin er op dat er nog wereldoorlogen zouden volgen indien de Europese arbeidersklasse er niet in slaagde om met een revolutie een einde te maken aan het kapitalisme en het imperialisme. "Het imperialisme heeft het lot van de Europese cultuur op het spel gezet: op deze oorlog zullen, indien er niet een hele reeks zegevierende revoluties uitbarst, andere oorlogen volgen. Het sprookje van 'de laatste oorlog' is een zinloos en schadelijk sprookje, kleinburgerlijke 'mythologie'."⁶⁹

De Tweede Wereldoorlog werd ook veroorzaakt door de noodzaak om de wereld te herverdelen onder de imperialistische grootmachten.

Het Duits imperialisme had na 1918 al zijn kolonies verloren. Samen met het Japans imperialisme eiste het een nieuwe herverdeling van de wereld die beantwoordde aan hun economische en militaire macht.

Eerst probeerden Engeland en Frankrijk het Duits expansionisme te richten op de Sovjet-Unie, het enig socialistisch land ter wereld. Uiteindelijk is de Tweede Wereldoorlog begonnen als een oorlog tussen de imperialistische grootmachten voor de controle over Europa, de Balkan en het Midden-Oosten. Maar die oorlog kreeg pas zijn volle dimensie, toen de nazi's de Sovjet-Unie aanvielen, om er het socialisme te vernietigen en van het land een Duitse kolonie te maken.

Na de Tweede Wereldoorlog waren de Verenigde Staten nog de enige imperialistische grootmacht. Eén derde van de wereld was socialistisch geworden.

In 1952 wees Stalin er op dat Groot-Brittannië en Frankrijk aan de Amerikaanse controle zouden proberen te ontsnappen. Hij wees er ook op dat Duitsland en Japan opnieuw zouden opstaan een eveneens zouden proberen om de Amerikaanse hegemonie te breken. Stalin stelde dat het gevaar op een nieuwe oorlog tussen de imperialistische machten bleef bestaan. Wanneer men zijn stelling leest, dan merkt men dat de revisionistische ideeën zich al hadden ontwikkeld binnen de CPSU en dat Stalin zich verplicht voelde erop te reageren. "De oorlog tegen de USSR, het land van het socialisme, is voor het kapitalisme veel gevaarlijker dan een oorlog tussen kapitalistische landen... De oorlog tegen de USSR werpt onvermijdelijk vragen op over het bestaan van het kapitalisme zelf." "Sommigen beweren dat de stelling van Lenin, dat het imperialisme onvermijdelijk oorlogen meebrengt, achterhaald is. Er zijn immers machtige volkskrachten ontstaan, die de vrede zullen verdedigen tegen een nieuwe wereldoorlog. Die stelling is fout. De huidige vredesbeweging... is niet gericht op de omverwerping van het kapitalisme en op de instelling van het socialisme. Zij beperkt zich tot democratische doelstellingen voor het behoud van de vrede... Dat is onvoldoende om de onvermijdelijke oorlogen tussen de imperialistisch landen uit te schakelen... Ondanks de successen van de vredesbeweging, blijft het imperialisme overeind. Bijgevolg blijft ook de onvermijdelijkheid van de kans op oorlog bestaan. Om de onvermijdelijke oorlogen uit te sluiten, moet het imperialisme vernietigd worden."70

Vandaag woedt er een economische oorlog tussen het Amerikaans imperialisme, het Europees imperialisme (onder leiding van Duitsland) en het Japans imperialisme, voor de verovering van de wereldmarkten en voor de controle over de grondstoffen. Rusland is volledig ontredderd door het herstel van het kapitalisme. Het land staat onder controle van het Amerikaans en Duits imperialisme. Vandaag vormt Rusland een belangrijke bedreiging voor de stabiliteit op internationaal vlak.

Alle imperialistische machten bereiden zich koortsachtig voor op nieuwe interventies en buitenlandse militaire agressies. De brandstof voor een derde wereldoorlog hoopt zich op.

Alleen de revolutie kan de mensheid redden

Het imperialisme is de vooravond van de socialistische revolutie. De productiekrachten zijn rijp voor het socialisme. De enorme productiekrachten kunnen slechts in privé-handen blijven door onderdrukking, terreur en oorlog.

Alleen de socialistische revolutie biedt de mensheid de kans om te ontsnappen aan de imperialistische wreedheid. Alleen het socialisme geeft de mensheid de kans op een waardig leven.

Lenin: "Het is onmogelijk om de oorlogen af te schaffen, zonder de klassen af te schaffen en het socialisme in te stellen... Burgeroorlogen zijn volstrekt gerechtvaardigd, noodzakelijk en progressief... dit wil zeggen, oorlogen van de onderdrukte klasse tegen de klasse die haar onderdrukt... van de werkers tegen de burgerij."71

Zolang het imperialisme bestaat, zal de arbeidersklasse meegesleept worden in misdadige reactionaire oorlogen. Ofwel bereidt de arbeidersklasse zich voor op de burgeroorlog voor het socialisme en de vrede, ofwel zal zij meegesleept worden in nieuwe wereldoorlogen, nog barbaarser dan de vorige. Lenin: "Het proletarische vaandel zal, zo niet in deze oorlog dan in de eerstvolgende, niet alleen honderdduizenden bewuste arbeiders om zich verzamelen, maar ook de miljoenen half-proletariërs en de vandaag door het chauvinisme om de tuin geleide kleine zelfstandigen, die de gruwelen van de oorlog zullen beangstigen en verdrukken, maar ook zullen verlichten, leren, wakker schudden, organiseren, harden en voorbereiden op de oorlog tegen de bourgeoisie van het 'eigen' en van 'vreemde' landen."72

III. Reformisme en revisionisme tegen het leninisme

Reformisme, oorlog en imperialistische 'vrede'

Tijdens de eerste imperialistische oorlog is de sociaal-democratie definitief overgestapt naar de kant van de monopolieburgerij en het imperialisme.

De sociaal-democraten rechtvaardigden de misdadige oorlog van hun eigen burgerij. De 'linkse' vleugel verspreide illusies over een "duurzame" vrede... na de oorlog die aan de gang was, en zonder de revolutionaire omverwerping van de burgerij.

Burgerlijk pacifisme

Het sociaal-democratisch pacifisme verdedigt in feite de imperialistische orde. Het verspreidt illusies onder de werkende massa's over een duurzame vrede die tot stand komt zonder socialistische revolutie. Lenin weerlegde de 'marxist' Kautsky als volgt: "Alle onderdrukkende klassen zonder uitzondering hebben voor het in stand houden van hun heerschappij twee sociale functies nodig: de functie van de beul en de functie van de paap. De beul moet het protest en de opstandigheid van de onderdrukten verstikken. De paap moet de onderdrukten troosten, hun de verzachting van het lijden en de offers, onder handhaving van de klassenheerschappij, in het vooruitzicht stellen... en hen juist daardoor met deze heerschappij verzoenen, hen van revolutionaire acties afhouden, hun revolutionaire gezindheid ondermijnen en hun revolutionaire vastberadenheid teniet doen. Kautsky heeft van het marxisme de afschuwelijkste en stompzinigste contrarevolutionaire theorie gemaakt."73

De imperialistische oorlog onthult de scherpe onoplosbare tegenstellingen van het monopoliekapitalisme. Die tegenstellingen tonen juist aan dat het kapitalisme een misdadig, barbaars en onmenselijk systeem is waaraan een einde moet gemaakt worden door de socialistische revolutie. De reformisten verhullen die tegenstellingen en stellen het imperialisme mooi voor. Zij houden de illusie in stand dat het imperialisme te verzoenen valt met democratie en vrede, en dat bijgevolg de socialistische revolutie niet noodzakelijk is om de werkende bevolking te bevrijden.

Lenin: "Kautsky maak de politiek en de economie van het imperialisme van elkaar los... Dit komt er op neer, dat de monopolies in de economie verenigbaar zijn met een niet-monopolistisch, geweldloos, niet-annexionistisch optreden in de politiek... Dit heeft tot gevolg, dat de fundamentele tegenstellingen van het jongste stadium van het kapitalisme worden verdoezeld, verzacht, in plaats van in alle duidelijkheid aan de kaak gesteld."⁷⁴ "De objectieve sociale betekenis van de 'theorie' van Kautsky komt neer op een hoogst reactionair troosten van de massa's door hen de mogelijkheid van een duurzame vrede onder het kapitalisme in het vooruitzicht te stellen, terwijl daarbij hun aandacht van de scherpe tegenstellingen wordt afgeleid."⁷⁵

'Vrede' om nieuwe oorlogen voor te bereiden

De reformisten zijn de beste verdedigers van de burgerij geworden. Zij verhinderen dat de arbeiders en werkers kracht, moed en vastberadenheid putten uit de bloederige gruweldaden van de imperialistische oorlog, om dat misdadig systeem omver te werpen en een socialistische toekomst uit te bouwen.

Als de reformisten er in slagen om de arbeidersklasse te verlammen, dan zal de arbeidersklasse nog meer barbaarse, moorddadige wereldoorlogen moeten ondergaan.

Onmiddellijk na de Eerste Wereldoorlog voorspelde Lenin een nieuwe wereldoorlog indien de arbeiders er niet zouden in slagen om de burgerij in de belangrijkste imperialistische centra omver te werpen. "De reformistische houding tegenover het kapitalisme heeft geleid tot (en zal opnieuw leiden tot) de imperialistische slachting van miljoenen mensen en allerlei crisissen zonder einde."⁷⁶ Lenin maakte een analyse van de tegenstelling tussen Engeland, dat versterkt uit de oorlog gekomen was, en de andere imperialistische machten, evenals van de tegenstelling tussen de Verenigde Staten en Japan: "Alle grootmachten bereiden een nieuwe imperialistische oorlog voor... Er wordt een nieuwe verwoestende oorlog voorbereid."⁷⁷

Het gebaat over "vrede" van de sociaal-democratie is er alleen maar op gericht om de revolutionaire strijd te verlammen en om de werkers naar nieuwe imperialistische oorlogen te leiden. "Indien de proletarische revolutie de heersende klassen niet omverwerpt, dan kan er geen vrede zijn, alleen maar een min of meer korte wapenstilstand tussen de imperialistische grootmachten. De 'kalme' periode zal gepaard gaan met een versterking van de reactionairen op binnenlands vlak, een versterking van de nationale onderdrukking en de onderwerping van zwakkere naties, de accumulatie van explosief materiaal. Dat zal de deur open zetten voor nieuwe oorlogen. De politiek van het imperialisme... leidt onvermijdelijk tot een 'vrede' die gebaseerd is op een nieuwe, heviger onderdrukking van de naties."⁷⁸

Na de Eerste Wereldoorlog werden de binnenlandse politiek van de imperialistische landen en de onderdrukking en buitenlandse oorlogen nog gewelddadiger.

Vandaag kan iedereen met eigen ogen vaststellen dat sinds de Tweede Wereldoorlog de repressiekrachten enorm toegenomen zijn. De controle over de bevolking in de imperialistische landen is verstikkend. De buitenlandse interventies en oorlogen zijn barbaarser dan die tussen 1918 en 1939.

Imperialisme en revolutie: het revisionisme tegen Lenin

Lenin toonde aan dat op het einde van de negentiende eeuw er een nieuw tijdperk aangebroken was: het tijdperk van het monopoliekapitalisme, van het imperialisme. De ontwikkeling van de productiekrachten drijft ons naar het socialisme. Door de verscherping van alle tegenstellingen in de kapitalistische wereld kan de arbeidersklasse niet anders dan de socialistische revolutie doorvoeren, wil ze overleven. Het imperialisme is de vooravond van de socialistische revolutie.

De analyse die Lenin over het tijdperk van het imperialisme gemaakt heeft, en de politieke besluiten die hij daaruit getrokken heeft, werden door de revisionisten Chroesjtsjov, Brezjnev en Gorbatsjov allemaal verworpen.

"Het tijdperk van de automatische ineenstorting van het imperialisme..."

De revisionisten beweren openlijk dat we niet meer leven in het tijdperk van het imperialisme en de proletarische revolutie.

"Wie vandaag nog vasthoudt aan de verouderde definitie van het imperialisme en de proletarische revolutie, die heeft de realiteit, de radicale verandering van de krachtsverhoudingen niet begrepen. Het imperialisme en de proletarische revolutie beantwoordden aan de realiteit van een tijdperk dat voorbij is, een periode waarin de imperialistische machten een overheersende rol speelden."79

Hoe definiëren de revisionisten het huidig tijdperk?

Voor de revisionisten is dit het historisch tijdperk van de automatische ineenstorting van het kapitalisme, zonder te passeren langs de proletarische revolutie. Ponomarev: "Laten we de nieuwe objectieve omstandigheden eens bekijken... Doordat het wereldsysteem een beslissende factor geworden is in de maatschappelijke evolutie, hebben er zich overal ter wereld radicale veranderingen voorgedaan in de krachtsverhoudingen tussen de klassen. De verwezenlijkingen van de Sovjet-Unie oefenen een steeds groter invloed uit op de revolutionaire ontwikkeling overal ter wereld. Die verwezenlijkingen vergemakkelijken de strijd van de werkers in de kapitalistische landen."80 "Het ene volk na het andere breekt radicaal met het kapitalisme en het imperialisme... Het kapitalisme kan de klap die het gekregen heeft in 1917 niet meer te boven komen. Vandaag leven we in het historisch tijdperk... van de ontbinding, de teloorgang, de ineenstorting van het kapitalisme, van de versterking en de totale overwinning van het socialisme op wereldvlak. Het kapitalisme heeft geen mogelijkheid meer om de diepe crisis te boven te komen die de burgerlijke maatschappij treft."81

Die "radicale veranderingen in de krachtsverhoudingen tussen de klassen" zijn uitsluitend het resultaat van de revolutionaire politiek tot aan de dood van Stalin in 1953. Chroesjtsjov en Brezjnev pronkten met de kracht van de Sovjet-Unie die Stalin hun naliet. Door heel de politiek van Stalin aan te vallen, hebben de revisionisten de ontarding en de vernietiging van die kracht veroorzaakt! Bovendien overdreven zij de

kracht van de USSR. Stalin heeft nooit beweerd dat de grote kracht die de Sovjet-Unie onder zijn leiding verworven had, de proletarische revolutie in de imperialistische landen en de anti-imperialistische en democratische revolutie in de onderdrukte landen overbodig maakte! Chroesjtsjov en Brezjnjev misbruikten de kracht van de Sovjet-Unie om de vreedzame overgang naar het socialisme te prediken, zowel in de imperialistische landen als in de onderdrukte landen: het kapitalisme en het imperialisme zou immers ineensstorten onder druk van vreedzame massabewegingen...

"De objectieve wetten van het kapitalisme zijn veranderd..."

Bovendien verwerpen de revisionisten heel de analyse van Lenin over de objectieve wetten van het monopoliekapitalisme. Volgens die wetten heeft de arbeidersklasse geen ander mogelijkheid dan de weg van de socialistische revolutie.

Ponomarev schrijft: "Het feit dat er machtige, antagonistische tegenstellingen bestaan, verzwakt of wijzigt de invloed van sommige economische en maatschappelijke wetten die eigen zijn aan het kapitalisme. (...) De wedijver tussen de twee wereldsystemen oefent een steeds grotere invloed uit op de economische en maatschappelijke ontwikkelingen in de kapitalistische maatschappij. De politiek van de burgerij is niet langer de "zuivere" weerspiegeling van de objectieve wetten van het kapitalisme."⁸² "Het socialistisch systeem draagt ertoe bij dat een aantal wetten en praktijken van het monopoliekapitalisme gewijzigd worden."⁸³

Alle wetten over het monopoliekapitalisme die Lenin zo treffend geanalyseerd had en de proletarische revolutie als enige uitweg aantonen, worden ontkend: de steeds grotere uitbuiting, de monsterachtige onderdrukking, de reactionaire politiek en de fascisering, het militarisme, de onderdrukking van de koloniale en neo-koloniale landen. En natuurlijk ook de centrale stelling van Lenin: imperialisme is oorlog.

"Het imperialisme wil vrede..."

De revisionisten zijn nog lager gevallen dan Kautsky. Zij beweren dat het imperialisme vrede wil en dat het zich aan de wil van de volkeren zal onderwerpen!

Na de Tweede Wereldoorlog maakte Stalin een duidelijke analyse van het Amerikaans imperialisme. Hij toonde aan alle volkeren ter wereld aan dat het Amerikaans imperialisme dezelfde weg opging als het Hitler-imperialisme en dat het zich koortsachtig op nieuwe oorlogen voorbereidde. Chroesjtsjov beweerde precies het tegendeel van deze leninistische stelling. Op het XXe Congres verklaarde hij: "De aanknopng van duurzame vriendschapsrelaties tussen de twee grootmachten in de wereld, de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, is van uiterst groot belang voor de versterking van de wereldvrede."⁸⁴ Ponomarev stelt: "De marxist-leninisten... zijn ervan overtuigd dat de krachten van de vooruitgang en het socialisme in staat zijn om de imperialistische agressor te stoppen, dat ze in staat zijn om het imperialisme te dwingen zich te onderwerpen aan de wil van de volkeren."⁸⁵

In de ogen van de revisionisten is het imperialisme niet langer in staat om een wereldoorlog te ontketenen. Het imperialisme is volgens hen niet langer in staat om een oorlog te voeren tegen de Sovjet-Unie of een ander socialistisch land. Het kan zelfs niet meer militair tussenkomen tegen een revolutionaire beweging in een land van de Derde Wereld! "Het wordt mogelijk om de wereldoorlog te bannen, zelfs voor dat het

kapitalistisch systeem dat de oorlog veroorzaakt, verdwenen is. De kracht van het socialistisch systeem maakt alle pogingen van het imperialisme om het socialisme via militaire weg 'terug te drijven' nutteloos. Het maakt alle pogingen nutteloos om het kapitalisme te herstellen waar het al geruime tijd geliquideerd is. Het vormt ook een hinderpaal tegen gewapende interventies tegen de volkeren die de weg van de revolutie inslaan. Vroeger werd een zegevierende revolutie bijna onvermijdelijk geconfronteerd met een contrarevolutionaire interventie. Vandaag is de situatie radicaal veranderd. De imperialisten hebben niet langer de mogelijkheid om de contrarevolutie te exporteren, zonder zich aan ernstige risico's bloot te stellen."86

Heel die theorie dient alleen om het proletariaat in de socialistische en de kapitalistische landen en in de neo-koloniale landen te ontwapenen tegen het imperialisme, de doodsvijand van de internationale arbeidersklasse!

Chroesjtsjov gebruikte de meest laaghartige chantage tegen de marxist-leninisten die weigerden te ontwapenen en die weigerden om te verzaken aan de strijd voor de proletarische revolutie en voor de omverwerping van het imperialisme. De revolutionairen die de leninistische politiek verder zetten, beschuldigde hij ervan dat ze een kernoorlog provoceeden die de hele mensheid zou vernietigen!

Lenin stelde dat het imperialisme kon gebruik maken van de meest extreme barbaarse methodes. Hij waarschuwde het proletariaat dat het zich diende voor te bereiden op alle mogelijkheden en zich diende klaar te maken voor de omverwerping van het imperialisme. Chroesjtsjov daarentegen predikte de capitulatie, passiviteit en vertwijfeling: "Een thermonucleaire oorlog zou zoveel vernietigen dat die oorlog de vooruitgang naar het socialisme... zou vertragen in plaats van te versnellen."87

Volgens Lenin en Stalin bereidt de strijd voor de vrede de strijd voor de overwinning van de revolutie voor, in het geval dat het imperialisme een nieuwe oorlog zou durven ontketenen. De revisionisten daarentegen zijn burgerlijke pacifisten. Hun zogezegde "strijd voor de vrede" gaat het imperialisme vredelievend en redelijk maken: "Iedere overwinning in de strijd voor de vrede... doet het klimaat in de hele wereld opklaren, draagt bij tot de vermindering van de koude oorlog en de anticommunistische hysterie."88 De geschiedenis heeft ons net het tegenovergestelde aangetoond. De revisionistische capitulatie heeft het internationaal klimaat grondig verslechterd, heeft de Koude Oorlog en de anticommunistische hysterie naar een hoogtepunt gedreven en heeft geleid tot de omverwerping van het socialisme!

"De weg van de Oktoberrevolutie is voorbijgestreefd..."

Zo komen de revisionisten uiteindelijk tot de logische conclusie: de weg van de Oktoberrevolutie is niet meer geldig. "De komende maatschappelijke revoluties zullen op vele vlakken verschillen van de Oktoberrevolutie... zowel de vorm als het tempo en gedeeltelijk ook de samenstelling van de verschillende deelnemers."89 De revisionisten verwerpen de gewelddadige revolutie en prediken het reformisme: de "vreedzame overgang" wordt de algemene lijn, niet alleen voor de imperialistische landen, maar ook voor de neo-kolonies.90

Vandaag weten we dat deze antileninistische opvattingen rechtstreeks geleid hebben tot een rampzalige verzwakking van de krachten van de wereldrevolutie. Zij hebben geleid tot het herstel van het kapitalisme in zijn meest barbaarse vorm in de Sovjet-Unie. De

bittere realiteit die we vandaag voor ogen zien, is een volledig bewijs van het failliet van alle revisionistische demagogie. Het is tevens een bewijs dat alle stellingen van Lenin, die Stalin verdedigde, nog steeds meer dan ooit geldig zijn.

Hoofdstuk 3

Socialistische revolutie en revolutionair geweld

Tijdens de Eerste Wereldoorlog heeft Lenin onophoudelijk het verraad van de reformisten aangeklaagd.

Toen de Derde Internationale opgericht werd, was het centrale punt van de revolutionair-marxistische verdediging tegen het reformisme het volgende: "Om de overwinning op de burgerij te behalen, moet het proletariaat een gewapende opstand ontketenen." "De burgeroorlog staat op de dagorde, overal ter wereld. Het motto is: 'De macht aan de sovjets'." "De Communistische Internationale is de organisatie van de opstand van het revolutionaire wereldproletariaat."91

I. De revolutie is een verbeterd oorlog

Voor de reformisten en de revisionisten heeft het woord "revolutie" slechts een louter demagogische betekenis. Lenin stelde dat het begrip "revolutie" noodzakelijk revolutionair geweld betekent en gericht is op de instelling van de dictatuur van het proletariaat.

Voor de toekomstige revisionisten stelde Lenin: "Alle grote revoluties, zelfs diegene die vreedzaam begonnen zoals de grote Franse Revolutie, zijn allemaal uitgelopen op hardnekkige oorlogen die ontketend werden door de contrarevolutionaire burgerij. Dat kan ook niet anders, als we het bekijken vanuit het standpunt van de klassenstrijd, en niet vanuit het kleinburgerlijke geblaat over vrijheid, gelijkheid, democratie en de wil van de meerderheid... Een vreedzame evolutie naar het socialisme is onmogelijk."92

In dit hoofdstuk systematiseren we vier fundamentele stellingen van Lenin in verband met revolutionair geweld.

Om beter het belang ervan in te zien, geven we eerst de manier aan waarop de revisionisten het vraagstuk van het geweld behandelden.

De revisionist Chroesjtsjov heeft alle standpunten van Kautsky en Vandervelde over revolutionair geweld in ere hersteld. Hij stelde dit voor als een strijd tegen "het dogmatisme" en een terugkeer naar "het inspirerend marxisme". Het XXe Congres stelde: "De historische ervaring... leert ons de noodzaak van een onverzettelijke strijd om het dogmatisme, dat de inspirerende bron van het marxisme drooglegt, te overstijgen. Het dogmatisme is een rem op de vooruitgang van de communistische beweging."93

Voor Lenin vormde de kwestie van de gewapende opstand het belangrijkste breekpunt met de reformisten. Vanaf het XXe Congres werd het verdedigen van die gewapende opstand veroordeeld als een dogmatische houding! Ponomarev: "De stichters van het marxisme maakten van de gewapende opstand helemaal geen absoluut punt of een dogma. Zij beschouwden die opstand niet als het enige middel van de socialistische revolutie."94

De Russische revisionisten steunden hun Chileense volgelingen, die een aantal jaren later verantwoordelijk zijn voor de bloedige nederlaag van de Chileense revolutie! "De Latijns-Amerikaanse communisten gaan ervan uit dat revolutie niet gelijkstaat aan gewapende strijd. In het programma van de Communistische Partij van Chili staat dan ook: 'De stelling van de vreedzame weg is geen tactische formule. Het is een fundamentele stelling van de communistische beweging'."95

De idee van de gewelddadige revolutie systematisch inhameren

In zijn bekendste en meest gelezen werk Staat en revolutie vestigt Lenin precies de aandacht op dat punt. Hij betitelt Kautsky, Tsereteli, Dan en consorten, de voorlopers van Chroesjtsjov en Corvallan, als "verraders van de leer van Marx en Engels"!

Over de Anti-Dühring van Friedrich Engels schrijft Lenin: "In dat werk van Engels... zijn ook beschouwingen te vinden over de betekenis van de gewelddadige revolutie. De historische beoordeling van haar rol gaat bij Engels over in een ware lofrede op de gewelddadige revolutie. Dat 'herinnert zich niemand'. In de huidige socialistische partijen is het geen gewoonte over de betekenis van deze gedachte te spreken of er zelfs maar over na te denken en in de dagelijkse propaganda en agitatie onder de massa's spelen deze gedachten geen enkele rol... Hier volgt de uiteenzetting van Engels: 'Dat het geweld... de vroedvrouw is van iedere oude maatschappij die van een nieuwe zwanger gaat, dat het het werktuig is waarmee de maatschappelijke beweging zich een weg baant en verstarde, afgestorven politieke vormen verbrijzelt, daarover bij de heer Dühring geen woord.' (...) Die lofzang is geenszins 'dweperij', geenszins declamatie en geen polemische uitval. De noodzakelijkheid van het opvoeden van de massa's in deze, speciaal in deze opvattingen over de gewelddadige revolutie is de grondslag van heel de leer van Marx en Engels. Het verraad aan hun leer... komt bijzonder plastisch tot uitdrukking in het feit dat zulk een propaganda, zulk een agitatie vergeten is. De aflossing van de burgerlijke door de proletarische staat is zonder gewelddadige revolutie onmogelijk."96

De opstand is een kunst

Tijdens de rechtstreekse voorbereiding van de proletarische revolutie, vanaf begin september 1917 tot aan de revolutie van 25 oktober, legde Lenin onophoudelijk de nadruk op de stelling van de gewapende opstand.

Lenin viel openlijk een aantal opportunisten in de partijleiding aan, mannen zoals Kamenev, Zinovjev en Rykov. Lenin herhaalde onophoudelijk: "Men kan niet aan het marxisme, aan de revolutie trouw blijven, als men de opstand niet als een kunst beschouwt."97

Lenin legde die fundamentele stelling als volgt uit: "De opstand is een kunst, net zoals de oorlog of een andere kunst. De opstand is gebonden aan een aantal regels... Eén. Men moet nooit aan de opstand beginnen als men niet bereid is om tot het uiterste te gaan... Indien de opstandelingen er niet in slagen om meer krachten dan hun tegenstander te verzamelen, dan worden ze verslagen en verpletterd. Twee. Eens de opstand begonnen, moet men met de grootste vastberadenheid doorzetten en tot de aanval overgaan. De verdediging is de dood van iedere gewapende opstand. Wanneer men in het defensief gaat, is de opstand al verloren nog voor men de confrontatie met de vijandelijke krachten aangaat. Men moet de tegenstander onverwachts aanvallen, wanneer zijn troepen nog

verspreid zijn. Men moet inspanningen doen om iedere dag nieuwe overwinningen, hoe klein ook, te behalen. Men moet de versterkte moraal van de eerste overwinningen hoog houden. Men moet de weifelende elementen, die steeds de sterkste volgen en die zich steeds achter de meest vastberaden elementen voegen, aantrekken. Men moet de vijand dwingen zich terug te trekken, nog voor hij zijn troepen tegen u heeft kunnen verzamelen. Kortom, handel volgens de woorden van Danton, tot op vandaag de grootste meester in revolutionaire tactiek: 'Durf, durf en nog eens durf'.⁹⁸

Enorme moeilijkheden en zware offers

De reformisten en revisionisten gebruiken ook het woord "revolutie". Maar zij willen een "revolutie" zonder inspanningen, zonder vernietigingen, zonder burgeroorlog, een revolutie zonder de concrete omstandigheden die revoluties voortbrengen. Lenin heeft onophoudelijk strijd gevoerd tegen de reformisten, die een theoretische, idyllische opvatting hebben over de revolutie. De volksmassa's scharen zich pas achter de revolutie, wanneer ze geen enkele andere mogelijkheid hebben om te overleven. De revolutie komt voort uit de extreme barbaarsheid van het kapitalisme. De massa's moeten bereid zijn om zware offers te brengen voor de overwinning van de revolutie.

"Wie de revolutie van het proletariaat alleen maar 'accepteert', 'onder de voorwaarde' dat ze gemakkelijk en vlot verloopt, dat de proletariërs van verscheidene landen onmiddellijk beginnen gezamenlijk op te treden, dat bij voorbaat een garantie tegen nederlagen gegeven is, dat de weg van de revolutie breed, vrij en recht is, dat men... niet tijdelijk zware offers moet brengen... die zal... steeds weer afglijden naar het kamp van de contrarevolutionaire bourgeoisie, zoals onze rechtse sociaal-revolutionairen, zoals de mensjewieken... Die heren komen graag aandragen met de 'chaos' van de revolutie, met de 'verwoesting' van de industrie... Het is de imperialistische oorlog, die de schuld draagt van al die rampspoed... Want in tijden van revolutie heeft de klassenstrijd steeds en in alle landen onvermijdelijk de vorm van de burgeroorlog aangenomen. Een burgeroorlog zonder de ergste verwoestingen, zonder terreur en zonder beperking van de formele democratie in het belang van deze oorlog is echter ondenkbaar."⁹⁹

De revisionisten Chroesjtsjov en Ponomarev hebben woordelijk de stellingen van de mensjewieken verdedigd. Die stellingen hebben hen inderdaad naar het "kamp van de contrarevolutionaire burgerij" geleid. Ponomarev schrijft het volgende: "De arbeidersklasse... doet inspanningen om tot radicale maatschappelijke veranderingen te komen met zo weinig mogelijk nadelen voor de volksmassa's, zonder onnodig bloedvergieten, zonder vernietiging van de productiekrachten."¹⁰⁰ Daarna citeert hij de Chileense Communistische Partij: "Wij zijn voorstanders van een weg die de minste offers vraagt. Wij willen zoveel mogelijk bloedvergieten vermijden, evenals de vernietiging van materiële en culturele waarden."¹⁰¹

De wil van de werkende massa's om zich te bevrijden van de kapitalistische onderdrukking door zoveel mogelijk offers en vernietiging te vermijden, is één ding. Moedig standhouden tegenover het geweld en de terreur die de grote burgerij gebruikt om haar systeem in stand te houden, is een ander punt. De vastberadenheid van de arbeiders en werkers om alle noodzakelijke middelen te gebruiken, om alle noodzakelijke offers te brengen om het geweld en de terreur van de burgerij te breken, is nog iets anders.

Rode terreur als antwoord op de witte terreur

Op 3 maart 1918 tekende Rusland de vrede van Brest-Litovsk. Het was een onrechtvaardige vrede, opgelegd door het Duitse imperialisme. Door die vrede werden grote gebieden van socialistisch Rusland afgenomen.

Het Russisch leger was volledig ontredderd, het was niet in staat om nog verder oorlog te voeren. Daarom was de vrede noodzakelijk om het bolsjewistisch regime te redden, om de socialistische orde te versterken en om een nieuw Rode Leger op te richten.

De Russische burgerij voerde een politiek van provocatie. Zij agiteerde voor het verder zetten van de oorlog tegen Duitsland omdat zij heel goed beseftte dat een dergelijke oorlog onvermijdelijk zou leiden tot de val van de bolsjewistische macht. Uit bekrompen nationalisme, wilde de mensjewistische en sociaal-revolutionaire kleinburgerij de oorlog ook verder zetten. Zij vielen de bolsjewieken dan ook verwoed aan. Daarop volgde er een hardnekkige burgeroorlog.

Lenin legt uit dat in die oorlog het meest extreme revolutionaire geweld aan de bolsjewieken werd opgedrongen. "Ten tijde van de vrede van Brest-Litovsk hebben wij het patriottisch gevoel moeten kwetsen. Wij stelden: als je socialist bent, moet je je patriottische gevoelens opzij zetten in naam van de komende wereldrevolutie... De mensjewieken, net zoals de sociaal-revolutionairen, stonden aan de kant van de Tsjechische contrarevolutionaire legers, aan de kant van de bendes van Doutov en Krasnov. Die situatie vereiste van ons de meest hardnekkige strijd en de terroristische methodes die eigen zijn aan dergelijke oorlog. Sommigen hebben dat terrorisme vanuit verschillende standpunten veroordeeld. Voor ons is het duidelijk dat de terreur veroorzaakt is door de burgeroorlog op leven en dood. Die terreur werd veroorzaakt door het feit dat alle kleinburgerlijke democraten zich tegen ons gekeerd hadden. Zij voerden op verschillende manieren oorlog tegen ons: via de burgeroorlog, via corruptie, via sabotage... Die omstandigheden maakten de terreur noodzakelijk. Daarom moeten wij er ook geen spijt van hebben of die terreur afkeuren... De kleinburgerlijke democraten stelden zich vol haat, vol woestheid tegenover ons op, omdat wij gedwongen waren om de patriottische gevoelens te breken."¹⁰²

Na de Duitse nederlaag ontketenden Engeland en Frankrijk, de overwinnende grootmachten, nieuwe agressies tegen de jonge sovjetrepubliek. Zij bewapenden de Russische, Oekraïense, Georgische... contrarevolutionaire krachten. In die verzetsoorlog waren de bolsjewieken gedwongen om op de witte terreur te antwoorden met rode terreur.

"Men heeft ons altijd beschuldigd van terrorisme. Die gangbare beschuldiging wordt door de pers gretig overgenomen. Men beschuldigt ons ervan dat wij het terrorisme tot principe verheffen. Wij antwoorden daarop: 'Geloven jullie die laster zelf?' De terreur is ons opgedrongen. Er wordt dikwijls vergeten dat het terrorisme veroorzaakt is door de inval van de oppermachtige Entente. Wanneer de hele wereldvloot de havens van een uitgehongerd land blokkeert: is dat geen terreur? Wanneer buitenlandse vertegenwoordigers, onder bescherming van een voorgewende diplomatieke onschendbaarheid, opstanden van witte gardes organiseren: is dat geen terreur? Indien wij op de legers van die internationale gangsters, die door de oorlog woest geworden waren, met woorden zouden geantwoord hebben, indien wij geprobeerd hadden anders dan met terreur te antwoorden, dan zouden wij geen twee maanden stand gehouden hebben. Dan zouden wij idioten geweest zijn. De terreur is ons door het terrorisme van de Entente opgedrongen, door de terreur van het oppermachtig internationaal kapitalisme

dat de arbeiders en boeren, die vechten voor de bevrijding van hun land, verplettert en uithongert."103

II. De vreedzame ontwikkeling van de revolutie

Na de revolutie van februari 1917 en de omverwerping van het tsaristisch feodaal systeem ontstond er een unieke situatie in Rusland. Er ontstond een dubbele macht: de burgerlijke macht, vertegenwoordigd door de Voorlopige Regering, en de revolutionaire democratische macht, vertegenwoordigd door de sovjets.

De sovjets waren de macht van de arbeiders, boeren en soldaten. Maar onder leiding van mensjewieken en sociaal-revolutionairen schonk die macht "haar vertrouwen" aan de burgerlijke macht en steunde ze uit vrije wil de politiek van de voorlopige regering.

Het volk had de wapens in handen. De burgerij bezat de kracht niet om met repressie het gewapende volk in bedwang te houden. De sovjets konden de vrede uitroepen, zij konden het land aan de boeren geven en drastische maatregelen treffen tegen de kapitalisten. Maar zij zagen vrijwillig af van die noodzakelijke en realiseerbare maatregelen. Zij hadden "vertrouwen" in de "revolutionaire" woorden van de nieuwe Voorlopige Regering.

In die omstandigheden pasten de bolsjewieken de volgende tactiek toe. Zij overtuigden de sovjets ervan dat ze niet het minste vertrouwen moesten schenken aan de burgerlijke regering, dat zij heel de macht moesten grijpen en de noodzakelijke maatregelen moesten treffen voor het overleven van de arbeiders en boeren. Drie maand lang herhaalde Lenin: "De vreedzame ontwikkeling van de revolutie is mogelijk en waarschijnlijk, indien alle macht aan de sovjets overgedragen wordt."104

Revisionisme en afkeer van de gewelddadige revolutie

Op die tactiek, die Lenin volgde tussen april en juli 1917, baseert Chroesjtsjov zagezegd zijn stelling: "De arbeidersklasse en haar voorhoede... proberen de socialistische revolutie via vreedzame weg door te voeren."105

Ook Gorbatsjov stelt dat de bolsjewistische lijn na februari 1917 "de mogelijkheid aantoonde van een vreedzame overgang van de macht in handen van de werkers; die mogelijkheid kon echter jammer genoeg, wegens bepaalde historische omstandigheden, niet verwezenlijkt worden."106

Die "revolutie via vreedzame weg" van de revisionisten, verbergt in feite hun werkelijke afkeer van de revolutie, van de volksofstand en van de revolutionaire burgeroorlog, kortom van het leninisme.

Die afkeer werd door een aantal acolieten van Gorbatsjov openlijk onder woorden gebracht. De volgende theorie is van Pavel Volobouïev, doctor in de geschiedenis en voorzitter van de Wetenschappelijke Raad van de Academie der Wetenschappen van de USSR.

"Lenin en de Russische communisten hebben nooit beweerd dat het revolutionaire geweld niet ter discussie stond... Voor de Oktoberrevolutie van 1917 hebben de Russische communisten steeds gesteld dat ze van plan waren om het verzet van de kapitalisten zonder bloedvergieten te breken, via revolutionaire maatregelen op

economisch vlak... Maar het lot heeft er anders over beslist. De revolutie is uitgelopen op een hardnekkige burgeroorlog. De eeuwenoude haat van de onderdrukkers, de meedogenloosheid die tijdens de oorlogsjaren nog aangewakkerd werd, de anarchistische uitspattingen, dat alles had een grote weerslag op het karakter van die broederstrijd. De overwinning van de Oktoberrevolutie werd slechts met nooit geziene inspanningen en moeilijkheden bekomen. Tegelijkertijd werden er enorme fouten gemaakt. Een aantal bekwame militairen die ervan verdacht werden verraad gepleegd te hebben, werden op bevel van Stalin gefu-silleerd... De gewapende strijd van de arbeiders en boeren, maar vooral van de aan lager wal geraakte massa's, heeft ook bijgedragen tot de anarchie... De onderste lagen van de maatschappij hebben werkelijk bestaan en hun woeste agressie heeft eveneens bestaan. Voeg daarbij het bestaan van een enorme massa van mensen die alles verloren hadden. Voor hen was de oorlog een beroep geworden. Dat alles verklaart het banditisme dat overal in het land heerste."

Laten we hier eventjes opmerken dat de strijd van de revisionisten tegen het revolutionaire geweld zich logischerwijze voortzet in hun haat tegen Stalin, de voortzetter van het werk van Lenin. Volobouïev, onze doctor in de geschiedenis, vervolgt zijn uitvallen tegen "het geweld van de aan lager wal geraakte massa's" met een hevige uitval tegen Stalin: "Stalin is een klassieke afvallige. Onder het mom van pseudo-socialisme heerste hij als een van de meest wrede middeleeuwse oosterse despoten."¹⁰⁷

Tussen twee burgeroorlogen

We keren even terug naar de tactiek die Lenin volgde in de maanden voor de Oktoberrevolutie.

Over die tactiek schreef Lenin het volgende: "De vreedzame ontwikkeling van eender welke revolutie is meestal zeer zeldzaam en moeilijk. Revolutie betekent immers de uiterste verscherping van de ergste klassentegenstellingen."¹⁰⁸

Vanaf 24 april 1917 zette Lenin de tactiek voor de komende maanden uiteen, ten behoeve van de toenmalige en de toekomstige renegaten.

De vreedzame ontwikkeling van een revolutie is iets totaal anders dan een zogezegde "vreedzame revolutie". De vreedzame ontwikkeling is een specifiek fase in het revolutionair proces. In april 1917 beëindigden de arbeiders- en boerenmassa's van Rusland zegevierend de eerste burgeroorlog (democratische revolutie). Het land bevond zich in een overgangsfase naar de tweede burgeroorlog (socialistische revolutie). De massa's hadden nog vertrouwen in het "revolutionair" taalgebruik van de burgerlijke regering. Daarom legden de communisten de nadruk op de politieke opvoeding, zodat de massa's de noodzaak van de tweede burgeroorlog zouden begrijpen. Een gewapende strijd beginnen op het moment dat de objectieve en subjectieve omstandigheden er niet rijp voor zijn, komt neer op avonturisme en blanquisme.

Lenin: "Sommige kameraden vragen zich af of wij niet van mening veranderd zijn: eerst riepen wij op om de imperialistische oorlog om te vormen tot een burgeroorlog, en nu spreken wij onszelf tegen. Maar de eerste burgeroorlog in Rusland is afgelopen. Vandaag gaan we over naar de tweede burgeroorlog, die tussen het imperialisme en het gewapende volk. Zolang de gewapende macht in handen van de soldaten is, zal in die overgangsperiode die burgeroorlog zich beperken tot langdurige, geduldige, vreedzame propaganda. Als we het over een burgeroorlog hebben, zonder dat de massa's er de

noodzaak van inzien, dan zouden wij pas vervallen in blanquisme."109 "Zolang de kapitalisten en hun regering geen geweld kunnen en durven gebruiken tegen de massa's, zolang de massa's van soldaten en arbeiders de autoriteiten vrij kunnen verkiezen en afzetten, is ieder ordewoord voor een burgeroorlog naïef, onzinnig en belachelijk."110 "De crisis kan niet opgelost worden... door plaatselijke acties van kleine gewapende groepen, noch door blanquistische pogingen om 'de macht te grijpen', of om de voorlopige regering te 'arresteren', enz."111 "Wij zijn voor de burgeroorlog, maar alleen wanneer die gevoerd wordt door een bewuste klasse... Voorlopig zien wij af van dat ordewoord, maar slechts voorlopig. De wapens zijn nu in handen van de soldaten en arbeiders, en niet in handen van de kapitalisten. Zolang de regering de vijandelijkheden niet opent, blijven wij vreedzaam propaganda voeren... Wij moeten met de afwachende kleinburgerij geen compromissen sluiten, over geen enkel principe. Voor een proletarische partij bestaat er geen groter gevaar, dan de tactiek te baseren op de subjectieve wil, wanneer er in feite nood is aan organisatie." "Vandaag zijn wij in de minderheid. De massa's hebben nog geen vertrouwen in ons. Maar wij kunnen wachten. Zij zullen zich aan onze zijde scharen wanneer de regering laat zien voor wat ze werkelijk staat. Dan zullen wij zeggen, rekening houdend met de krachtsverhoudingen: ons uur heeft geslagen."112

"De opstand vastberaden voorbereiden"

Begin juli 1917 spreken veel arbeiders en soldaten zich uit voor een woelige betoging om de regering omver te werpen.

De bolsjewieken verzetten zich daartegen, omdat de meerderheid van de arbeiders, soldaten en boeren er nog niet klaar voor zijn. Een eventuele overwinning zou dus toch niet blijvend zijn. Maar onder impuls van de massa's zijn de bolsjewieken gedwongen om zich aan het hoofd van de betoging te zetten. Zij geven de betoging een vreedzaam karakter onder het ordewoord: "Alle macht aan de sovjets". Vijfhonderdduizend arbeiders en soldaten marcheren op 4 juli onder dat ordewoord door de straten van Sint-Petersburg.

De reformisten worden door paniek aangegrepen. Ze concentreren al de aan de regering trouw gebleven troepen in Sint-Petersburg om er "de orde te herstellen". Op 5 juli wordt de redactie van de Pravda vernield. Verschillende bolsjewieken worden aangehouden. Kerenski verklaart dat de troebelen het werk zijn van Duitse agenten. Hij eist dat Lenin opgeleid wordt wegens spionage voor Duitsland. Het Centraal Comité van de mensjewieken keurt "het misdadig avontuur van het leninistisch hoofdkwartier" af. De mensjewieken steunen de volmachten die de regering zich toegeëigend had om "alle contrarevolutionaire en anarchistische acties te bekampen".113

Lenin trekt de volgende conclusies uit die gebeurtenissen: "Alle hoop op een vreedzame ontwikkeling van de Russische revolutie zijn voorgoed de bodem ingeslagen. De objectieve situatie ziet er zo uit: ofwel de volledige overwinning van de militaire dictatuur, ofwel de overwinning van de gewapende opstand van de arbeiders... Gedaan met de illusies over een vreedzame weg, gedaan met versnipperde acties... We moeten ons vastberaden voorbereiden op de gewapende opstand, indien de crisis zo evolueert dat de massa's echt erbij betrokken geraken."114

Hoe vechten tegen de militaire staatsgreep?

In die omstandigheden organiseert de reactionaire burgerij op 25 augustus de staatsgreep van Kornilov, de stafchef van het leger.

Sinds de gebeurtenissen van 3-5 juli is heel de burgerij het erover eens dat de bolsjewieken een grote bedreiging vormen voor het regime en dat men hen moet onderdrukken. Twee kandidaten dienen zich aan om met harde hand "de orde te herstellen". Aan de ene kant Kornilov, die een openlijke militaire dictatuur wil, gesteund op de tsaristische krachten en de reactionaire burgerij. Aan de andere kant Kerenski, die een volkse schijn wil geven aan de repressie tegen de bolsjewieken, door niet alleen te steunen op de reactionaire krachten, maar ook op de mensjewieken en sociaal-revolutionairen.

Het plan van Kornilov ziet er als volgt uit. Hij wil de sovjets in het leger en de grote steden verbieden. Hij wil Riga aan de Duitsers uitleveren om zo de arbeidersbeweging een klap te geven. En hij wil het leger naar Sint-Petersburg sturen om er de krijgswet uit te roepen.

Na lang aarzelen besluit Kerenski zich tegen dat plan te verzetten. Hij vreest dat de arbeiders zich massaal bij de bolsjewieken zullen aansluiten als de reformisten de staatsgreep steunen.

Als reactie op de staatsgreep van Kornilov voert Lenin de revolutionaire strijd van de arbeiders nog op.

Tot dan hadden de mensjewieken zich met alle mogelijke middelen tegen de vorming van de Rode Garde, groepen gewapende arbeiders voor de verdediging van de revolutie, verzet. Nu zegt Lenin: "Nu is het tijd om te handelen, de oorlog tegen Kornilov moet men op revolutionaire wijze voeren door de massa's erbij te betrekken... door de arbeiders van Sint-Petersburg te bewapenen."¹¹⁵

Lenin waarschuwt voor de opportunistische tactiek die erin bestond om de revolutionaire strijd aan de leiding van de reformisten-mensjewieken te onderwerpen. "Wij moeten de regering van Kerenski zelfs nu niet ondersteunen... Wij zullen vechten, wij zullen tegen Kornilov vechten zoals de troepen van Kerenski, maar wij ondersteunen Kerenski niet, wij onthullen evenwel zijn zwakheid... Wij veranderen de vorm van onze strijd tegen Kerenski zonder onze vijandschap tegen hem ook maar in het minst af te zwakken."¹¹⁶

Die leninistische tactiek is totaal tegengesteld aan de tactiek van de revisionisten. Op een bedreiging door reactionaire en fascistische krachten antwoorden zij met een oproep tot "antifascistische eenheid" op een lijn van capitulatie voor de sociaal-democratie. In hun "antifascistische eenheid" onderwerpen de revisionisten zich aan de leiding van de sociaal-democraten. Zij laten zich opsluiten in het programma van de sociaal-democratie en in de sociaal-democratische strijdmethoden. Lenin daarentegen ontwikkelt de revolutionaire strijd van de volksmassa's met het oog op de latere machtsovername. Hij gaat ermee akkoord om zij aan zij te vechten met reformistische organisaties die effectief vechten tegen de gemeenschappelijke vijand. Hij verandert de strijdvorm tegen de reformistische leiders. Maar zijn haat tegen het programma en de politieke lijn van de reformisten blijft onveranderd.

De macht aan de sovjets door de opstand

Op 30 augustus, vijf dagen later, was het complot van Kornilov mislukt.

Tijdens de strijd tegen Kornilov mobiliseren de sovjets op een revolutionaire manier de massa's. Veel mensjewistische arbeiders en soldaten komen dichterbij de bolsjewistische stellingen.

Tijdens de eerste twee weken van september komen de sovjets van Sint-Petersburg, Moskou en Finland onder bolsjewistische leiding. De sovjets trekken hun steun aan de burgerlijke coalitieregering onder leiding van de sociaal-democraat Kerenski terug en eisen "de macht aan de sovjets".

In die nieuwe omstandigheden keert Lenin in zekere zin terug naar de tactiek van voor 3-5 juli, om de massa's vooruit te sturen naar de revolutie.

Op 3 september 1917 schrijft Lenin: "Alle macht aan de sovjets, de vorming van een nieuwe regering... die verantwoording moet afleggen aan de sovjets. Op dit moment... zou een dergelijke regering... heel waarschijnlijk de vreedzame vooruitgang van de Russische revolutie kunnen verzekeren."

Voor 3-5 juli was die tactiek er vooral op gericht om de politiek van klassencollaboratie van de mensjewieken en sociaal-revolutionairen te ontmaskeren en om de arbeiders en boeren van de juistheid van de bolsjewistische politiek te overtuigen. Maar vanaf begin september is die politiek gericht op de rechtstreekse voorbereiding van de instelling van de dictatuur van het proletariaat, via de gewapende opstand.

Na de staatsgreep van Kornilov zijn er nog slechts twee fundamentele opties: "Ofwel alle macht aan de sovjets en de volledige democratisering van het leger, ofwel het kornilovisme."¹¹⁷ Hebben de mensjewieken en de sociaal-revolutionairen ondertussen lessen getrokken uit de staatsgreep van Kornilov? "Indien dat zo is, dan moet men dadelijk beginnen aan de vorming van een duurzame en standvastige macht... Alleen de macht van de sovjets is duurzaam en steunt openlijk op de meerderheid van het volk."¹¹⁸ "Wat is een onverschrokken en vastberaden macht, een besliste politiek, anders dan de dictatuur van het proletariaat en de arme boeren? (...) Wat betekent die dictatuur in feite? Niets anders dan de vernietiging van het verzet van de handlangers van Kornilov en de voortzetting van de volledige democratisering van het leger... Alleen de dictatuur van de proletariërs en de arme boeren is in staat om het verzet van de kapitalisten te breken, om de macht onverschrokken en vastberaden uit te oefenen. Alleen die dictatuur is in staat om de enthousiaste, volledige, waarlijk heroïsche steun te krijgen van de massa's van het leger en de boeren."¹¹⁹ "De macht aan de sovjets", dat betekent een radicale breuk met het oude staatsapparaat, met het bureaucratisch apparaat dat elk democratisch initiatief in de kiem smoort. Het betekent de opheffing van dat apparaat. Het wordt vervangen door een nieuw, volks, waarlijk democratisch apparaat, dat van de sovjets. De meerderheid van het volk kan blij geven van initiatief en onafhankelijkheid, niet alleen via de verkiezing van afgevaardigden, maar ook in de staatsadministratie, bij de uitvoering van de maatschappelijke hervormingen en veranderingen."¹²⁰

"De macht aan de sovjets: dat is de enige mogelijkheid om ons vanaf nu te verzekeren van een geleidelijke en vreedzame evolutie, in volledige harmonie met de vooruitgang van het bewustzijn en de besluitvaardigheid van de volksmassa's."¹²¹

Het bewustzijn en de besluitvaardigheid ontwikkelen zich naarmate de massa's de noodzaak van de gewapende opstand begrijpen om werkelijk de macht te grijpen, om de

reactionaire troepen waarover de burgerij beschikt, te ontwapenen. Een week voor de revolutie van 25 oktober schrijft Lenin: "Vanaf september zijn er onophoudelijk discussies in de partij over de opstand die vanaf nu onvermijdelijk geworden is om het ordewoord 'Alle macht aan de sovjets' in de praktijk te brengen."122

III. De opportunisten Kamenev en Zinovjev tegen Lenin

Na de staatsgreep van Kornilov staan de massa's van arbeiders en boeren in Rusland voor een fundamentele keuze. Ofwel geven zij via de opstand alle macht aan de revolutionaire sovjets, ofwel volgen zij de verzoeners en laten zij zich meeslepen naar een militaire dictatuur.

Deelname aan het Voorparlement

Om de revolutionaire golf in te dijken, roepen de bolsjewieken en de sociaal-revolutionairen op 12 september een Democratische Conferentie bijeen. Zij regelen het zo dat die Conferentie over een stevige burgerlijke en kleinburgerlijke meerderheid beschikt.

Alhoewel een meerderheid van het Centraal Comité besliste om deel te nemen aan die Conferentie, keurde Lenin haar af vanaf de opening op 14 september: "De Democratische Conferentie bedriegt de boeren, geeft hun vrede noch land." "Het gaat er om, aan de partij de taak duidelijk te maken: de gewapende opstand in Sint-Petersburg en Moskou, de verovering van de macht... Men moet zich de woorden van Marx over de opstand: 'de opstand is een kunst' in het geheugen roepen en daarover nadenken... De geschiedenis zal het ons niet vergeven, als wij thans de macht niet grijpen."123

In de deelname aan de Democratische Conferentie zag Lenin een eerste teken van parlementaire stompzinnigheid bij de bolsjewieken. In heel het land ging de revolutie vooruit, de revolutie van het proletariaat en de meerderheid van de boeren tegen de burgerij en haar bondgenoot, het Frans-Engels imperialisme. De aandacht van de massa's mocht niet langer afgeleid worden door illusies over een Conferentie van het parlementaire soort, waarvan het enige doel erin bestond de groeiende revolutionaire krachten lam te leggen. De bolsjewieken moesten hun tijd niet langer verliezen in die Conferentie. Zij moesten die Conferentie afkeuren en alle kaders onder de massa's sturen om hen op de nakende opstand voor te bereiden. "Men had de Democratische Conferentie moeten boycotten. Wij hebben ons allen vergist, toen wij dit niet deden."124

De 127 bolsjewieken die deelnamen aan de Conferentie stemden met 77 stemmen voor en 50 tegen om ook deel te nemen aan het vervolg van de Conferentie, Voorparlement geheten. Kamenev en Rykov waren de woordvoerders van deze "parlementaristen". Lenin maakte de opmerking: "In de 'bovenste lagen' van onze partij treden er weifelingen aan de dag, weifelingen die noodlottig kunnen worden."125

"Wachten op de beslissing van het sovjetcongres"

Na de beslissing van het Centraal Comité om niet deel te nemen aan het Voorparlement, nam "de parlementaire stompzinnigheid" van het "bolsjewistische" type onmiddellijk een nieuwe vorm aan. "We moeten wachten op de bijeenroeping van het Congres van de sovjets, dat 'de macht zal grijpen'". Op dat moment was de contrarevolutie koortsachtig bezig om zoveel mogelijk krachten te verzamelen om de revolutie te verpletteren. De

reactionairen bereidden zich voor om Sint-Petersburg aan de Duitsers over te geven om zo de revolutionairen te liquideren.

Op 29 september wierp Lenin al zijn gewicht in de weegschaal tegen de "parlementaristen" en de weifelaars die weigerden om onmiddellijk tot de opstand over te gaan. Lenin vroeg zijn ontslag uit dergelijk capitulerend Centraal Comité!

"De bolsjewieken, die zich zouden laten vangen in de val van de constitutionele illusies van het 'geloof' in het sovjetcongres... van het 'afwachten' van het sovjetcongres... zulke bolsjewieken zouden erbarmelijke verraders van de proletarische zaak zijn... Bij ons in het Centraal Comité en in de hogere lagen van de partij bestaat er een stroming of een mening, die voor het afwachten van het sovjetcongres en tegen het onmiddellijk grijpen van de macht, tegen de onmiddellijke opstand is. Deze stroming of mening moet men bestrijden en overwinnen. Anders zullen de bolsjewieken zich voor eeuwig te schande maken en zullen zij als partij hebben afgedaan... Het sovjetcongres 'afwachten' is volledig idiotisme, want dat betekent weken verliezen; weken en dagen beslissen thans echter alles... Overwin eerst Kerenski en roep daarna het Congres bijeen... Het sovjetcongres op 20 oktober 'bijeeroepen', opdat dit zal besluiten de macht te grijpen, waardoor onderscheidt zich dit van het op domme wijze 'vaststellen van de opstand'? Thans is het mogelijk de macht te grijpen, maar 20-29 oktober zal men u dit niet toestaan... Het centraal orgaan schrapt uit mijn artikelen de verwijzingen naar zulke schreeuwende fouten van de bolsjewieken... Ik ben gedwongen een verzoek in te dienen om uit het Centraal Comité te treden, hetgeen ik hiermede doe."126

"De opstand is onmogelijk en voorbarig..."

Die uitleg en die bedreiging van Lenin hadden geen effect. Tijdens de vergadering van het Centraal Comité op 10 oktober verzetten Kamenev en Zinovjev zich opnieuw tegen de voorbereiding van de opstand. Trotski vraagt om de voorbereiding uit te stellen tot aan de bijeenroeping van het sovjetcongres.

Ook op de vergadering van 16 oktober stemmen Kamenev en Zinovjev opnieuw tegen de opstand. Er zijn verder nog 4 onthoudingen en 19 stemmen voor. 's Anderendaags schrijft Lenin een vlamme kritiek op de argumenten van Kamenev en Zinovjev. Hij beschuldigt hen ervan dat ze "aansluiting zoeken bij de burgerij".

"Wij hebben geen meerderheid onder het volk en zonder deze voorwaarde heeft de opstand geen schijn van kans..."

"Mensen die in staat zijn dit te zeggen... zijn schoolmeesters... die van tevoren de waarborg wensen te ontvangen, dat de partij van de bolsjewieken over het gehele land precies de helft van de stemmen plus één heeft gekregen... De werkelijkheid toont ons aanschouwelijk, dat juist na de juli-dagen de meerderheid van het volk snel naar de kant van de bolsjewieken begon over te gaan... Het belangrijkste feit tenslotte, in het huidige leven in Rusland is de boerenopstand. Ziehier de objectieve, niet met woorden maar met daden gestaafde overgang van het volk naar de kant van de bolsjewieken.

"Er bestaat in de internationale toestand eigenlijk niets dat ons zou verplichten in actie te treden, wij zouden de zaak van de socialistische revolutie in het Westen veeleer schaden, indien wij ons lieten doodschieten..."

"Wij zullen argumenteren als de Scheidemanns en de Renaudels: het is het verstandigst niet in opstand te komen, want indien men ons doodschiet, dan verliest de wereld zulke prachtige en verstandige, zulke ideale internationalisten! (...) De oorlog heeft in alle landen de arbeiders tot het uiterste gemarteld, gepijnigd. De uitbarstingen vermeederen zich, zowel in Italië als in Duitsland en Oostenrijk. Alleen wij, die de sovjets van arbeiders- en soldatenafgevaardigden bezitten, zullen afwachten, zullen de Duitse internationalisten verraden, zoals wij de Russische boeren verraden, die ons met daden, door hun opstand tegen de landheren, tot de opstand tegen de regering Kerenski oproepen..."

"Wij zijn niet sterk genoeg om de macht te grijpen en de bourgeoisie is niet sterk genoeg om de Constituante te verijdelen..."

"Men drukt de eigen verwarring en schrik voor de bourgeoisie uit in pessimisme met betrekking tot de arbeiders. (...) Indien de sovjets niet bij machte zijn om de bourgeoisie omver te werpen, is de bourgeoisie dus sterk genoeg om de Constituante te verijdelen. (...) Het opgeven van de opstand is het opgeven van de overgave van de macht aan de sovjets en het 'overgeven' van alle hoop en vertrouwen aan de goedgebouwde bourgeoisie, die 'beloofd heeft' de Constituante bijeen te roepen. (...) Weifelen inzake de opstand, als het enige middel om de revolutie te redden, betekent vervallen tot lafhartig vertrouwen in de bourgeoisie."127

Het verraad van Kamenev en Zinovjev

Op 18 oktober publiceren Kamenev en Zinovjev in een mensjewistische krant een artikel waarin zij het hebben over de beslissing van de bolsjewieken om de opstand te organiseren. Zij veroordelen daarin die beslissing. Nog dezelfde dag schrijft Lenin dat Kamenev en Zinovjev "onderkruipers en verraders" zijn: "Ik zal uit alle macht, zowel in het Centraal Comité als op het Congres, strijden om hen beiden uit de partij te sluiten."128 Ondanks de sabotage van de opportunisten, zegeviert de revolutie op 25 oktober.

Na de Oktoberrevolutie pleiten Kamenev en Zinovjev ervoor om mensjewieken en sociaal-revolutionairen in de regering op te nemen. Beide groepen verzetten zich tegen het revolutionaire programma dat op 25 oktober door het sovjetcongres goedgekeurd was. Op 3 november laten Kamenev en Zinovjev door het Centraal Uitvoerend Comité van de sovjets een motie stemmen waarin staat dat de bolsjewieken slechts de helft van de zetels in de regering zullen hebben. Dat schept een situatie, waarin de reformisten iedere revolutionaire activiteit van de regering volledig kunnen blokkeren.

Lenin verklaarde: "De oppositie die zich gevormd heeft binnen het Centraal Comité neemt volledig afstand van alle fundamentele stellingen van het bolsjewisme en van de klassenstrijd in het algemeen. Het herneemt een aantal niet-marxistische stellingen over de onmogelijkheid van de socialistische revolutie in Rusland, over de noodzaak om te plooien voor de ultimata en bedreigingen die uitgaan van een notoire minderheid binnen de sovjetorganisatie (de mensjewieken)."129

Die twee punten: de onmogelijkheid van de opbouw van het socialisme in één land, de USSR, en de noodzaak om compromissen te sluiten met de mensjewieken, zullen in de loop van de jaren 20 het gemeenschappelijk platform zijn van de twee revisionistische stromingen, die van Trotski en die van Kamenev-Zinovjev.

Lenin verklaarde vervolgens: "Kamenev, Zinovjev, Nogin, Rykov, Miljoetin en een aantal anderen hebben gisteren, op 4 november, ontslag genomen uit het Centraal Comité van onze partij, en de laatste drie uit de Raad van Volkscommissarissen. In zo een grote partij als de onze... kan het niet anders dat er zich kameraden in bevinden die onvoldoende vastberaden en standvastig zijn in de strijd tegen de vijanden van het volk... Maar wij verklaren dat de desertie van enkele hoge kaders van onze partij de eenheid van de massa's die onze partij volgen geen moment doet wankelen, laat staan onze partij."130

Het verzet tegen de gewapende opstand en de verzoening met de reformistische partijen, zijn twee fundamentele stellingen van het Chroesjtsjov-revisionisme. In die zin zijn Kamenev, Zinovjev en Rykov de voorlopers van Chroesjtsjov. Dat is een bewijs van de voortzetting van een opportunistische lijn in de leiding van de bolsjewistische partij, die zich verzette tegen de leninistische politiek. Stalin heeft met enorm veel geduld strijd gevoerd tegen het opportunisme van Kamenev en Zinovjev en de leninistische lijn toegepast. Toen Kamenev en Zinovjev tenslotte overgingen tot clandestiene activiteiten en complotten tegen de partij, werden zij berecht en ter dood veroordeeld. Trotski, de meest hardnekkige vijand van het bolsjewisme, bracht op dat moment een hulde aan Kamenev en Zinovjev, die "vertegenwoordigers van de oude bolsjewistische garde"...

Hoofdstuk 4

De dictatuur van het proletariaat

I. Het essentiële vraagstuk van het marxisme

Marx en Engels maakten een analyse van het kapitalistisch systeem als een systeem dat gebaseerd is op de dictatuur van de burgerij.

Voor hen hadden er reeds liberale auteurs de klassenstrijd die zich in de kapitalistische maatschappij tussen de arbeidersklasse en de burgerij afspeelt, beschreven en geanalyseerd. Het fundamenteel nieuwe van Marx en Engels, is de stelling dat het socialisme slechts kan bestaan als negatie van de dictatuur van de burgerij, slechts kan bestaan als dictatuur van het proletariaat.

Lenin zegt: "Het marxisme beperken tot de leer van de klassenstrijd betekent het marxisme besnoeien, verminken, reduceren tot iets dat voor de bourgeoisie aanvaardbaar is. Marxist is alleen hij die de erkenning van de klassenstrijd uitbreidt tot de erkenning van de dictatuur van het proletariaat."131 "De kwestie van de dictatuur van het proletariaat is de fundamentele kwestie van de moderne arbeidersbeweging in alle kapitalistische landen.(...) Op internationaal vlak, komt de leer van de dictatuur van het proletariaat... overeen met die van het marxisme.(...) Diegene die de noodzaak van de dictatuur van de hele revolutionaire klasse om de overwinning te behalen niet begrepen heeft, heeft niets begrepen van de geschiedenis van de revoluties."132

De verrader Chroesjtsjov ontkende niet alleen de noodzaak van de dictatuur van het proletariaat in de USSR. Op het XXe congres beweerde hij dat de dictatuur van het proletariaat geen essentieel vraagstuk was in de overgang naar het socialisme in de kapitalistische landen: "Voor de verschillende vormen die de overgang naar het socialisme kan aannemen, is de politieke leiding van de arbeidersklasse... de belangrijkste voorwaarde. Anders is het onmogelijk om naar het socialisme over te gaan."133

De "politieke leiding van de arbeidersklasse" is een vage formule die alle mogelijke "reformistische wegen" naar het socialisme kan dekken en dient om de fundamentele vraag te verbergen: welke klasse oefent de dictatuur uit?

De macht van de arbeidersklasse komt voort uit de revolutie, uit de opstand, uit het revolutionaire geweld tegen de burgerij. Die macht wordt niet bekomen via burgerlijke wetten en instellingen. Integendeel, die macht vaagt de burgerlijke wetten en instellingen weg, om ze te vervangen door nieuwe wetten en instellingen die door de revolutionaire klassen gecreëerd worden om hun belangen te dienen.

Lenin: "De leer van de klassenstrijd, door Marx toegepast op het vraagstuk van de staat en van de socialistische revolutie, leidt noodzakelijkerwijze tot de erkenning van de politieke heerschappij van het proletariaat, van zijn dictatuur, d.w.z. een met niemand gedeeld en rechtstreeks op de gewapende macht der massa's steunend gezag."134

Waarom betekent het socialisme noodzakelijkerwijze de dictatuur van het proletariaat? Hoe liggen onder het socialisme de verhoudingen tussen de verschillende klassen, meer bepaald tussen het proletariaat en de andere werkende klassen?

Het kapitalisme in de 20e eeuw kenmerkt zich voornamelijk door de dictatuur van de monopolieburgerij, die steunt op de burgerij en de bovenste lagen van de kleinburgerij. De monopolieburgerij vormt de centrale kern van het kapitalistische systeem. Net zoals het proletariaat de centrale kern is tijdens de socialistische revolutie en tijdens heel de historische periode van het socialisme.

Lenin: "Slechts een bepaalde klasse, en wel de stedelijke arbeiders en de fabrieksarbeiders in het bijzonder, de industriearbieders, is in staat de gehele massa van werkers en uitgebuiten te leiden in de strijd voor het ten val brengen van de macht van het kapitaal... bij het scheppen van het nieuw socialistisch maatschappelijk stelsel in de gehele strijd voor de volledige opheffing van de klassen."135

Om het socialisme op te bouwen, moet het proletariaat, de belangrijkste kern, zich steunen op het geheel van de werkende klassen. "De dictatuur van het proletariaat is een speciale vorm van een klassenbondgenootschap tussen het proletariaat, de voorhoede van de werkers, en de talrijke andere niet-proletarische lagen van werkers (kleinburgerij, kleine patroons, boeren, intellectuelen, enz.) of de meerderheid daarvan. Dat bondgenootschap is gericht tegen het kapitaal. Het is gericht op de volledige omverwerping van het kapitaal, op de volledige vernietiging van het verzet van de burgerij en tegen de pogingen tot herstel. Het is gericht op de opbouw en de definitieve versterking van het socialisme... Het is het bondgenootschap van de vastberaden voorstanders van het socialisme met hun weifelende bondgenoten, soms zelfs 'neutrale' bondgenoten... Het is het bondgenootschap tussen klassen die verschillen op politiek, economische, sociaal en ideologisch vlak."136

De dictatuur van het proletariaat is de uitoefening van de dictatuur tegen de burgerij en de organisatie van de volksdemocratie voor de werkende klassen. "De dictatuur van het proletariaat is de gewelddadige onderdrukking van het verzet van de uitbuiters, dit wil zeggen van een te verwaarlozen minderheid van de bevolking... De dictatuur van het proletariaat moet... de nooit eerder gekende uitbreiding van de echte democratie ten voordele van de werkende klassen die door het kapitalisme uitgebuit worden, voortbrengen."137

Het socialisme heeft twee fundamentele taken: de burgerij onderdrukken en een superieur economisch systeem organiseren. "Het proletariaat verheft zich tot de heersende klasse die in staat is het onvermijdelijke, wanhopige verzet van de bourgeoisie te onderdrukken en alle werkende en uitgebuite massa's te organiseren voor het op nieuwe leest schoeien van het economisch bestel."138

Het socialisme onderdrukt de burgerij en organiseert de volksdemocratie om zo een economisch systeem te creëren dat superieur is aan het kapitalisme, een systeem met een hogere productiviteit, ten dienste van de werkers. "De dictatuur van het proletariaat betekent niet alleen geweld tegen de uitbuiters,... geweld is zelfs niet eens de hoofdzaak. De economische grondslag van dit revolutionaire geweld, het onderpand voor haar levensvatbaarheid en succes bestaat hierin, dat het proletariaat een, vergeleken met het kapitalisme, hoger type van maatschappelijke organisatie van de arbeid belichaamt en verwerkelijkt."139

II. De socialistische staat en de sovjets

De socialistische staat van de arbeidersklasse kan slechts ontstaan in de loop van de strijd voor de vernietiging van de burgerlijke staat.

Die twee vormen van de staat zijn door hun klassennatuur en hun verschillende werkingsmethoden volledig aan elkaar tegengesteld. "Sovjetmacht of burgerlijk parlement... dat is de wereldhistorische probleemstelling."140

De sovjets, de partij en de werkende klassen

De sovjets zijn ontstaan als organisaties voor de mobilisering en de revolutionaire strijd van de door het kapitalisme uitgebuite massa's.

De sovjets ontstonden voor het eerst in de loop van de revolutie van 1905-1906.

Zij doken opnieuw op tijdens de revolutie van februari 1917. Hun revolutionair karakter bleek duidelijk op het moment van de Oktoberrevolutie, toen zij de geschiedenis ingegaan zijn als de organisaties van de opstand van de arbeiders, soldaten en boeren, als de instellingen om de revolutionaire macht te grijpen.

In de burgeroorlog, van 1918 tot eind 1920, hebben de sovjets definitief bewezen dat ze eveneens instellingen zijn om te regeren.

De sovjets, instellingen van de uitgebuite massa's

Tijdens die vier revolutionaire jaren, hebben tientallen miljoenen arbeiders, boeren en werkers de eerste stappen gezet naar een actief politiek leven. De sovjets waren de centra van een formidabele politieke creativiteit. "Het wezen van de Sovjetmacht is daarin gelegen, dat de massale organisatie juist van die klassen die door het kapitalisme werden onderdrukt, d.w.z. de arbeiders en halfproletariërs... de permanente en enige grondslag vormt van de gehele staatsmacht, van het gehele staatsapparaat. Juist deze massa's... worden nu betrokken bij het... beslissend deelnemen aan het democratisch bestuur van de staat."141

Van in het begin hadden de sovjets als strijdorganen een welbepaald klassenkarakter. "Alleen de werkers en de uitgebuitenen werden toegelaten tot de sovjets, met uitsluiting

van de uitbuiters van allerlei slag."142 "De sovjets zijn de vereniging en de organisatie van de werkende en uitgebuite massa's die onderdrukt worden door het kapitalisme, en uitsluitend van hen alleen... De uitbuitende klassen en de rijke vertegenwoordigers van de kleinburgerij zijn automatisch uitgesloten."143

De verhouding tussen de communistische partij en de sovjets

De sovjets zijn geen "spontaan product" van de klassenstrijd. Al zijn ze spontaan ontstaan in de loop van de strijd tegen de burgerij, hun revolutionair karakter hebben zij te danken aan het systematisch werk en de creativiteit van de communistische partij.

Als massaorganisatie van de werkers, weerspiegelen de sovjets noodzakelijkerwijze de verschillende politieke en ideologische stromingen die er onder het volk leven.

Voor de Oktoberrevolutie hadden de mensjewieken de meerderheid in de sovjets. Zij gebruikten de sovjets om de arbeidersklasse te onderwerpen aan het burgerlijk staatsapparaat. Slechts door het geduldige werk van de bolsjewistische partij hebben de sovjets zich kunnen losrukken van de bevoogding door de burgerlijke staat en zijn zij de instellingen geworden van de alternatieve macht en hebben zij zich radicaal tegen de organen van de burgerlijke staat gekeerd.

De opbouw van een nieuw proletarisch staatsapparaat is geen spontaan proces. De rol van de communistische partij in de vorming en de versterking van dat apparaat is daarbij van doorslaggevend belang. "Alleen in het geval dat het proletariaat door een georganiseerde en beproefde partij geleid wordt... kan de verovering van de politiek macht overwogen worden, niet als een bepaalde etappe, maar als het uitgangspunt van een duurzaam communistisch opbouwwerk van de maatschappij door het proletariaat." "De communistische partij is het belangrijkste, fundamentele wapen van de ontvoogding van het proletariaat. Wij moeten vandaag in heel het land geen groepen of tendensen hebben, maar een communistische partij. In ieder land mag er maar een enkele communistische partij bestaan."144

Het nieuwe staatsbestuur van de socialistische staat is dus complex. Lenin: "De zaken verlopen als volgt: de partij neemt in zekere zin de voorhoede van het proletariaat op. Het is die voorhoede die de dictatuur van het proletariaat uitoefent. Maar zonder basis zoals de vakbonden, is het onmogelijk om de dictatuur of om de staatsfuncties uit te oefenen. Men moet te werk gaan langs verschillende instellingen van nieuwe aard: via het apparaat van de sovjets."145

Na de Oktoberrevolutie, tijdens de opstand van Kronstadt verdedigden de anarchisten, de mensjewieken en heel de burgerij het ordewoord "de sovjets zonder de bolsjewieken", om zo de dictatuur van het proletariaat te breken en de sovjets opnieuw te onderwerpen aan de instellingen van de burgerlijke democratie.

Tijdens de revolutionaire strijd en in de loop van de uitoefening van de socialistische macht, waren de sovjets organen waar de symbiose gebeurde tussen de communistische voorhoede en alle andere werkende klassen. "Het apparaat (van de sovjets)... is een organisatievorm van de voorhoede, dit wil zeggen, van het meest bewuste, meest energieke, vooruitstrevendste deel van de onderdrukte klassen, arbeiders en boeren. Het is dus een middel waarmee de voorhoede van de onderdrukte klassen heel de enorme

massa van die klassen achter zich kan scharen, hen verheffen, opvoeden, onderrichten en meetrokken."146

De sovjets, het leger en het socialistisch staatsapparaat

De sovjets hebben de proletarische, socialistische staat opgebouwd op drie assen.

Eén. De sovjets hebben zich georganiseerd als representatieve organen van de uitgebuite massa's en als hun machtsorganen. Hun klassen karakter drukte zich onder andere uit door de organisatie van verkiezingen op de werkplaats. Dat versterkte de invloed van de meest revolutionaire arbeiders en werkers.

Twee. De sovjets hebben een fundamentele rol gespeeld bij de organisatie van het Rode Leger en de socialistische politie en veiligheidsdiensten.

Drie. De sovjets hebben een totaal nieuw juridisch apparaat gecreëerd. De rechters waren afkomstig uit de arbeiders- en boerenmassa's en stonden onder de controle van die massa's. De sovjets hebben eveneens heel het bestuursapparaat op een totaal nieuwe leest geschoeid.

Het Rode Leger, het leger van de werkers

De staat wordt in de eerste plaats gevormd door de gewapende krachten in dienst van een klasse.

Het Rode Leger is ontstaan uit de ineenslorting van het burgerlijk leger op het einde van de Eerste Wereldoorlog en uit de gewapende opstanden die georganiseerd werden door de revolutionaire soldaten, matrozen en officieren. Die eerste kern werd naderhand uitgebreid en versterkt met honderdduizenden jonge revolutionaire communisten, arbeiders en boeren. Allen samen vochten zij om de verworven-heden van de Oktoberrevolutie te verdedigen.

Tijdens de Oktoberrevolutie bestonden de sovjets voornamelijk uit soldaten en arbeiders. Zij hebben een essentiële rol gespeeld in de uiteenspatting van het oude reactionaire leger en in de vorming van het revolutionair leger.

Lenin schreef het volgend over het socialistisch leger en de socialistische politie: "De contrarevolutie heeft nooit gewapende arbeiders naast het eigenlijke leger geduld. 'In Frankrijk', schreef Engels, 'waren na iedere revolutie de arbeiders gewapend. Daarom was de ontwapening van de arbeiders de eerste zorg van de burgerij, zodra zij het roer van de staat in handen had.' De gewapende arbeiders waren de kiem van een nieuw leger, de organisatiecel van een nieuwe maatschappelijke orde. Deze cel te vernietigen, elke ontwikkeling daarvan te verhinderen, dat was steeds het eerste gebod der bourgeoisie. Het eerste gebod van iedere zegevierende revolutie was... het oude leger stuk te slaan, tot ontbinding te brengen en er een nieuw leger voor in de plaats te stellen. Een nieuwe, aan de macht gekomen maatschappelijke klasse heeft nooit de heerschappij kunnen veroveren en bevestigen, en kan het ook nu nog niet, anders dan door het oude leger geheel en al tot ontbinding te brengen... anders dan door stap voor stap, te midden van al het leed van de burgeroorlog, het nieuw leger, een nieuwe discipline, een nieuwe militaire organisatie van de nieuwe klasse te scheppen."147 "De sovjets bouwen een nieuw staatsapparaat op dat de gewapende kracht van de arbeiders en boeren

vertegenwoordigt. Die kracht staat niet los van het volk, zoals het oude leger, maar is er nauw mee verbonden."148

De burgerlijke politie werd eveneens ontmanteld. Lenin: "De vervanging van de politie door een volksmilitie... is de voorwaarde voor het slagen van iedere hervorming... ten voordele van de werkers. In een revolutionaire periode is die voorwaarde te verwezenlijken."149

De wetgevende en de uitvoerende macht

Onder de dictatuur van de burgerij bevindt de echte macht zich in handen van de grote kapitalisten, hoge ambtenaren van de burgerlijke staat en ministers die nauw met hen verbonden zijn. Het parlement dient alleen maar om de "democratische" schijn op te houden, op maat van het grootkapitaal.

Onder de dictatuur van het proletariaat is het grootkapitaal onteigend en zijn de productiemiddelen in handen van de werkers. Het leger en de socialistische politie zijn voornamelijk samengesteld uit revolutionaire arbeiders, die gewapend zijn.

In dat nieuw systeem kunnen de sovjets, de organen die door de werkers verkozen zijn, effectief alle macht uitoefenen.

De belangrijkste taak van de sovjets is het uitwerken van wetten en het creëren van instellingen die uitsluitend de belangen van de werkende massa's uitdrukken.

Maar de leden van de sovjets spelen ook een belangrijke rol bij de toepassing van de wetten en in de werking van de instellingen. Zoals Lenin stelt: "Het systeem van de sovjets combineert de voordelen van het parlementarisme met die van de directe en rechtstreekse democratie. De verkozen vertegenwoordigers van het volk verenigen in hun persoon zowel de wetgevende functie als de toepassing van de wetten."150

De deelname van de massa's aan het staatsbestuur

Onder de dictatuur van de burgerij is het staatsapparaat een monsterlijke bureaucratistische machine die de werkers kwelt, vervolgt, onderdrukt en uitbuit. Het burgerlijk parlement dient enkel als façade, om die gang van zaken te doen accepteren.

Eén van de essentiële functies van de socialistische staat, is de vorming van een staatsapparaat dat uitsluitend en alleen ten dienste staat van de werkende massa's. Het is de historische opdracht van de sovjets om komaf te maken met de staat als parasitair orgaan dat leeft op de rug van de werkers en dat hen vreemd is. Het fundamentele van het socialistisch systeem is dat de verkozen revolutionaire werkers zelf deelnemen aan het bestuur van de staat en dat zij de controle van alle werkers over de staatsorganen organiseren. Lenin: "Alle burgers, zonder uitzondering, moeten deelnemen aan de uitoefening van de rechtspraak en het bestuur van het land. Het is voor ons van belang dat alle werkers, zonder uitzondering, deelnemen aan de werking van de staat."151

Die deelname van de werkers aan het bestuur van de socialistische staat en aan de controle van de machtsorganen komt voort uit de essentie van de dictatuur van het proletariaat zelf. Het verzet van de burgerij komt onder andere tot uitdrukking in de pogingen om de socialistische machtsorganen te bureaucratiseren, om ze te vervreemden van de werkers, om ze aan hun controle te onttrekken. Stalin beseftte heel

goed dat de bureaucrativering van de sovjets (de kloof tussen de verkozenen en de basis, de weigering om alle werkers voor te bereiden om deel te nemen aan het bestuur van de socialistische staat) een ernstige interne bedreiging vormde voor het socialisme. "Een van de gevaarlijkste bedreigingen voor de vooruitgang van onze zaak is het bureaucratisme. Het leeft in al onze organisaties. De communistische bureaucraat is het gevaarlijkste soort bureaucraat... Het is goed dat de woede van de massa's zich richt tegen deze gedemoraliseerde elementen en dat de massa's de mogelijkheid hebben om die elementen naar de duivel te sturen."152 Dat standpunt van 1928 herhaalde Stalin nogmaals in 1952.

Toen Chroesjtsjov in 1956 verklaarde dat de dictatuur van het proletariaat opgehouden had te bestaan in de Sovjet-Unie, gaf hij vrije baan aan de tendensen tot bureaucrativering. Hij liet burgerlijke en kleinburgerlijke elementen in de sovjets toe. Daarna maakte Brezjnev de bureaucrativering van de sovjets verder af. Hij onttrok ze meer en meer aan elke vorm van controle door de werkers. Onder Gorbatsjov werden de sovjets de instellingen waarin de nieuwe burgerij haar eigen politieke vertegenwoordiging organiseerde en die ze gebruikte voor de volledige vernietiging van de laatste resten van het socialisme.

III. De klassenstrijd onder de dictatuur van het proletariaat

Een lange historische periode

De dictatuur van het proletariaat is noodzakelijk gedurende heel de historische periode waarin er nog binnen- en buitenlandse krachten bestaan, die het herstel van het kapitalisme mogelijk maken.

Lenin: "Het wezen van de leer van Marx over de staat wordt alleen het wezenlijke bezit van hem die begrepen heeft dat de dictatuur van één klasse noodzakelijk is voor het gehele historische tijdperk dat het kapitalisme van de 'klassenloze maatschappij', van het communisme scheidt."153 "De klassen zijn blijven bestaan en zullen gedurende het tijdperk van de dictatuur van het proletariaat blijven bestaan. De dictatuur zal niet langer nodig zijn wanneer de klassen verdwenen zijn. Zonder de dictatuur van het proletariaat zullen ze niet verdwijnen."154

Lenin heeft de fundamentele stellingen van Marx en Engels over dat thema verder ontwikkeld, op basis van een uitgebreide revolutionaire ervaring. Marx had er al eerder op gewezen dat na de periode van het socialisme, die gekenmerkt wordt door de dictatuur van het proletariaat, de periode van het communisme volgt. De maatschappij zal pas na een lange historische periode van diepgaande maatschappelijke veranderingen naar de fase van het communisme overgaan. Volgens Marx "zal het communisme er pas komen wanneer de verknechtende onderwerping van de individuen aan de werkverdeling zal verdwenen zijn en daarmee samenhangend de tegenstelling tussen intellectuele en manuele arbeid; pas wanneer arbeid niet langer alleen een middel zal zijn om te leven, maar die arbeid zelf de eerste vitale behoefte geworden is; pas wanneer samen met de veelzijdige ontwikkeling van de individuen ook de productiekrachten voldoende ontwikkeld zullen zijn en alle bronnen van collectieve rijkdom in meer dan voldoende mate aanwezig zullen zijn." Alvorens dat stadium van superieure materiële en intellectuele ontwikkeling te bereiken, en om precies dat stadium bereiken, is de dictatuur van het proletariaat noodzakelijk. "Tussen de kapitalistische en de communistische maatschappij staat de periode van revolutionaire omvorming van de

ene maatschappijvorm in de andere. Daaraan beantwoordt een politieke overgangperiode, waarin de staat niets ander kan zijn dan de revolutionaire dictatuur van het proletariaat."155

Lenin nam die stellingen van Marx over en werkte ze verder uit. De dictatuur van het proletariaat blijft noodzakelijk tot ook de kleinste verschillen tussen de maatschappelijke klassen verdwenen zijn en tot de internationale arbeidersklasse het imperialisme op wereldvlak vernietigd heeft.

"Het is duidelijk, dat voor de volledige opheffing van de klassen niet alleen de uitbuiters, de landheren en kapitalisten ten val moeten worden gebracht, dat niet alleen hun eigendom moet worden afgeschaft, maar dat ook iedere vorm van particuliere eigendom van de productiemiddelen moet worden afgeschaft, dat zowel de tegenstelling tussen de stad en het platteland als die tussen hoofd- en handarbeiders moet worden opgeheven. Dat vereist langdurige inspanning. Voor de verwezenlijking ervan is een grote stap vooruit in de ontwikkeling van de productiekrachten vereist."156

"Marx en Engels... begrepen duidelijk... dat er een lange periode van dictatuur van het proletariaat nodig is... en dat alle arbeiders van alle landen hun inspanningen moeten bundelen om de eindoverwinning te verzekeren."157

De reformisten hebben zich altijd tegen die fundamentele stelling van het leninisme verzet.

Ook al zijn zij onverbeterlijke vijanden van de dictatuur van het proletariaat, toch kunnen zij in situaties dat de arbeiders de revolutie willen, beweren dat zij "akkoord gaan met de dictatuur van het proletariaat", maar dan wel "voor een beperkte periode"...

Vandervelde, de leider van de internationale sociaal-democratie, was in het begin van de Eerste Wereldoorlog minister in de burgerlijke regering van België. Hij maakte propaganda om de werkers naar de slachtpartij van die misdadige imperialistische oorlog te sturen. Hij verdedigde de burgerlijke instellingen, met inbegrip van de monarchie. Maar na de oorlog, geconfronteerd met de revolutionaire golf, beweerde hij dat hij de noodzaak van de dictatuur van het proletariaat aanvaardde... maar als een maatregel van korte duur, om zo snel mogelijk terug te keren naar "de zuivere democratie"!

Die openlijke vijand van de dictatuur van het proletariaat zegt het als volgt: "De dictatuur van het proletariaat, ja, met vuur en vlam als het moet, om het verzet van de burgerij te breken, om de weg vrij te maken voor de maatschappelijke revolutie. Maar de dictatuur alleen als middel, als een voorlopig middel en niet als de onbeperkte verlenging van de staat van beleg en terreur, die de andere partijen buiten de wet stelt en de vrijheden afschaft en die de democratie vervangt door de dictatuur van een handvol individuen."158

Vijf jaar eerder had Lenin die contra-revolutionaire tactiek van reformisten van het soort van Vandervelde al exact beschreven. In 1919 schreef Lenin: "De gevaarlijkste kant van de "Bernse" internationale (Kautsky, MacDonald, Vandervelde) is haar verbale erkenning van de dictatuur van het proletariaat. Deze mensen zijn in staat alles te erkennen, van alles te ondertekenen, alleen maar om aan het hoofd van de arbeidersbeweging te blijven... Zij pogen de dictatuur van het proletariaat in woorden te erkennen, teneinde

daarnaast tersluiks... 'het algemeen stemrecht', het burgerlijk parlementarisme, de weigering om het hele burgerlijk staatsapparaat stuk te slaan, er door te slepen."159

Dertig jaar na Vandervelde volgen de revisionisten van het slag van Chroesjtsjov net dezelfde lijn in verband met de proletarische revolutie en de dictatuur van het proletariaat. Zij verdedigen de vreedzame overgang en de dictatuur van het proletariaat "onder de een of andere vorm" en "van korte duur".(...) Ponomarev schrijft over de strijd voor het socialisme in de kapitalistische landen het volgende: "Een vreedzame revolutie zonder burgeroorlog is niet hetzelfde als sociale vrede. Het is geen 'sociaal partnership', maar een vorm van klassenstrijd, net zoals de niet-vreedzame revolutie. De vreedzame revolutie versterkt zich eveneens door de een of andere vorm van de dictatuur van het proletariaat, waarvan de duur afhangt van de concrete omstandigheden."160 De revisionisten gebruiken "de dictatuur van het proletariaat" formeel. Veel eerlijke communisten hebben zich door die woorden laten verblinden: "Maar neen, uw kritieken op Chroesjtsjov zijn fout. Hij verdedigt zelf ook de dictatuur van het proletariaat"! Ieder woord kan met een verschillende betekenis "ingevuld" worden, zelfs met een totaal tegengestelde. Chroesjtsjov verzette zich tegen alle stellingen die Lenin ontwikkeld had over de dictatuur van het proletariaat. "Een of andere vorm" van de dictatuur van het proletariaat, "voor een beperkte periode", dat zijn exact dezelfde woorden die Vandervelde gebruikte om zich te verzetten tegen de inhoud van de leninistische stelling en om er op die manier zijn eigen sociaal-democratische interpretatie aan te geven.

In verband met de opbouw van het socialisme in de USSR in het algemeen, verwerpt Chroesjtsjov de stelling dat de dictatuur van het proletariaat noodzakelijk is gedurende heel de historische periode die het communisme voorbereidt.

Voor Chroesjtsjov was de dictatuur van het proletariaat niet meer nodig vanaf 1956. Het was nochtans duidelijk dat de arbeidsproductiviteit in de USSR nog veel lager was dan die in de kapitalistische wereld en dat het imperialisme nog altijd de dominerende kracht in de wereld was.

Op het XXIIe congres verklaarde Chroesjtsjov: "Gezien de uitbuitende klassen uitgeschakeld waren, zag men ook het middel om hun verzet te breken, verdwijnen. De belangrijkste taken van de socialistische staat, de organisatie van de economie, cultuur en opvoeding, kunnen zich nu ten volle ontwikkelen... Nadat ze gezorgd heeft voor de volledige en definitieve overwinning van het socialisme en voor de overgang naar het communisme op grote schaal, heeft de dictatuur van het proletariaat haar historische opdracht volbracht. Gezien vanuit het standpunt van de binnenlandse ontwikkeling, is de dictatuur van het proletariaat in de USSR niet meer nodig. De staat die er gekomen is als staat van de dictatuur van het proletariaat is vandaag omgevormd tot staat van het gehele volk, tot een instelling die de belangen en de wil van heel het volk uitdrukt."161

Dat komt neer op de stelling van de sociaal-democratie: we zijn verplicht om de dictatuur van het proletariaat te aanvaarden voor een korte periode, maar we keren zo snel mogelijk terug naar het burgerlijk systeem met zijn "democratie voor allen".

De klassenstrijd tegen de burgerij en de kleinburgerij

Lenin ontwikkelde de stelling dat de klassenstrijd blijft bestaan tijdens heel de periode van de dictatuur van het proletariaat, dat het verzet van de burgerij nog toeneemt en dat er onvermijdelijk talrijke pogingen zullen zijn om het kapitalisme te herstellen.

Lenin: "De dictatuur van het proletariaat betekent niet het einde van de klassenstrijd. Het is er een verlenging van, onder een nieuwe vorm. De dictatuur van het proletariaat is de klassenstrijd van het zegevierende proletariaat dat de politieke macht in handen heeft. Die strijd is gericht tegen de burgerij die overwonnen maar nog niet verdwenen is,... die het verzet nog lang niet opgeeft en het zelfs opdrijft."162 "Na de eerste ernstige nederlaag werpen zich de overwonnen uitbuiters, die hun val niet hadden verwacht, die zich de mogelijkheid daarvan nooit hebben kunnen voorstellen, met verdubbelde energie, met razende hartstocht en met een honderdmaal sterker geworden haat in de strijd, ten einde hun verloren 'paradijs' te herwinnen."163 "De overgang van het kapitalisme naar het communisme omvat een heel historisch tijdvak. Zolang dit niet zijn beslag heeft gekregen, blijft bij de uitbuiters onvermijdelijk de hoop op herstel van de oude toestand bestaan en deze hoop zal zich omzetten in pogingen om tot een restauratie te geraken."164 De burgerij en de grootgrondbezitters hebben de productiemiddelen verloren, maar zij bestaan nog steeds en bij hun pogingen om de controle over de productiemiddelen weer in handen te krijgen, beschikken zij over veel middelen. "De klassen zijn blijven bestaan, maar iedere klasse heeft zich in het tijdperk van de dictatuur van het proletariaat gewijzigd... De klasse van de uitbuiters, landheren en kapitalisten is onder de dictatuur van het proletariaat niet verdwenen en kan ook niet terstond verdwijnen. De uitbuiters zijn verslagen, maar niet vernietigd."165

Over welke wapens beschikt de burgerij nog onder het socialisme? "De uitbuiters blijven nog lange tijd na de omwenteling onvermijdelijk in het bezit van een reeks van grote, feitelijke voorrechten."166 "Zij hebben een internationale basis behouden, het internationaal kapitaal, waarvan zij een filiaal zijn. Zij hebben ten dele de beschikking over bepaalde productiemiddelen behouden... De 'kunst' van het besturen van de staat, van het militaire apparaat en van de economie schenkt hun een zeer, zeer groot overwicht, zodat hun betekenis onvergelijkelijk veel groter is dan hun aandeel in het totaal van de bevolking."167 "Hun blijft het geld (dat niet op één slag kan worden uitgeschakeld, enig, dikwijls een belangrijk bezit aan roerende goederen, relaties, ervaring in organisatie en administratie, de kennis van alle 'geheimen' (gebruiken, werkwijzen, middelen, mogelijkheden) van de administratie; hun blijft de onvergelijkelijk grotere ervaring in het krijgswezen (wat van groot belang is) enz."168

Onder het socialisme beschikt de burgerij nog over een grote potentiële reservekracht onder de kleinburgerij. "Achter de kapitalistische uitbuiters staat de brede massa van de kleinburgerij... die aarzelt en wankelt, vandaag achter het proletariaat staat en morgen wordt afgeschrikt door de moeilijkheden van de revolutie en bij de eerste keer dat de arbeiders geheel of gedeeltelijk worden geslagen, het hoofd verliest, zenuwachtig wordt, heen en weer rent, lamenteert en van het ene kamp naar het andere overloopt."169

Onder bepaalde omstandigheden kan de kleine producent die op de vrije markt verkoopt, een gevaarlijke vijand van het proletariaat worden.

"De boer die in 1918-19 voor de hongerende arbeiders in de steden 40 miljoen poed graan tegen door de staat vastgestelde prijzen aan de staatsorganen afleverde,... deze boer is een werkende boer... Maar de boer die in de zwarte handel 40 miljoen poed graan tegen een tienmaal zo hoge prijs als door de staat vastgesteld, verkocht... die boer is een speculant, een bondgenoot van de kapitalist, een klassenvijand van de arbeiders, een uitbouter... Jullie tasten de vrijheid, de gelijkheid en de democratie aan, schreeuwt men ons van alle kanten toe... Maar gelijkheid met de boer die speculant is zullen wij nooit erkennen, net zo min als wij 'gelijkheid' zullen erkennen van de uitbouter met de uitbuiter

of de 'vrijheid' van de een om de ander te plunderen."170 "De gewoontes, het vanouds gewende, de sleurgewoonten van de kleine landbouwproductie scheppen onvermijdelijk een terrein waarop burgerlijke elementen opduiken. Uit de kleine warenproductie komen onvermijdelijk kleine kapitalisten voort die zich inspannen om grote kapitalisten te worden."

"De dictatuur van het proletariaat is een taaie strijd, een bloedige en onbloedige, gewelddadige en vreedzame, militaire en economische, opvoedkundige en administratieve strijd tegen de machten en tradities van de oude maatschappij. De macht der gewoonte van miljoenen en nog eens miljoenen, is de verschrikkelijkste macht."171 "Men moet het verzet van de talrijke overblijfselen van de kleine productie overwinnen (een verzet dat dikwijls passief is en daardoor bijzonder taai en moeilijk te breken), men moet de zeer sterke macht van de gewoonte en traagheid overwinnen, die met deze overblijfselen samengaan."172

"Het is duizend keer gemakkelijker de gecentraliseerde grote bourgeoisie te overwinnen dan de miljoenen en nog eens miljoenen kleine bezitters 'te overwinnen'; zij brengen door hun dagelijkse, alledaagse, onmerkbare, ongrijpbare, ondermijnende werkzaamheid juist die resultaten teweeg, waaraan de bourgeoisie behoefte heeft, waardoor de macht van de bourgeoisie wordt hersteld."173

De burgerij in de sovjetinstellingen

De klassenstrijd wordt onder het socialisme niet alleen gevoerd tegen de oude grootgrondbezitters en kapitalisten of tegen de nieuwe burgerij die voortkomt uit de kleine productie.

De burgerij ontstaat ook binnen de sovjetinstellingen, binnen het staatsapparaat van de sovjets. Door hoge lonen kan een minderheid een burgerlijke levensstijl aannemen. Avonturiers en oplichters die in het staatsapparaat geïnfiltrerd zijn en "communisten" die proberen hun zakken te vullen, vormen de nieuwe burgerlijke elementen.

Lenin: "Men kan niet ontkennen dat hoge functionarissen een steeds verderfelijker invloed uitoefenen binnen de Sovjetmacht. Doordat de revolutie zich heel snel voltrok, hebben een aantal avonturiers en oplichters zich kunnen binnenwerken. Samen met een aantal onbekwame commissarissen of mensen zonder scrupules, zijn zij erop uit te 'schitteren'... in de kunst van het plunderen van de schatkist."174

Ontelbare ambtenaren van de oude maatschappij verdedigen nog altijd het tsarisme en het kapitalisme. Onteigende grootgrondbezitters en kapitalisten of hun kinderen, infiltreren in de sovjetinstellingen.

Lenin: "In feite is het heel dikwijls zo, dat hier aan de top, waar wij de staatsmacht in handen hebben, het apparaat zo goed en zo kwaad als mogelijk normaal werkt... Aan de basis echter zitten er honderdduizenden oude ambtenaren die we van de tsaar en de burgerlijke maatschappij overgeërfd hebben. Die werken gedeeltelijk bewust en gedeeltelijk onbewust, tegen ons."175

"De grootgrondbezitters en kapitalisten zijn niet verdwenen in Rusland. Zij zijn wel volledig onteigend en als klasse politiek verslagen. Maar de overblijfselen van die klasse verbergen zich onder de ambtenaren van de Sovjetmacht."176

Al die elementen voeren een bittere klassenstrijd om de Sovjetmacht te ondermijnen en te saboteren. "Vandaag beschikken we over uitstekende ambtenaren. Hun klassenbelang bestaat er volgens hen in om ons smerige streken te leveren, het werk te saboteren. Zij beelden zich in dat zij de cultuur redden door te streven naar de val van de bolsjewieken. Zij kennen de administratie honderd maal beter dan wij. Tegen dat soort elementen moeten wij oorlog voeren, volgens alle regels van de kunst."177

De Smiena Viekh vormden een groep intellectuelen uit de witte anti-bolsjewistische emigratie. Een aantal van hen had nog onder Koltsjak met de wapens tegen het socialisme gevochten. Zij waren hardnekkige vijanden van het communisme. Toen zij zagen dat hun pogingen om de sovjets omver te werpen tevergeefs waren, steunden zij de sovjets om ze van binnenuit te vernietigen. In hun "steun" aan de sovjets gingen sommigen zelfs zover dat ze zich uitgaven voor "communisten". Het is niet moeilijk om zich voor te stellen dat die elementen een aantal jaren later geen enkel probleem hadden om de trotskistische oppositie te steunen en er zelfs mee samen te smelten...

Lenin was er zich heel goed van bewust dat die gecamoufleerde vijanden heel moeilijk te bestrijden waren. "De leden van de Smiena Viekh vertegenwoordigen een politieke en maatschappelijke stroming die door een aantal opmerkelijke (burgerlijke) kadetten geleid wordt. Een aantal van hen doen zich voor als communisten. Maar anderen, zoals Oustrialov, zijn veel openlijker. Oustrialov was minister onder Koltsjak... 'Ik steun de Sovjetmacht in Rusland,' zegt Oustrialov 'omdat zij een weg ingeslagen is die naar de gewone burgerlijke macht leidt.' Datgene waar Oustrialov het over heeft, is heel goed mogelijk. De geschiedenis kent allerlei soorten omvorming... De leden van de Smiena Viekh drukken het standpunt uit van tienduizenden burgerlijke elementen van allerlei slag, onder wie sovjetambtenaren die meewerken aan onze nieuwe economische politiek. Daarin schuilt een groot gevaar! We moeten dan ook extra aandacht besteden aan die kwestie. De vraag is inderdaad: wie zal het halen? (...) De strijd tegen de kapitalistische maatschappij is honderdmaal hardnekkiger en gevaarlijker geworden. Het is niet altijd duidelijk wie de vijand is die ons bekampt en wie onze vriend is... In Moskou zijn er 4.700 verantwoordelijke communisten. Er is een enorme bureaucratische machine. De vraag is: wie leidt er en wie wordt er geleid? (...) De NEP... is een vorm van klassenstrijd tussen twee onverzoenbaar vijandige klassen."178

Het revisionisme in de tijd van Lenin

De oude burgerij, de burgerlijke krachten die voortkwamen uit de kleinburgerij en de antisocialistische elementen die in de sovjetinstellingen geïnfiltreerd waren, hebben altijd vertegenwoordigers gevonden onder de opportunistische elementen in de partijleiding.

Hun rechts of 'links' opportunistische politieke lijn komt overeen met de objectieve belangen van die klassen.

Twee voorbeelden.

De discussies over de vrede van Brest-Litovsk gingen door van begin januari tot april 1918. Boecharin en Piatakov waren voorstanders van een avonturistische politiek. Zij traptten in de val van de mensjewieken en de sociaal-revolutionairen die voor een "revolutionaire oorlog" tegen Duitsland waren. Het leger was op dat moment volledig uitgeput en niet in staat om te vechten. Dat leger dwingen om een "revolutionaire oorlog" te voeren, zou uitlopen op een catastrofe. Het 'links' opportunisme van Boecharin drukte

de klassebelangen van de kleinburgerij en de burgerij uit, die de ineenstorting van de bolsjewistische macht wilden uitlokken.

Vanaf begin november 1920 tot eind januari 1921 werd de bolsjewistische partij verlamd door een even overbodige als nutteloze discussie, die uitgelokt was door Trotski. Volgens Lenin had Trotski een "inhoudsloze woordenstrijd" uitgelokt, "nutteloos intellectueel gezwets" dat geen enkele aandacht schonk aan de "praktische ervaring" en aan de toetsing van die ervaring. "Dat is een fundamentele, grondige en zeer gevaarlijke fout."179

Trotski stelde voor om "de vakbonden dooreen te schudden". Hij verdedigde het "nutteloze en nefaste machtsmisbruik van de bureaucratie" ten overstaan van de vakbonden. Lenin: "De politiek van Trotski is een politiek van bureaucratische pesterijen ten overstaan van de vakbonden. (...) Kameraad Trotski heeft een aantal fouten gemaakt die de basis van de dictatuur van het proletariaat in vraag stellen... Wij hebben een aantal grondige meningsverschillen over de methodes om met de massa's om te gaan, om de massa's te winnen, om banden te smeden met de massa's. Dat is de grond van het probleem." "Als wij de vakbonden op een verkeerde manier aanpakken, dan zijn de Sovjetmacht en de dictatuur van het proletariaat verloren."180

De politiek van Trotski zou ertoe geleid hebben dat de mensjewieken en de sociaal-revolutionairen de meerderheid van de syndicalisten voor zich zouden gewonnen hebben en de omverwerping van de bolsjewistische macht zouden uitgelokt hebben.

De opportunistische lijnen in de partijleiding zouden al in de tijd van Lenin de socialistische macht naar de nederlaag geleid hebben, indien de meerderheid van de partijleiding ze zou gevolgd hebben.

Die lijnen kregen onvermijdelijk de steun van alle opportunistische, weifelende en contrarevolutionaire elementen die massaal in de partij geïnfiltreerd waren.

Avonturiers, twijfelachtige elementen, oplichters en allerlei andere vijanden werden lid van de bolsjewistische partij. Lenin: "Iedereen weet dat sinds wij de overwinning behaald hebben, in naam van de 'vrienden' van het bolsjewisme er talrijke vijanden bestaan. Onder ons bevinden zich dikwijls twijfelachtige elementen, schurken, die... ons verkopen, ons bedriegen, ons verraden."181 "Het is volstrekt onvermijdelijk, dat avonturiers en andere schadelijke elementen met de regerende partij trachten aan te pappen. Er heeft zich nog nimmer een revolutie zonder een dergelijk verschijnsel voltrokken en er zal er zich ook nimmer een voltrekken. Waar het hoofdzakelijk op aankomt is, dat de regerende partij, die op een gezonde, krachtige en vooruitstrevende klasse steunt, in staat is haar rijen te zuiveren."182

De bureaucratische tendens die in talrijke sovjetinstellingen is opgedoken, heeft eveneens veel partijleden die in die instellingen werkten, voor zich gewonnen.

Lenin: "Het is begrijpelijk dat het bureaucratisme, dat opnieuw in onze sovjetinstellingen opgedoken is, ook binnen de partijorganisaties een verlamdende invloed uitoefent. De hoge partijkaders zijn immers ook de hoge kaders van het sovjetapparaat. Die twee zijn nauw verweven."183 "Onze ergste binnenlandse vijand is de bureaucraat, de communist die in de sovjetinstellingen een verantwoordelijke positie inneemt... en die door iedereen gerespecteerd wordt als een nauwgezet man. Misschien een beetje brutaal, maar toch

eenvoudig. Maar hij heeft nooit geleerd om te vechten tegen de paperasserij, hij weet er niet tegen te vechten, hij beschermt haar."184

Bovendien wilden de revolutionairen die in de loop van de strijd veel opgeofferd hadden, nu "beloond" worden. Ze wilden op hun beurt van de macht "profiteren".

Lenin: "Ja, door de grootgrondbezitters en de burgerij omver te werpen, hebben wij de weg vrijgemaakt voor het socialisme. Maar wij hebben daarmee het socialisme nog niet opgebouwd. Op het terrein waar een generatie heeft moeten wijken, zien wij in de geschiedenis voortdurend nieuwe generaties opduiken, vooral als de grond er vruchtbaar voor is. Wij zien dan ook overal burgerlijke elementen opduiken. Diegenen die de overwinning op de kapitalisten bekijken vanuit het standpunt van de kleine bezitter: 'Zij hebben hun zakken gevuld, nu is het onze beurt!', brengen een nieuwe generatie burgerlijke elementen voort."185

Talrijke vroegere leden van de mensjewistische partij zijn lid geworden van de bolsjewistische partij, zonder evenwel grondig hun ideologie en hun politieke standpunten veranderd te hebben.

Lenin: "In verband met de uitzuivering van de partij, wil ik de nadruk leggen op een speciale taak: de uitsluiting van ex-mensjewieken... Tussen 1918 en 1921 hebben de mensjewieken twee belangrijke kenmerken getoond. Ten eerste: dat zij zich gemakkelijk kunnen aanpassen, zich voegen bij de stroming die bij de arbeiders overheerst. Ten tweede: dat zij nog gemakkelijker met hart en ziel de witte gardes kunnen dienen... De schurken, de bureaucratische, weke, oneerlijke communisten en de mensjewieken die 'hun façade hebben herschilderd', moeten uit de partij gezet worden."186

De revisionisten en de klassenstrijd onder het socialisme

Stalin heeft altijd de politiek van Lenin gevolgd. Hij heeft de klassenstrijd tegen de burgerij op een correcte manier gevoerd, zowel tegen de oude burgerij als tegen de bureaucratie, dit wil zeggen, de burgerij die zich opnieuw binnen de socialistische instellingen gevormd had.

In de jaren 1937-1938 was de oorlog imminent. Alle burgerlijke krachten en opportunisten verenigden hun inspanningen, in een ultieme poging om de Sovjetmacht omver te werpen. De vijfde colonne die door het Duits imperialisme gerekruteerd was, de vijandelijke krachten binnen en buiten de sovjetinstellingen, de trotskisten en boecharinisten, die onverzoenlijke tegenstanders van het leninisme geworden waren, evenals de bureaucraten, hebben allemaal hun krachten verenigd om hetgeen zij de "stalinistische leiding" noemden, omver te werpen. De partij heeft dat complot op tijd kunnen vrijdelen. De partij, het leger en de sovjetinstellingen werden gezuiverd. Zo werden de voorwaarden voor de overwinning op de nazi-agressie gecreëerd.

In 1956 verwierp Chroesjtsjov openlijk alle leninistische principes. Hij verklaarde dat in 1936 de uitbuitende klassen reeds uitgeschakeld waren en dat er geen basis meer bestond voor een contrarevolutie.

In zijn Geheim rapport beweert deze verrader: "Zelfs in de tijd van de hevige ideologische strijd tegen de trotskisten, zinovjevisten, boecharinisten en anderen zijn er nooit extreme repressiemaatregelen tegen hen genomen. Maar een aantal jaren later, toen de

uitbuitende klassen reeds uitgeschakeld waren, toen de maatschappelijke structuur in de Sovjet-Unie fundamenteel veranderd was, toen de sociale basis voor bewegingen en groepen die vijandig stonden tegen de partij enorm klein was geworden, toen de ideologische tegenstanders van de partij al lang politiek overwonnen waren, pas toen is de repressie tegen hen op gang gekomen."187

Dat is een ontkenning van heel de leninistische theorie over het bestaan van de klassen en de klassenstrijd onder het socialisme. Waren de talrijke middelen waarover de oude burgerij beschikte om het socialisme te bekampen in 1937 volledig geliquideerd? Infiltrerden de burgerlijke elementen niet langer in de sovjetinstellingen? Was er niet langer sprake van politieke ontarding van een aantal leidende communisten? Knoopte het imperialisme niet langer banden aan met de oude burgerij en met de bureaucratische communisten? Natuurlijk deden al die negatieve fenomenen zich op grote schaal voor in 1936. Die fenomenen deden zich eveneens nog voor in 1956... en zelfs in 1986. Het feit dat de contrarevolutie zich nog kon voordoen na zeventig jaar socialisme, is het beste bewijs dat er wel degelijk nog een "sociale basis" bestond voor de antileninistische groepen in 1937, nauwelijks twintig jaar na de Oktoberrevolutie!

Chroesjtsjov viel de revolutionaire praktijk van Stalin aan om zo de theorie van Lenin over de klassenstrijd onder het socialisme officieel te kunnen begraven. Ponomarev schrijft in 1964-1967: "De kracht van het socialistisch systeem maakt alle pogingen van het imperialisme om het socialisme via militaire weg 'terug te drijven' nutteloos... Het maakt alle pogingen nutteloos om het kapitalisme te herstellen waar het al geruime tijd geliquideerd is."188 "Vandaag is niet alleen in de USSR, maar ook in de andere socialistische landen, de economische en sociale basis voor het 'herstel van het kapitalisme' uitgeschakeld. Uit de praktijk blijkt dat, ook al kunnen de overblijfselen van de binnenlandse contrarevolutie tijdens de opbouw van het socialisme zich soms versterken en een hevige strijd voeren, zoals bijvoorbeeld tijdens de contrarevolutionaire opstand in Hongarije, zij toch niet in staat zijn om de oude burgerlijk orde opnieuw tot leven te wekken."189

De stompzinnigheid van die stelling springt in het oog. De Hongaarse contrarevolutie van 1956 heeft alle oude burgerlijke en fascistische krachten opnieuw gemobiliseerd. Zij werden daarbij gesteund en aangemoedigd door de revisionisten in de partijleiding, personen van het slag van Imre Nagy.

De Amerikaanse en Duitse imperialisten hebben de anticommunisten op alle mogelijke manieren gesteund. De revisionist Nagy liep al te openlijk te koop met de oude fascist en de oude burgerij. Hij ging openlijk prat op de "neutraliteit" en de overgang naar het kamp van het imperialisme. Indien Chroesjtsjov dat zou aanvaard hebben, zou hij door de linkerzijde van de CPSU omver geworpen zijn. Maar na de onderdrukking van de contrarevolutionaire opstand, ontwikkelde de revisionistische lijn zich verder onder Kadar. De contrarevolutionaire krachten verfijnden hun tactiek. Het kapitalistisch herstel in Hongarije in 1989 gebeurde door dezelfde krachten en op hetzelfde programma als de opstand van 1956.

Door te beweren dat het herstel van het kapitalisme al in 1936 onmogelijk was (en a fortiori in 1956), heeft Chroesjtsjov de dictatuur van het proletariaat, het essentiële vraagstuk van het leninisme, geliquideerd. Op die manier heeft Chroesjtsjov een politiek proces in gang gezet en alle sociaal-democratische, burgerlijke standpunten opnieuw in

de partij ingevoerd. Zo creëerden de revisionisten de ideologische en politieke basis voor het herstel van het kapitalisme door Gorbatsjov.

Deze tekst Ludo Martens vormde het hoofdrapport over de lessen en de huidige betekenis van de Oktoberrevolutie op het Internationaal Seminarie van Brussel op 2, 3 en 4 mei 1997.

Noten

- 1 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.3-4.
- 2 Lenin, Staat en Revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.473.
- 3 Ibidem, p.474.
- 4 Ibidem, p.469.
- 5 Ibidem, p.488.
- 6 Ibidem, p.487.
- 7 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.58.
- 8 Lenin, Ils ont oublié l'essentiel, in Oeuvres, Deel 24, Ed. du Progrès, Moskou, 1966, p.360.
- 9 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.489.
- 10 Ibidem, p.489-490.
- 11 Ibidem, p.487.
- 12 Ibidem, p.559.
- 13 Ibidem, p.561-562.
- 14 Chroesjtsjov, Rapport XXe Congrès, Moskou, 1956, p.47.
- 15 Ponomarev, Le mouvement révolutionnaire international de la classe ouvrière, p.245.
- 16 Ponomarev, p.275.
- 17 Ponomarev, p.245-246.
- 18 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.9.
- 19 Ibidem, p.17.
- 20 Lenin, Staat en Revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.535.
- 21 Lenin, Eerste Congres van de Communistische Internationale, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.169.
- 22 Lenin, Over 'democratie' en dictatuur, Keuze uit zijn werken Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.159-160.
- 23 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.20.
- 24 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.18.
- 25 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.559.
- 26 Ibidem, p.535-536.
- 27 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.48-48.
- 28 Ibidem, p.19
- 29 Ibidem, p.21.

- 30 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.499.
- 31 Ibidem, p.528.
- 32 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.53.
- 33 Lenin, Une caricature du marxisme, in Oeuvres, Deel 23, Ed. du Progrès, Moskou, 1959, p.44.
- 34 Lenin, Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme, Keuze uit zijn werken, deel 22, p.332-333.
- 35 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.536.
- 36 Ibidem, p.536.
- 37 Ponomarev, p.307.
- 38 Ponomarev, p.307.
- 39 Ponomarev, p.316.
- 40 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.22.
- 41 Lenin, Brief aan de arbeiders van Europa en Amerika, in Over de eenheid van de Internationale communistische beweging, Verzameld werk, Uitgeverij Progres, Moskou, 1971, p.90.
- 42 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.22.
- 43 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.502.
- 44 Lenin, Neuvième Congrès du PC(B)R - Discours de clôture, in Oeuvres, Deel 30, Editions du Progrès, Moskou, 1964, p.500-501.
- 45 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.502.
- 46 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.18.
- 47 Lenin, Les élections à l'Assemblée Constituante, in Oeuvres, Deel 30, Editions du Progrès, Moskou, 1964, p.279.
- 48 Lenin, De 'linkse stroming', een kinderziekte van het communisme, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.336.
- 49 Lenin, De IVe Conferentie van de Vakbonden, Verzamelde werken, Deel 7, Pegasus, Amsterdam, 1939, p.409-410.
- 50 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.484-485.
- 51 Lenin, Les élections à l'Assemblée Constituante, in Oeuvres, Deel 30, Editions du Progrès, Moskou, 1964, p.272.
- 52 Ponomarev, p.306.
- 53 Ponomarev, p.476.
- 54 Lenin, Réunion des militants du parti de Moscou, in Oeuvres, Deel 28, Editions du Progrès, Moskou, 1961, p.212.
- 55 Chroesjtsjov, Rapport au XXe Congrès, p.5.
- 56 Chroesjtsjov, Rapport au XXe Congrès, p.46-47.
- 57 Ponomarev, p.249.
- 58 Lenin, Thèses sur les tâches fondamentales du deuxième Congrès de l'Internationale Communiste, in Oeuvres, Deel 31, Editions du Progrès, Moskou, 1971, p.188-189.
- 59 Lenin, La septième conférence de Russie du P.O.S.D.(b).R., in Oeuvres, Deel 24,

- Editions du Progrès, Moskou, 1966, p.314-315.
- 60 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.465.
- 61 Lenin, Une caricature du marxisme, in Oeuvres, Deel 23, Editions du Progrès, Moskou, 1959, p.44.
- 62 Lenin, Het imperialisme en de scheuring van het socialisme, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.376.
- 63 Lenin, Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.277.
- 64 Lenin, Préface à la brochure de N. Boukharine, in Oeuvres, Deel 22, Editions du Progrès, Moskou, 1960, p.112.
- 65 Loftus John, The Nazi Connection in America - The Belarus Secrets, Paragon House, New York, 1989; Simpson Christopher, Blowback, Collier Books, New York, 1988.
- 66 Lenin, Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.319.
- 67 Ibidem, p.356.
- 68 Lenin, Le socialisme et la guerre, in Oeuvres, Deel 31, Editions du Progrès, Moskou, 1976, p.312.
- 69 Lenin, Tegen het revisionisme in verdediging van het marxisme, Uitgeverij Progres, Moskou, 1972, "Toestand en taken van de Socialistische Internationale", p.106.
- 70 Stalin, Les problèmes économiques du socialisme en URSS, Ed. en langues étrangères, Moskou, 1952, p.40-41.
- 71 Lenin, Le socialisme et la guerre, in Oeuvres, Deel 31, Editions du Progrès, Moskou, 1976, p.309.
- 72 Lenin, Tegen het revisionisme in verdediging van het marxisme, Uitgeverij Progres, Moskou, 1972, "Toestand en taken van de Socialistische Internationale", p.106.
- 73 Lenin, Het bankroet van de Tweede Internationale, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.188.
- 74 Lenin, Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.334.
- 75 Ibidem, p.355-356.
- 76 Lenin, Projet de réponse du Parti Communiste de Russie, in Oeuvres, Deel 30, Editions du Progrès, Moskou, 1964, p.353.
- 77 Lenin, Rapport d'activité du C.E.C.R. et du C.C.P., in Oeuvres, Deel 30, Editions du Progrès, Moskou, 1964, p.330.
- 78 Lenin, Proposition du C.C. du P.O.S.D.R. à la deuxième conférence socialiste, convoquée par l'I.S.K., in Oeuvres, Deel 36, Editions du Progrès, Moskou, 1978, p.391.
- 79 Ponomarev, p.222.
- 80 Ponomarev, p.37.
- 81 Ponomarev, p.221.
- 82 Ponomarev, p.100-101.
- 83 Ponomarev, p.230.
- 84 Chroesjtsjov, Rapport au XXe Congrès, p.35.
- 85 Ponomarev, p.18.
- 86 Ponomarev, p.230.
- 87 Ponomarev, p.236.
- 88 Ponomarev, p.238.
- 89 Ponomarev, p.241.
- 90 Ponomarev, p.478 en 389.
- 91 Quatre premiers congrès de l'Internationale, Résolution sur le rôle du Parti

- Communiste et Manifeste, p.50,78,80.
- 92 Lenin, 1er Congrès de l'enseignement extra-scolaire, in Oeuvres, Deel 29, Editions du Progrès, Moscou, 1962 , p.366.
- 93 Ponomarev, p.412.
- 94 Ponomarev, p.28.
- 95 Ponomarev, p.389.
- 96 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moscou, 1973, p.480-482.
- 97 Lenin, Le marxisme et l'insurrection, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moscou, 1958, p.19.
- 98 Lenin, Les Bolcheviks garderont-ils le pouvoir?, in Oeuvres, Deel 28, Editions du Progrès, Moscou, 1961 , p.129.
- 99 Lenin, Brief aan de Amerikaanse arbeiders in Over de eenheid van de Internationale communistische beweging, Uitgeverij Progres, Moscou, 197 , p.60-61.
- 100 Ponomarev, p.198.
- 101 Ponomarev, p.389.
- 102 Lenin, Réunion des militants du parti de Moscou, in Oeuvres, Deel 28, Editions du Progrès, Moscou, 1961, p.212-215.
- 103 Lenin, VIIe Congrès des Soviets de Russie, in Oeuvres, Deel 30, Editions du Progrès, Moscou, 1964, p.226.
- 104 Lenin, La révolution russe et la guerre civile, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moscou, 1958, p.29.
- 105 Chroesjtsjov, XXIIe Congrès, Moscou, 1961, p.517.
- 106 Gorbatsjov, Octobre et la restructuration, Novosti, Moscou, 1987, p.8.
- 107 Socialisme, théorie et pratique, novembre 1989, p.17-19.
- 108 Lenin, La révolution russe et la guerre civile, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moscou, 1958, p.29.
- 109 Lenin, La septième conférence de Russie du P.O.S.D.(b).R., in Oeuvres, Deel 24, Editions du Progrès, Moscou, 1966, p.235.
- 110 Lenin, Résolution du Comité Central du P.O.S.D.(b).R., in Oeuvres, Deel 24, Editions du Progrès, Moscou, 1966, p.198.
- 111 Lenin, Les leçons de la crise, in Oeuvres, Deel 24, Editions du Progrès, Moscou, 1966, p.214.
- 112 Lenin, La septième conférence de Russie du P.O.S.D.(b).R., in Oeuvres, Deel 24, Editions du Progrès, Moscou, 1966, p.235;230.
- 113 Histoire de la Révolution russe, Deel 2, Moscou, 1947, p.21-22.
- 114 Lenin, La situation politique, in Oeuvres, Deel 25, Editions du Progrès, Moscou, 1971, p.190-191.
- 115 Lenin, Aan het Centraal Comité van de R.S.D.A.P., Verzamelde werken, Deel 7, Uitgeverij Pegasus, Amsterdam, 1939, p.222-223.
- 116 Ibidem, p.220-221.
- 117 Lenin, Une des questions fondamentales de la révolution, in Oeuvres, Deel 25, Editions du Progrès, Moscou, 1971, p.403.
- 118 Ibidem, p.398-399.
- 119 Ibidem, p.405.
- 120 Ibidem, p.400.
- 121 Ibidem, p.405.
- 122 Lenin, Brief aan de partijgenoten, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moscou, 1975, p.29.
- 123 Lenin, De bolsjewiki moeten de macht grijpen, Verzamelde werken, Deel 6, Uitgeverij

- Pegasus, Amsterdam, 1939, p.231-232.
- 124 Lenin, Uit het dagboek van een publicist, Verzamelde werken, Deel 6, Uitgeverij Pegasus, Amsterdam, 1939, p.254.
- 125 Ibidem, p.255.
- 126 Lenin, De crisis is rijp, Verzamelde werken, Deel 6, Uitgeverij Pegasus, Amsterdam, 1939, p.244-247.
- 127 Lenin, Brief aan de partijgenoten, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.25-29.
- 128 Lenin, Brief aan de leden van de partij der bolsjewiki, Verzamelde werken, Deel 6, Uitgeverij Pegasus, Amsterdam, 1939, p.342-343.
- 129 Lenin, Résolution du Comité Central, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moskou, 1958, p.288.
- 130 Lenin, A tous les membres du parti, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moskou, 1958, p.318-319.
- 131 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.492.
- 132 Lenin, Contribution à l'histoire de la dictature, in Oeuvres, Deel 31, Editions du Progrès, Moskou, 1976, p.352.
- 133 Chroesjtsjov, Rapport au XXe Congrès, Moskou, 1956, p.47.
- 134 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.485.
- 135 Lenin, Het grote initiatief, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.237.
- 136 Lenin, Voorwoord tot de toespraak Comment on trompe le peuple, in Oeuvres, Deel 29, Editions du Progrès, Moskou, 1962, p.385.
- 137 Lenin, Eerste Congres van de Communistische Internationale, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.172.
- 138 Lenin, Staat en revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.485.
- 139 Lenin, Het grote initiatief, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.236.
- 140 Lenin, Brief aan de arbeiders van Europa en Amerika, in Over de eenheid van de Internationale Communistische Beweging, Progres, Moskou, 1971, p.89-90.
- 141 Lenin, Eerste Congres van de Communistische Internationale, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.172.
- 142 Lenin, Les élections à l'Assemblée Constituante, in Oeuvres, Deel 30, Editions du Progrès, Moskou, 1964, p.271.
- 143 Lenin, VIIe Congrès du P.C.(b)R., in Oeuvres, Deel 27, Editions du Progrès, Moskou, 1961, p.155.
- 144 Quatre premiers congrès de l'Internationale, Ed.1934, Réimpression Maspero, 1972, p.50-52.
- 145 Lenin, Les syndicats, la situation actuelle, in Oeuvres, Deel 32, Editions du Progrès, Moskou, 1962, p.12-13.
- 146 Lenin, Les Bolcheviks garderont-ils le pouvoir?, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moskou, 1958, p.98-99.
- 147 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.58-59.
- 148 Lenin, Les Bolcheviks garderont-ils le pouvoir?, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moskou, 1958, p.98-99.
- 149 Lenin, Ils ont oublié l'essentiel, in Oeuvres, Deel 24, Editions du Progrès, Moskou,

- 1966, p.360.
- 150 Lenin, Les Bolcheviks garderont-ils le pouvoir?, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moskou, 1958, p.98-99.
- 151 Lenin, VIIe Congrès du P.C.(b)R., in Oeuvres, Deel 27, Editions du Progrès, Moskou, 1961, p.135.
- 152 Stalin, Werke, Band II, p.63; Toespraak op 16 mei 1928.
- 153 Lenin, Staat en Revolutie, Keuze uit zijn werken, Deel 2, Uitgeverij Progres, Moskou, 1973, p.493.
- 154 Lenin, Economie en politiek, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.282.
- 155 Marx-Engels, Critique du Programme de Gotha, in Oeuvres choisies, Deel 2, p.17,26.
- 156 Lenin, Het grote initiatief, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.238.
- 157 Lenin, Troisième Congrès des Soviets, in Oeuvres, Deel 26, Editions du Progrès, Moskou, 1958, p.497.
- 158 Na-Oorlogsch Socialisme - voorlopig herzieningsproject, De Wilde Roos, Brussel, 1924, p.108.
- 159 Lenin, Over de taak van de IIIe Internationale, Verzamelde werken, Deel 10, Uitgeverij Pegasus, Amsterdam, 1939, p.59.
- 160 Ponomarev, p.478.
- 161 Chroesjtsjov, XXIIe Congrès, p.585.
- 162 Lenin, Voorwoord tot de toespraak Comment on trompe le peuple, in Oeuvres, Deel 29, Editions du Progrès, Moskou, 1962, p.385.
- 163 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.29.
- 164 Ibidem, p.28-29.
- 165 Lenin, Economie en politiek, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.282.
- 166 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.28.
- 167 Lenin, Economie en politiek, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.282.
- 168 Lenin, De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky, Marxistische bibliotheek, Deel 8, p.28.
- 169 Ibidem, p.29.
- 170 Lenin, Economie en politiek, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.281.
- 171 Lenin, De 'linkse stroming', een kinderziekte van het communisme, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.323-324.
- 172 Lenin, Het grote initiatief, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.238.
- 173 Lenin, De 'linkse stroming', een kinderziekte van het communisme, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moskou, 1975, p.324.
- 174 Lenin, Les tâches immédiates du pouvoir des Soviets, in Oeuvres, Deel 27, Editions du Progrès, Moskou, 1961, p.259.
- 175 Lenin, IVe Congrès de l'Internationale Communiste, in Oeuvres, Deel 33, Editions du Progrès, Moskou, 1963, p.441.
- 176 Lenin, IIIe Congrès de l'Internationale Communiste, in Oeuvres, Deel 32, Editions du Progrès, Moskou, 1962, p.485.

- 177 Lenin, Xe Conférence de Russie du P.C.(b)R., in Oeuvres, Deel 32, Editions du Progrès, Moscou, 1962, p.456.
- 178 Lenin, XIe Congrès du P.C.(b)R., in Oeuvres, Deel 33, Editions du Progrès, Moscou, 1963, p.292-294.
- 179 Lenin, A nouveau les Syndicats, in Oeuvres, Deel 32, Editions du Progrès, Moscou, 1962, p.90,41,24,22,26.
- 180 Lenin, IIe Congrès des Mineurs de Russie, in Oeuvres, Deel 32, Editions du Progrès, Moscou, 1962, p.50,71,35,15,82.
- 181 Lenin, Réunion des militants du parti de Moscou, in Oeuvres, Deel 28, Editions du Progrès, Moscou, 1961, p.226.
- 182 Lenin, Het grote initiatief, Keuze uit zijn werken, Deel 3, Uitgeverij Progres, Moscou, 1975, p.248.
- 183 Lenin, Notre situation extérieure et intérieure, in Oeuvres, Deel 31, Editions du Progrès, Moscou, 1976, p.438.
- 184 Lenin, La situation internationale et intérieure, in Oeuvres, Deel 33, Editions du Progrès, Moscou, 1963, p.228.
- 185 Lenin, Séance du C.E.C. 29 avril 1918, in Oeuvres, Deel 27, Editions du Progrès, Moscou, 1961, p.311-312.
- 186 Lenin, Sur l'épuration du parti, in Oeuvres, Deel 33, Editions du Progrès, Moscou, 1963, p.32-33.
- 187 Chroesjtsjov, Rapport secret, E. du Seuil, 1976, p.63.
- 188 Ponomarev, p.230.
- 189 Ponomarev, p.256.